ØKONOMI OG POLITIK

27. ÅRGANG NR. 4 OKT.-DEC. 1953

Indhold

Debatten om revision af De Forenede Nationers pagt ... 307
Vesttysklands økonomi siden 1945 318
Ændringer i den økonomiske politik i Sovjetunionen ... 335
Den internationale økonomiske situation 345
Den økonomiske udvikling i Danmark 360
Politisk kronik 371

Kvartalsskrift udgivet af

INSTITUTET FOR HISTORIE OG SAMFUNDSØKONOMI

EJNAR MUNKSGAARD . KØBENHAVN 1954

DEBATTEN OM REVISION AF DE FORENEDE NATIONERS PAGT

Af MAX SØRENSEN

Spørgsmålet om en revision af FN's pagt har ofte været rejst siden pagten trådte i kraft 1945 og vil i den nærmest kommende tid få en særlig aktualitet. Den umiddelbare foranledning er, at pagten selv i art. 109, stk. 3, bestemmer, at forslag om indkaldelse af en særlig konference til drøftelse af revisionsforslag skal sættes på dagsordenen for den 10. årlige generalforsamling, hvis en sådan konference ikke allerede har været afholdt forinden. Det kan derfor forudses, at generalforsamlingen, når den træder sammen i efteråret 1955, vil have spørgsmålet om indkaldelse af en revisionskonference på sin dagsorden.

For at være forberedt til en drøftelse heraf er man i adskillige af FN's medlemslande, både officielt og uofficielt, i regeringsdepartementer og i private organisationer, begyndt at gøre sig sin stilling til spørgsmålet klar. Ret beset drejer det sig om to hovedspørgsmål, nemlig for det første om en revisionskonference overhovedet bør afholdes, og for det andet hvilke ændringer man i bekræftende fald bør søge gennemført. Besvarelsen af det første spørgsmål afhænger til en vis grad – men også kun til en vis grad – af det sidste spørgsmåls besvarelse. Finder man, at pagten ikke bør søges ændret, er det klart, at ingen konference er nødvendig, men det kan meget vel tænkes, at man af politiske grunde vil nære betænkeligheder ved at indkalde en sådan konference, uanset at man i og for sig mener, at visse ændringer i pagtens bestemmelser kunne være ønskelige.

Problemstillingen har i dag mange træk til fælles med problemstillingen på San Francisco konferencen i 1945, hvor pagten udarbejdedes. Når der overhovedet optoges en bestemmelse om, at revisionsspørgsmålet skulle sættes på dagsordenen inden en vis frist, var det for at berolige den utilfredshed med pagtens øvrige indhold, som kom til orde fra mange sider. Det mest udprægede modsætningsforhold på San Francisco konferencen var modsætningen mellem stormagterne og de mindre stater. Stormagterne fremlagde i fællesskab deres forslag til pagten, således som udformet på konferencerne i Dumbarton Oaks og Jalta, og fastholdt under forhandlingerne disse forslags grundprincipper, uanset de små og mellemstore staters stormløb. Det var navnlig veto-retten, striden gjaldt. Kravet om, at realitetsbeslutninger i Sikkerhedsrådet må forudsætte stormagternes enighed, var for alle stormagterne en afgørende forudsætning for deres tilslutning til den nye organisation. En gruppe af mindre og

mellemstore stater, hvortil hørte bl. a. alle de britiske dominions, de fleste latinamerikanske stater, visse af de arabiske stater og Belgien, bøjede sig kun modvilligt for dette krav og forlangte som en slags kompensation, at en mulighed for revision indenfor et kort åremål blev stillet i udsigt. Flere landes repræsentanter erklærede, at det ville være vanskeligt at sikre offentlighedens tilslutning til pagten, hvis der ikke var en rimelig udsigt til, at stormagternes veto-ret kunne afskaffes efter en vis prøvetid.

Et forslag fremsat af Sydafrika gik ud på, at en revisionskonference under alle omstændigheder skulle indkaldes senest efter ti års forløb. Stormagterne modsatte sig, at en så kategorisk forskrift blev optaget i pagten, og det er interessant at bemærke, at den danske delegerede, ene af alle de små landes repræsentanter som tog del i debatten, udtalte sig imod forslaget, hvilket iøvrigt harmonerer vel med den danske tilslutning til princippet om stormagternes enstemmighed. Forslaget opnåede 28 stemmer, medens kun 17 stemmer blev afgivet imod det. Da der til gyldige beslutninger krævedes to trediedels flertal, var det imidlertid ikke vedtaget. For at imødekomme de mindre staters krav foreslog U.S.A.s delegerede derpå et kompromis, hvorefter spørgsmålet om afholdelse af en revisionskonference skulle sættes på generalforsamlingens dagsorden efter 10 års forløb, men således at generalforsamlingen til den tid skulle stå frit overfor afholdelsen af en sådan konference. Dette forslag vedtoges og indføjedes i pagten som art. 109, stk. 3.

Problemstillingen i dag er for så vidt den samme, som det overvejende flertal af de små og mellemstore stater klart tager afstand fra og fordømmer den vidtstrakte brug af veto-retten, som en enkelt stormagt, Sovjet-Unionen, har gjort. Der er imidlertid det afgørende nye moment i den nuværende situation, at en af stormagterne, U.S.A., tildels har gjort fælles sag med de mindre stater i kampen mod veto-retten. Forklaringen herpå er vel næppe den, at U.S.A.s regering nu skulle være rede til i sikkerhedsspørgsmål at affinde sig med en beslutning truffet mod dens egen stemme. Baggrunden er snarere den i de forløbne år gjorte erfaring, at U.S.A. altid i afgørende situationer vil være i stand til at sikre sig så mange stemmer for sit standpunkt, at ingen beslutning kan træffes i strid med amerikanske interesser. Da erfaringen tilmed har vist, at U.S.A. endog ofte vil være i stand til at sikre sig tilslutning fra den nødvendige kvalificerede majoritet i sikkerhedsrådet (syv af elleve stemmer) til at gennemføre sin politik, hvis ikke Sovjet-Unionens veto lægger sig i vejen, er det forklarligt, at U.S.A. har sluttet sig til dem, der bekæmper dette stemmerets-privilegium for stormagterne.

Siden 1945 er desuden andre modsætningsforhold trådt klarere frem. Dette gælder navnlig modsætningen mellem de gamle vesteuropæiske kolonimagter på den ene side og det meste af den øvrige verden på den anden side. Pagtens bestemmelser om ikke-selvstyrende områders stilling er af det store flertal af F.N.s medlemsstater søgt udnyttet til at fremskynde afviklingen af kolonistyret. Dette er, som venteligt, sket under modstand fra kolonimagternes side, men, indtil den seneste tid, med stiltiende billigelse fra amerikansk side. U.S.A.s antikoloniale traditioner er dog nu i nogen grad blevet neutraliseret af bestræbelserne for at konsolidere de vesteuropæiske staters militære og økonomiske styrke

og modvirke kommunistisk penetration i Sydøst-Asien og Afrika. Utvivlsomt er der dog stadig et betydeligt flertal af F.N.s medlemsstater, der ønsker at tildele organisationen en mere aktiv rolle i kampen for kolonistyrets afvikling og kolonifolkenes selvbestemmelsesret.

Er F.N.s pagt i dens nuværende skikkelse en hindring for videre udvikling?

Når forskellige grupper af stater udfra forskellige vurderinger af deres interesser ønsker de Forenede Nationers organisation omformet, for at den bedre kan tjene til fremme af disse interesser, kunne man spørge, om pagtændring er det eneste tænkelige middel, eller med andre ord om ikke en tillempning og udvikling af organisationens virkeformer kan ske uden formel ændring af pagtens ordlyd.

Svaret må utvivlsomt blive, at sådanne uformelle ændringer kan ske indenfor visse grænser. Erfaringen har vist, at pagten, ligesom enhver skreven forfatning, udvikles og omformes gennem praksis for bedre at kunne tjene skiftende tiders og situationers behov.

Ved fortolkning søger man undertiden at lægge andet ind i en skreven regel end det, der synes at følge af dens ordlyd. Dette er i en enkelt henseende sket med den centrale regel i art. 27, stk. 3, der kræver stormagternes enighed i sikkerhedsrådet. Regelen kræver efter sin ordlyd alle stormagternes ja-stemmer, men den fortolkes således, at en gyldig beslutning kan træffes, uanset at en stormagts repræsentant afholder sig fra at stemme eller er fraværende fra det møde, hvor beslutningen træffes. Kun ved direkte at stemme imod et forslag kan en stormagt forhindre vedtagelsen. Denne fortolkning danner som bekendt grundlaget for F.N.s aktion i Korea i 1950.

Endvidere er det hyppigt sket i praksis, at generelle beslutninger, truffet af det ene eller det andet organ, hyppigst generalforsamlingen, supplerer og udbygger pagtens skrevne regler. Det mest slående eksempel herpå er generalforsamlingens resolution af 3. november 1950 om fælles fredsaktion. Ved at opstille regler om generalforsamlingens beføjelser i tilfælde, hvor Sikkerhedsrådet som følge af veto-regelen har vist sig ude af stand til at gribe ind overfor en fredsbryder, har denne resolution fuldbyrdet den udvikling, som var indledet allerede i F.N.s første år, og som gik i retning af at flytte det politiske tyngdepunkt i organisationen fra Sikkerhedsrådet til generalforsamlingen. Betydningen af denne udvikling ses klart ved en sammenligning af de to organers arbejde i 1953. Af konkrete internationale tvister har der på sikkerhedsrådets dagsorden i det væsentlige kun været optaget de forskellige udløbere af Palæstinakonflikten samt Triest-spørgsmålet, medens generalforsamlingen har behandlet så vigtige og omfattende problemer som Korea-konflikten, de asiatiske-arabiske staters klage over Frankrigs styre i Tunis og Marokko samt situationen i Sydafrika.

Denne forskydning af hovedvægten fra det ene organ til det andet har i sig selv reduceret betydningen af veto-retten, idet denne jo ikke gælder ved generalforsamlingens afstemninger. Fuldstændigt er veto-rettens problem imidlertid ikke derved elimineret. En række specielle regler i pagten kræver udtrykkeligt sikkerhedsrådets medvirken til visse beslutninger, f. eks. optagelse af nye med-

lemsstater og udnævnelse af organisationens generalsekretær, og man kan ikke under dække af formålsbestemte fortolkninger tilsidesætte disse formelle krav.

Ved generalforsamlingens forlængelse af Trygve Lies embedsperiode i 1950 satte man sig ganske vist ud over pagtens krav om sikkerhedsrådets medvirken, men resultatet blev, at Sovjet-Unionen nægtede at anerkende Trygve Lie som generalsekretær og derved gjorde hans stilling uholdbar.

Med hensyn til de nye medlemmers optagelse har den amerikanske udenrigsminister John Foster Dulles i en udtalelse overfor et amerikansk senatsudvalg den 18. januar 1954 lanceret den tanke, at generalforsamlingen på egen hånd kunne beslutte at optage stater som en slags „associerede medlemmer", hvis forslag om deres optagelse som fuldt berettigede medlemmer var strandet på vetoretten i sikkerhedsrådet. Uden her at komme ind på en vurdering af denne tanke kan man blot konstatere, at grænserne for opfindsomheden endnu ikke er nået, når det gælder om at komme uden om de forhindringer, som pagtens formelle regler opstiller. På den anden side må man være klar over, at der er grænser for, hvor langt et flertal i en organisation som F.N. kan udnytte sin magt til skade for mindretallets interesser. Det punkt kan nås, hvor de stater, der hører til mindretallet, vil finde det bedre stemmende med deres interesser at forlade organisationen og derved sikre sig en udvidet handlefrihed end at forblive som medlemmer og stadig blive overstemt.

Ganske tilsvarende betragtninger kan anstilles med hensyn til de andre områder, hvor pagtens skrevne regler er blevet omformet i praksis. Ovenfor er omtalt modsætningen mellem kolonimagterne i Europa og de store flertal af stater i andre verdensdele. Pagten pålægger kolonimagter at afgive årlige beretninger til F.N. om økonomiske, sociale og kulturelle forhold i de ikke-selvstyrende områder, men giver iøvrigt ikke organisationen ret til at blande sig i koloniernes styrelse. Ved beslutninger af generalforsamlingen, truffet uden direkte hjemmel i pagten og mod kolonimagternes stemmer, er der imidlertid etableret et ret omfattende kontrolsystem. Et særligt udvalg gennemgår de indsendte beretninger kritisk og gør indstilling til generalforsamlingen. Kolonimagterne er blevet opfordret til også at berette om de politiske forhold i kolonierne og til at lade repræsentanter for den stedlige befolkning deltage i F.N.s forhandlinger om disse spørgsmål. Kolonimagternes modstand mod tendensen i denne udvikling er ofte kommet kraftigt til orde, men udviklingen er ikke des mindre gået sin gang.

Også iøvrigt har F.N.s organer blandet sig i staternes indre anliggender i højere grad, end man kunne vente efter en umiddelbar betragtning af pagtens regler. Franco-styret i Spanien og racepolitikken i Sydafrika er eksempler på anliggender, der over længere perioder er behandlet i F.N.s organer, uanset at pagten bestemmer, at organisationen ikke kan gribe ind i forhold, der i det væsentlige hører ind under en stats egen jurisdiktion. I praksis er denne regel blevet fortolket således, at den ikke danner nogen hindring for, at organisationen – når blot det fornødne flertal kan opnås – drøfter og vedtager beslutninger om spørgsmål, der efter folkeretten er staternes indre anliggender.

På denne baggrund rejser sig naturligt det spørgsmål, om en revision af pagten overhovedet er nødvendig, om de interesser, der ønskes tilgodeset ved en

revision, ikke lige så vel kan tilfredsstilles ved en smidig fortolkning og supplering af pagtens nugældende ordlyd.

Er der behov for revision af pagten?

1. *Veto-retten.* Som det fremgår af foranstående, er man uden formelle ændringer i pagten kommet langt i retning af at reducere veto-rettens betydning, men helt afskaffe den uden pagtændring kan man dog næppe, så længe sikkerhedsrådet opretholdes som et levende organ. Og helt at kvæle sikkerhedsrådet, eller lade det visne bort, er der næppe nogen, der vil tage ansvaret for. Trods alle mangler er det på grund af sin snævre medlemskreds et mere velegnet organ til behandling af internationale konflikter end den store og tungt arbejdende generalforsamling.

Det er vanskeligt i øjeblikket at gøre op, hvorledes de enkelte medlemsstater stiller sig til ønskeligheden af at afskaffe veto-retten ved alle afstemninger, ligegyldigt hvad der stemmes om. Det er muligt, at der blandt de stater, som i 1945 bekæmpede veto-retten, stadig er visse, som vil afskaffe den fuldstændigt. Givet er det, at der er en række stater, som ønsker veto-retten afskaffet med hensyn til visse grupper af beslutninger.

Dette gælder først og fremmest sikkerhedsrådets beslutninger i henhold til pagtens kapitel VI om fredelig bilæggelse af tvister. Det er ofte følt som en urimelig begrænsning af Rådets virkemuligheder, at et mæglingsforslag, eller et forslag om en særlig mæglingsprocedure, skal falde, blot en enkelt stormagt stemmer imod. En klar illustration heraf forelå, da Sovjet-Unionen den 22. januar 1954 i striden mellem Syrien og Israel om afvandingsarbejderne ved Jordan-floden benyttede sig af sin veto-ret. Et engelsk-fransk-amerikansk forslag gik ud på at bemyndige chefen for våbenstilstandskommissionens militære stab, general Bennike, til at undersøge mulighederne for et forlig mellem parterne. Syrien modsatte sig dette forslag, da det indebar en mulighed for at tillade Israel at genoptage de arbejder, der var blevet indstillet, da konflikten indbragtes for Rådet. Forslaget opnåede dog syv stemmer, men Sovjet-Unionen stemte imod, og det kunne derfor ikke anses for vedtaget. Ingen sovjet-russisk interesse berørtes på nogen måde ved forslaget i sig selv, men som et led i det diplomatiske spil i det nære østen fandt Sovjet-Unionen det i sin interesse at støtte de arabiske stater ved at efterkomme deres klart udtalte opfordring til at bringe forslaget til fald ved hjælp af veto-retten. En pagtændring, der afskaffede veto-retten ved afstemninger om fredelig bilæggelse af tvister, ville derfor være egnet til at styrke sikkerhedsrådets mæglende virksomhed. Ikke blot adskillige mindre stater, men også de vestlige stormagter, navnlig U.S.A., anser i princippet en sådan ændring for ønskelig.

Anderledes stiller det sig med hensyn til beslutninger om tvangsmidlers iværksættelse mod angriber. Sådanne beslutninger, truffet i medfør af bestemmelserne i kap. VII, er i princippet bindende for alle medlemsstater. Stormagterne står her alle fast på, at ingen flertalsbeslutning skal kunne forpligte dem mod deres egen stemme til at deltage i tvangsmidler, være sig økonomiske eller militære. Også U.S.A. fastholder dette standpunkt, som ikke er uforeneligt

med anerkendelse af, at generalforsamlingen med ⅔ flertal kan anbefale medlemsstaterne at iværksætte tvangsmidler; en anbefaling behøver jo ikke at tages til følge, hvis den er uforenelig med nationale interesser. Selv mindre stater kan være interesseret i, at veto-retten opretholdes ved beslutninger om tvangsmidlers iværksættelse. Den svenske udenrigsminister Östen Undén udtalte den 24. september 1953 i generaldebatten i F.N.s generalforsamling, at Sverige ligesom mange andre mindre stater anser stormagternes veto-ret i spørgsmål om militær aktion som en garanti mod at blive forpligtet ved en flertalsbeslutning i sikkerhedsrådet til at deltage i militære aktioner i tilfælde, hvor stormagterne står på hver sin side.

I debatten om veto-retten har spørgsmålet om nye medlemmers optagelse indtaget en fremskudt plads. En lang række ansøgere er blevet forkastet ved Sovjet-Unionens nej-stemme. Det drejer sig først og fremmest om ikke-kommunistiske, europæiske stater, såsom Finland, Italien, Island, Portugal og Østrig, men også om stater udenfor Europa, der anses for at være under vestmagternes indflydelse, såsom Ceylon, Jordan, Libyen, Nepal, Cambodia, Laos, Vietnam og Japan. Ofte er det fremhævet, at disse stater er vel kvalificeret til medlemsskab, og at deres optagelse er ønskelig for at gøre F.N.s medlemskreds så universel som mulig. For at gøre billedet fuldstændigt må man imidlertid fremhæve, at ansøgninger fra en række kommunistiske stater, navnlig Albanien, Bulgarien, Rumænien, Ungarn og den mongolske folkerepublik, ligeledes er blevet forkastet, omend ikke ved nogen enkelt stormagts veto, men af den simple grund, at end ikke de nødvendige syv ja-stemmer er opnået. Ved flere lejligheder har Sovjet-Unionen erklæret sig beredt til at stemme også for vestmagternes kandidater, hvis vestmagterne ville stemme for de kommunistiske. I 1952 foreslog Sovjet-Unionen, at man under eet skulle optage 14 stater, repræsenterende alle lejre, men forslaget opnåede kun to ja-stemmer. Det er derfor kun delvis korrekt at sige, at veto-reten har hindret en række staters optagelse. Lige så vel kan man hævde, at vestmagterne ved at modsætte sig kommunistiske staters optagelse har hindret en samlet optagelse af en lang række ansøgere. En ophævelse af veto-retten i disse spørgsmål ville derfor åbne dørene for mange af ansøgerne, men ikke for dem alle.

Ved spørgsmålet om udnævnelse af organisationens generalsekretær har man også villet afskaffe veto-retten. Ikke mindst nu efter udnævnelsen af generalsekretær Dag Hammarskjöld er der dog mange, der erkender værdien af, at organisationens øverste tjenestemand nyder alle stormagters tillid.

2. *Rustningsproblemet.* Ofte er det sagt, og aldrig er det blevet bestridt, at hele vor kulturs fremtid kan afhænge af, om det lykkes at forhindre atomenergiens anvendelse i destruktivt øjemed. En international kontrol med atomenergiens udnyttelse, forbud mod anvendelse af såkaldte masseødelæggende våben og begrænsning af rustningerne i traditionel forstand er en af F.N.s mest påtrængende opgaver. Pagten indskrænker sig til ganske kort at pålægge sikkerhedsrådet at udarbejde planer for en regulering af rustningerne og til at bemyndige generalforsamlingen til at drøfte og stille forslag vedrørende de almindelige grundsætninger for afrustning. Ofte er det fremhævet, at disse bestemmelser er udformet på et tidspunkt, da atomvåbenet endnu ikke var almindeligt kendt.

I en tale, den amerikanske udenrigsminister John Foster Dulles holdt den 26. august 1953 ved American Bar Associations årsmøde i Boston, karakteriserede han pagten som „a pre-atomic age Charter", og han erklærede: „Hvis de delegerede i San Francisco havde vidst, at atomets mystiske og umådelige magt kunne anvendes som et middel til masseødelæggelse, ville pagtens bestemmelser om afrustning og regulering af rustningerne være blevet langt mere eftertrykkelige og realistiske". Det var en af de grunde, hævdede han, som gjorde en revision af pagten påtrængende.

Man kan imidlertid spørge, om ikke rustningsproblemet lige så vel kan løses uden revision af pagten. Det, der er den fundamentale forudsætning, er en overenskomst mellem stormagterne. Mod en enkelt af stormagternes protest lader ingen begrænsning og kontrol af rustningerne sig gennemføre, selvom der står et nok så stort flertal bag. Den nødvendige enighed mellem stormagterne kan kun tilvejebringes ved forhandling, og pagtens nugældende bestemmelser udelukker på ingen måde, at der som resultat af sådanne forhandlinger indgås formelle forpligtelser og oprettes særlige kontrolmyndigheder som supplement til de i selve pagten omhandlede forpligtelser og organer.

3. *Føderalistiske reformplaner.* I den offentlige debat er omfattende planer af denne art fremsat. En fremtrædende plads indtager de forslag, der vedtoges på den verdensføderalistiske bevægelses (Een Verdens) internationale kongres i København i august 1953. I en omfattende resolution foreslås det, at F.N. omskabes til en føderalistisk verdensregering. Generalforsamlingen skal omdannes til et parlament bestående af to kamre, og det ene kammers medlemmer skal være folkevalgte, således at antallet af medlemmer fra hver medlemsstat står i forhold til befolkningstallet. Parlamentet skal kunne give love og udskrive skatter i begrænset omfang. Den internationale domstols jurisdiktion skal gøres obligatorisk. Fuldstændig afrustning skal foreskrives, og en særlig kontrol- og politistyrke skal oprettes til sikring af afrustningsplanens gennemførelse og til fuldbyrdelse af love og domsafgørelser.

I erkendelse af, at dette program ikke lader sig gennemføre straks, er der jævnsides hermed fremsat en række forslag til umiddelbar overvejelse. Navnlig foreslås det at udvide sikkerhedsrådets medlemstal fra 11 til 15 og at afskaffe veto-retten. Endvidere bør det overvejes, hvorledes generalforsamlingen kan gøres mere repræsentativ, end den er nu, under hensyntagen til sådanne faktorer som befolkningstal, økonomisk betydning o. l. Fælles for såvel de foreløbige som de endelige forslag er, at F.N. skal stå åben for enhver stat, der erklærer sig villig til at påtage sig forpligtelserne efter pagten.

Disse forslag og andre lignende forslag fra privat side er utvivlsomt inspireret af en ægte tro på, at det må være muligt at skabe bedre rammer om det samarbejde mellem folkene, som så at sige alle er enige om at ønske. Forslagene må derfor vurderes med den alvor, som sådanne bestræbelser fortjener. Endvidere må det tages i betragtning, at der i en række lande står indflydelsesrige kredse bag disse forslag, og at de derfor utvivlsomt vil komme til at spille en betydelig rolle i den forestående debat om pagtens revision. En fare, man imidlertid bør undgå, er at vurdere forslagene abstrakt, uden sammenhæng med den foreliggende storpolitiske situation.

Er der praktisk sandsynlighed for, at vidtgående revisionsforslag kan gennemføres?

Enhver sandsynlighedsberegning vedrørende gennemførelsen af en pagtrevision må tage sit udgangspunkt i pagtens egne bestemmelser. Art. 108 og 109 fastsætter ensartede regler for det tilfælde, at ændringsforslag behandles af selve generalforsamlingen, og det mere sandsynlige tilfælde, at behandlingen af ændringsforslag henvises til en særligt i dette øjemed indkaldt konference. I begge tilfælde må for det første to trediedele af F.N.s medlemsstater stemme for et ændringsforslag, for at det kan anses som foreløbigt vedtaget, og dernæst gælder det, at forslaget ikke kan træde i kraft, før det er ratificeret af to trediedele af medlemsstaterne, herunder alle de faste medlemmer af sikkerhedsrådet. Dette sidste er for så vidt det afgørende, som det jo er ensbetydende med, at veto-retten gælder ved pagtændringer, og det endda veto-retten i dens mest kategoriske form, idet en enkelt stormagts blotte passivitet er tilstrækkelig til at hindre et ændringsforslags ikrafttræden. Den praksis, der har udviklet sig med hensyn til afstemninger i selve sikkerhedsrådet, og hvorefter et forslag kan vedtages, uanset at en stormagt afholder sig fra at stemme, kan ikke finde anvendelse her, hvor der kræves alle stormagternes udtrykkelige ratifikation.

For så vidt var det en beskeden indrømmelse, der på San Francisco konferencen i 1945 blev gjort til veto-rettens modstandere, da der i art. 109 stk. 3 blev indsat bestemmelsen om, at revisionsspørgsmålet skal optages til behandling senest i 1955, og at en konference kan indkaldes ved simpel flertalsbeslutning i generalforsamlingen og godkendelse af hvilke som helst syv medlemmer af sikkerhedsrådet. Ingen begrænsning af veto-retten kan – lige så lidt som nogen anden ændring i pagten – gennemføres, uden at alle de faste medlemmer af sikkerhedsrådet er enige derom. Veto-retten gælder med andre ord overfor forslag om dens egen afskaffelse.

I øjeblikket er det vanskeligt at forudsige, hvorledes stormagterne om nogle år vil stille sig til spørgsmålet. Meget vil afhænge af det almindelige storpolitiske klima, foruden af selve det primære spørgsmål, hvilke ændringsforslag der overhovedet vedtages af den eventuelt sammentrædende konference og derpå forelægges de enkelte lande til ratifikation. Visse holdepunkter for en sandsynlighedsberegning foreligger dog allerede i udtalelser fremsat under generalforsamlingens 8. samling i efteråret 1953. På dagsordenen var optaget forskellige forslag om, at forberedende undersøgelser skulle iværksættes med henblik på generalforsamlingens behandling af revisionsspørgsmålet i 1955. Dels foresloges det, at generalsekretæren skulle samle og bearbejde materiale om pagtens tilblivelseshistorie og anvendelse, dels foresloges det, at medlemsstaterne skulle opfordres til at tilkendegive deres foreløbige synspunkter vedrørende revision af pagten.

Under den politiske generaldebat ved samlingens begyndelse udtalte den amerikanske udenrigsminister John Foster Dulles, at han ikke var i tvivl om, at en revisionskonference vil blive afholdt. Han henviste til, at det amerikanske senat allerede i 1948 havde vedtaget en resolution (den bekendte „Vandenberg-resolution" af 11. juni 1948), der anbefalede en styrkelse af F.N., bl. a. ved

afskaffelse af veto-retten med hensyn til fredelig bilæggelse af tvister og nye mellemmers optagelse, samt foreslog en revision af pagten i henhold til art. 109, såfremt organisationen ikke inden 1955 var blevet styrket på anden måde. Han henviste endvidere til, at senatet i 1953 har nedsat et særligt udvalg til at behandle forslag til pagt-ændringer. Han kunne også have henvist til, at han selv i en tale den 26. august 1953 ved årsmødet i American Bar Association havde erklæret, at U.S.A. i 1955 vil stemme for afholdelsen af en revisionskonference.

Den britiske repræsentant, viceudenrigsminister Selwyn Lloyd, udtalte sig med adskilligt større forbehold. Han mente, at det bedste for alle ville være at afholde sig fra indtil videre at tage kategoriske standpunkter for eller imod, og han erklærede, at alle burde nøje overveje de kloge bemærkninger, der var fremsat af den svenske udenrigsminister, og som mundede ud i, at ethvert forsøg på pagtrevision kun kunne være til skade for samarbejdet i F.N.

Et klart standpunkt imod enhver revision af pagten blev taget af Sovjet-Unionens repræsentant Vishinsky. Forslag om ændring af pagten, erklærede han, var i virkeligheden rettet mod F.N.s grundprincip, kravet om stormagternes enighed. Det var således forsøg på at undergrave de Forenede Nationer, særligt sikkerhedsrådet, og dermed selve fredens sag.

Efter disse udtalelser kan der næppe være tvivl om, at hvis der ikke i løbet af de nærmeste år sker afgørende og uforudseelige ændringer i den verdenspolitiske situation, vil Sovjet-Unionen modsætte sig enhver ændring, der begrænser veto-retten. Ingen sådan ændring kan derfor ventes at træde i kraft. På den anden side kan det ikke ventes, at U.S.A. vil ratificere nogen ændring af pagten, der lader veto-retten bestå urørt. Hver af de to stormagter tilstræber i sin politik at indrette F.N. således, at organisationen bedst muligt kan tjene vedkommende stormagts interesse. Veto-retten er her et kardinalpunkt. Dens opretholdelse yder Sovjet-Unionen et vist værn mod, at F.N.s apparat udnyttes mod dens interesser, men er en hemsko på U.S.A.s bestræbelser for at udnytte organisationen til fremme af amerikanske interesser. Deraf de skarpe modsætninger i spørgsmålet om pagtrevision.

Det kan naturligvis ikke være ansvarlige amerikanske kredse ubekendt, at chancerne for at gennemføre en pagtrevision er minimale. Når man ikke des mindre lægger vægt på, at forsøget gøres, er det ud fra den opfattelse, at selv et mislykket forsøg kan have en vis værdi. John Foster Dulles erklærede i sin tale i F.N.s generalforsamling: „Revisionskonferencen vil ikke udrette mirakler, men den kan blive af meget stor betydning".

Kan et mislykket forsøg på pagtrevision have politiske fordele?

I en bemærkelsesværdig artikel i „Foreign Affairs" for januar 1954 har den tidligere amerikanske vice-delegerede ved F.N. og juridiske rådgiver i State Department, ambassadør Ernest A. Gross gennemgået argumenterne for og imod at afholde en revisionskonference. Hans konklusion er, at ingen af de formål, man kan have for øje med en sådan konference, kan begrunde, at forsøget gøres. Muligvis kunne den fornødne enstemmighed opnås om mindre ændringer, der blot gik ud på at rette sproglige uklarheder og iøvrigt pudse teksten af. Det

ville imidlertid ikke være ulejligheden og bekostningen værd at afholde en særlig konference med dette begrænsede formål. De ændringsforslag, der ville betyde noget, kan ikke ventes gennemført. En konference om pagtens revision, på forhånd dømt til at forfejle sit egentlige mål, kan imidlertid, siger forfatteren, tænkes at tjene sekundære formål.

For det første er der en opinionsretning, som vil benytte konferencen til et opgør med Sovjet-Unionen og med F.N. i dens hidtidige skikkelse. Ambassadør Gross benytter udtrykket „a showdown conference". Sovjet-Unionens nægtelse af at gå ind på vidtgående ændringsforslag, som f. eks. veto-rettens begrænsning, bør efter denne opfattelse føre til, at F.N. omdannes til en anti-kommunistisk organisation til fremme af U.S.A.s og den øvrige såkaldte frie verdens særlige interesser. Den omstændighed, at en række „neutrale" stater, fortrinsvis i Asien og den nære østen, men muligvis også Sverige, ikke vil anse det foreneligt med deres interesser at forblive i en sådan organisation, afskrækker ikke. Der kommer et tidspunkt, siger man, hvor der må træffes et valg, og et standpunkt må tages; de, der ikke er for, er imod. Denne opinionsretning har meget tilfælles med den genopvågnende isolationisme, i alt fald for så vidt angår den negative stilling til verdensorganisationen i dens nuværende skikkelse.

En anden mere moderat opfattelse går ud på, at en revisionskonference vil kunne tjene nyttige propagandaformål. Det ville være en væsentlig propagandasejr, hævdes det, at kunne dramatisere konferencens negative udfald og stille Sovjet-Unionen i gabestokken som den, der er skyld i, at F.N. ikke kan udvikles til en effektiv organisation.

Ingen af disse opfattelser deles som nævnt af artiklens forfatter, og det må fremhæves, at også andre indflydelsesrige personligheder i U.S.A. ser med skepsis på bestræbelserne for at få sammenkaldt en revisionskonference. Heller ikke ud fra europæiske synspunkter kan en revisionskonference, der på forhånd er dømt til at forfejle sit egentlige mål, anses for ønskelig. De Forenede Nationers funktion i den nuværende verdenssituation må være at søge politiske modsætninger udjævnet, ikke at uddybe dem. Det er vel sandsynligt, at en vis ligevægt mellem de forskellige magtgrupper er i fredens interesse, og at særlige ordninger derfor kan være nødvendige for at styrke den gruppe, der befinder sig i en ufordelagtig magtposition. Dette kan begrunde særlige regionale aftaler, som f. eks. den nordatlantiske traktat, men det kan ikke begrunde, at man søger de Forenede Nationer omdannet til et redskab i den ene magtgruppes interesse. Blandt det konfliktstof, som findes i verden i dag, er der adskilligt, som ikke er udsprunget af modsætningerne mellem de to stormagter. En verdensomspændende organisation, i hvilken alle politiske systemer og interesser er repræsenteret, vil have de bedste muligheder for at behandle dette konfliktstof. Og selv de konflikter, der direkte udspringer af spændingen mellem de to magtpoler, må søges løst. Det er muligt, at det i visse tilfælde bedst kan ske ved direkte forhandlinger mellem de to parter. Under alle omstændigheder vil dog en permanent organisation som F.N. kunne spille en nyttig mæglende rolle, forudsat at den ikke af den ene part anses for et redskab udelukkende til fremme af den anden parts interesser.

Dette synspunkt er kernen i den engelske regerings vurdering af F.N. Kort

og præcist blev det udtrykt af „The Times" i en ledende artikel den 27. august 1953, hvori det bl. a. hed:

„... Sandheden er, at et F.N., der ikke søgte – og i virkeligheden afhang af – samarbejde med de kommunistiske lande, ville være ude af stand til at gøre det arbejde, det blev skabt for. Efter de fleste medlemmers opfattelse ville det være et katastrofalt tilbageslag, hvis man lod de Forenede Nationer udarte til en anti-kommunistisk alliance. Sådanne alliancer er nødvendige, men de kan ikke erstatte F.N. eller gøre dets arbejde".

I sin tale i generalforsamlingen den 24. september 1953 gjorde den svenske udenrigsminister disse ord til sine, og han føjede til:

„Jeg tror, at en nøje undersøgelse af de forslag, der er fremsat om betydningsfulde ændringer i pagten, ville vise, at de enten er udtryk for illusioner vedrørende den politiske virkelighed, vi lever i, eller at de har et andet formål end blot at gennemføre de foreslåede ændringer".

Derfor, sagde udenrigsminister Undén, er en revision af de fundamentale afsnit af pagten ikke noget umiddelbart eller vigtigt mål.

Generalforsamlingen besluttede at lade generalsekretæren indsamle og systematisere forskelligt materiale vedrørende pagtens tilblivelse og hidtidige anvendelse. Derimod forkastede den det fremsatte forslag om, at medlemsstaterne skulle opfordres til at tilkendegive deres foreløbige synspunkter vedrørende pagtrevision. Den fremherskende opfattelse var, at dette kunne medføre, at staterne på forhånd bandt sig til visse standpunkter, som det måske ville vise sig uklogt at fastholde. I mange af de indlæg, der fremkom i debatten herom, sporedes stærke tvivl om tilrådeligheden af at give sig i kast med en revision af pagten.

Diskussionen herom vil fortsættes indenfor og udenfor F.N.s rammer, indtil generalforsamlingen træffer sin afgørelse i 1955. Det som de fleste vil være enige om er, at målet må være en styrkelse af F.N. Midlerne hertil vil der være uenighed om; ved overvejelserne heraf bør man imidlertid gøre sig klart, at selve det at rejse revisionsspørgsmålet i den nuværende situation kan føre til en svækkelse af F.N., forsåvidt som det giver ny næring til den spænding mellem U.S.A. og Sovjet-Unionen, som det må være vor tids største politiske opgave at reducere.

VESTTYSKLANDS ØKONOMI SIDEN 1945

Af Erling Olsen

De første efterkrigsår.

Ved Det tredie Riges sammenbrud var det vesttyske område i en fortvivlet økonomisk situation. Store dele af produktionsapparatet var ødelagt ved krigsbegivenheder, bestemt for demontering eller ude af drift som følge af manglende reservedele. Jernbanetrafikken var lammet og handelsflåden så godt som gået tabt. Adskillelsen fra den sovjetrussiske zone betød ophør af den hidtidige arbejdsdeling imellem industriområdet i vest og landbrugsområdet i øst, og forsyningen med levnedsmidler var minimal. Samtidig steg den vesttyske befolkning ca. 20 % over førkrigsniveauet på grund af tilstrømningen af flygtninge fra østzonen og især af tvangsforflyttede personer fra de tidligere tyske områder øst for Oder–Neisse, fra Polen og fra en række sydeuropæiske lande.

Den engelske, den amerikanske og den franske zone udgjorde oprindelig hver sin økonomiske enhed. Besættelsesmagterne førte dog i store træk samme økonomiske politik, og den 1.1.1947 forenedes den engelske og den amerikanske zone til een økonomikreds, den såkaldte Bizone. Franskmændene var imidlertid noget forbeholdne over for en tilslutning, og først efter pengereformen i juni 1948 kan man tale om en egentlig vesttysk økonomisk enhed.

Besættelsesmagterne søgte at dirigere det økonomiske liv ved en række love og anordninger udstedt af de militære myndigheder. Det nazistiske pris- og lønstop fra 1936 opretholdtes; råvarerne fordeltes blandt producenterne, som pålagdes afleveringspligt for færdigvarerne; de knappe levnedsmidler rationeredes, og rationernes størrelse blev gjort afhængig af arten af modtagerens beskæftigelse. For at lette gennemtvingelsen af det omtalte prisstop og derved opretholde markens købekraft spærredes bankkonti fra før kapitulationen helt eller delvis, ligesom rente- og afdragsbetalinger på statsgælden blev forbudt. Hertil kom i 1946 en betydelig forøgelse af skattebyrden.

Rationerne var imidlertid så små, at de kun lagde beslag på en ubetydelig del af befolkningens indkomster. Skattemoralen var usædvanlig lav, dels fordi satserne var meget høje, dels fordi forhøjelserne var foretaget af besættelsesmyndighederne. Resultatet blev en stigende afstand mellem pengestrøm og varestrøm, og til slut erstattedes pengeøkonomien af en naturaløkonomi. Penge brugtes kun til køb af de knappe rationer og til betaling af skat. Arbejderne fik dele af deres løn udbetalt i naturalier, og handelen med de ikke rationerede varer havde karakter af tuskhandel. Det sorte marked, hvor en stigende del af

den vesttyske produktion afsattes, gik over til „cigaretmøntfod". Befolkningens bevidsthed om en pengereforms uundgåelighed forstærkede udviklingen, da ingen ønskede at bytte varer eller yde arbejde mod penge, der kunne blive nedskrevet til en brøkdel af deres pålydende værdi. Myndighederne mistede herredømmet over det økonomiske liv, og nogen genopbygning blev der ikke tale om.

Pengereformen af 20.6.1948.

Siden 1946 førtes firemagtsforhandlinger om en møntreform for hele Tyskland. Sovjetunionens forhandlere gav sig god tid. Østzonen omdannedes hurtigt i folkedemokratisk retning, og det økonomiske kaos i Vesttyskland gav grobund for kommunismen der. Vestmagterne har næppe haft større tro på en firemagtsløsning. I hvert fald lod de i stilhed særlige sedler trykke i U.S.A. i 1947. På mødet den 20.3.1948 kom det endelige brud. Vestmagterne insisterede på trykning af den nye valuta i det hidtidige Reichsmark-trykkeri i Berlin, medens russerne ønskede, at trykningen skulde foregå i Leipzig i Østzonen. Som kompromis foreslog den russiske delegation at overlade seddeludstedelsen til finansministeriet i en kommende fællestysk regering, men forlod derefter forhandlingerne uden at vente på svar. Bortvandringen må sikkert ses som en protest imod Londonkonferencens kommuniqué af 6.3.1948, hvor U.S.A., Storbritanien, Frankrig og Beneluxlandene anbefaler oprettelsen af en vesttysk regering.

Tre måneder efter sprængningen af firemagtsforhandlingerne kunne vestmagterne gennemføre en pengereform, som rent teknisk var noget nær det fuldkomne. Ved udarbejdelsen havde man draget nytte af erfaringer fra efterkrigstidens pengeombytninger i andre europæiske lande. Hemmeligholdelsen af planernes enkeltheder havde man sikret ved at anmode de tyske økonomer, der arbejdede med reformen, om at tage ophold i komfortable, men pigtrådsomringede og bevogtede lejre.

Den 20.6.1948 erstattedes Reichsmark som lovligt betalingsmiddel af Deutsche Mark. Borgerne forpligtedes til inden en uge at indbetale alle kontante Reichsmark-beløb på konto i et pengeinstitut, hvor de ligesom hovedparten af Reichsmark-fordringer nedskreves i forholdet 10 RM = 1 DM. Enhver kunne dog få indtil 60 DM udbetalt mod et tilsvarende beløb i RM, heraf 40 DM straks og 20 DM i løbet af 2 måneder. Halvdelen af kontobeløbene i DM blev givet fri og halvdelen spærredes. Den 30.9.1948 vedtoges det at slette 70 % af de spærrede beløb, 20 % blev givet helt fri, og 10 % kunne anbringes i bestemte værdipapirer. Den endelige nedskrivning af indskud i pengeinstituter blev således 10 RM = 0,65 DM. For prioritetsgældens vedkommende bestemtes det, at kreditorerne skulle nedskrive deres tilgodehavender i forholdet 10 RM = 1 DM, medens debitorerne måtte omregne i forholdet 1 RM = 1 DM, og det offentlige som panthaver overtog 90 % af alle fordringer med sikkerhed i fast ejendom.

Reformen havde øjeblikkelig virkning. Tilliden til pengevæsenet genoprettedes. Fra den ene dag til den anden dukkede varerne frem i butikkerne, arbejderne blev interesserede i at tjene penge, produktionen steg, og genopbygningen tog fat. Index for industriproduktionen (1936 = 100) var i juni 1948

51 i bizonen og 49 i den franske zone, medens de tilsvarende tal for december 1948 var henholdsvis 79 og 67. Endskønt tallene ikke helt genspejler produktionsudviklingen, idet dele af produktionen før pengereformen blev afsat på det sorte marked og derfor gik uden om statistikken, giver de dog et indtryk af opsvinget i den tyske økonomi. Blandt årsagerne hertil må også nævnes ophævelsen af en række produktionsforbud samtidig med pengeombytningen samt Marshall-hjælpen, der tog sin begyndelse i slutningen af året.

Forbundsregeringens økonomiske politik.

Tilrettelæggelsen af den økonomiske politik i Bizonen foregik fra efteråret 1947 hovedsagelig i forvaltningsrådet for økonomiske anliggender. Rådet bestod af 54 medlemmer valgt af zonens 6 landdage. Fra maj 1948 blev den bayerske økonomiminister, professor, dr. Ludwig Erhard, formand for rådet. Ved dannelsen af forbundsregeringen den 20.9.1949 overtog professor Erhard økonomiministeriet, og hans energiske personlighed har siden pengereformen præget Vesttysklands økonomiske politik.

Ved gradvis afvikling af rationeringer, prisreguleringer og produktionsordninger erstattedes planøkonomien af en tilstand, professor Erhard kalder social markedsøkonomi (soziale Marktwirtschaft). Den fri prisdannelse bestemmer de enkelte erhvervsgrenes fortjenester, og disses højde bliver igen afgørende for investeringerne. Kun på områder, hvor forbundsregeringen mener „sociale" eller kulturelle grunde taler mod at lade priser og produktionsomfang bestemme af markedsmekanismen, opretholdes reguleringerne. Der er således idag huslejestop, bundne priser på en række råvarer og særlige markedsordninger for landbrugsprodukter. De „sociale" grunde, der betinger landbrugsordningerne, er imidlertid ikke hensynet til forbrugerne, men hensynet til de stærkt organiserede producenter.

For at stimulere befolkningens lyst til at tjene penge or der foretaget gentagne nedsættelser af den direkte beskatning. I forbindelse med pengereformen sænkedes indkomstskatten, men besættelsesmagterne imødekom langt fra de tyske krav. I foråret 1950 vedtog forbundsdagen en yderligere reduktion af indkomstbeskatningen. Højkommissærerne nedlagde veto, men trak det tilbage, da forbundskansleren, dr. Konrad Adenauer, udtalte, at de allieredes indgreb over for love vedtaget af forbundsdagen bragte den tyske deltagelse i Europarådet i fare. Som indledning til en større skattereform pr. 1. januar 1955 gennemførtes i juni 1953 den såkaldte lille skattereform, hvorved indkomstbeskatningen atter lempedes. I fig. 1 illustreres efterkrigstidens skattetryk for de forskellige indkomster målt i 1952/53 DM.

Karakteristisk for den tyske skattepolitik er den udbredte anvendelse af forbrugsbegrænsende indirekte skatter, hvis provenu har udgjort omkring ⅔ af de offentlige indtægter.

Høje afskrivningsprocenter og store skattefradrag har begunstiget investering og opsparing. Mange erhvervsdrivende fritoges for skat af den del af indkomsten, de investerede i egen virksomhed, ligesom rentenydelsen af lån til boligbyggeri gjordes skattefri. Særlig lave skattesatser har fundet anvendelse for overarbejde og eksportindkomster. De mange fradragsregler, som viste sig

FIGUR 1.

Indkomstskat efter lovene af 1946, 1950 og 1953.

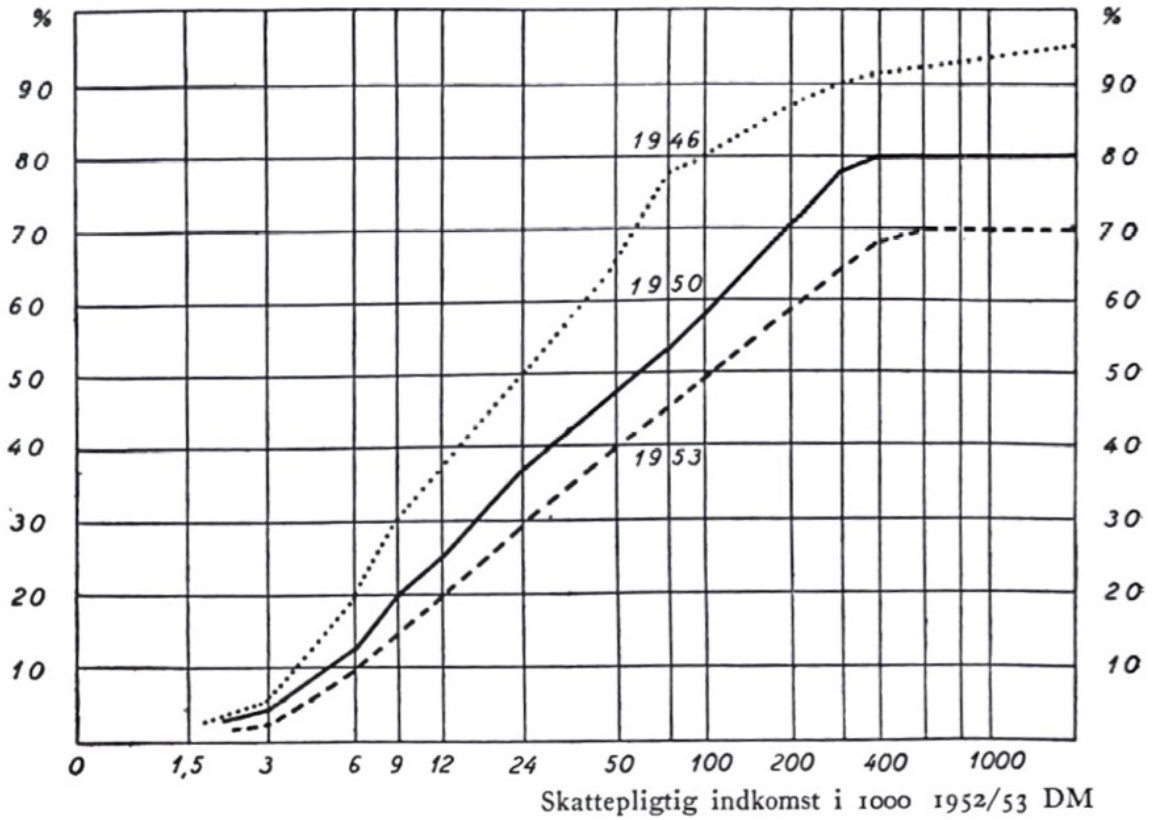

Kilde: Klaus Mehnert und Heinrich Schulte: Deutschland-Jahrbuch 1953, p. 207, Rheinisch-Westfälisches Verlagskontor, Essen 1953.

vanskelige at administrere, begrænsedes noget i midten af 1951, og ved forelæggelsen af finanslovforslaget for 1954/55 i forbundsdagen den 22.1.1954 fremførte finansministeren, dr. Fritz Schäffer, at regeringen i forbindelse med den planlagte skattereform pr. 1. januar 1955 ville tilstræbe en forenkling af skattefradragene og bortfald af de begunstigelser, der ikke længere var begrundet af et genopbygningsbehov.

Forbundsregeringens finanspolitik har haft udpræget social slagside, men ved at forøge befolkningens villighed til at tjene penge, begrænse forbruget, investere og eksportere, har den sin store del af æren for Vesttysklands hurtige genopbygning.

Regeringen har gentagne gange ændret diskontoen, men da det vesttyske kapitalmarked endnu ikke er funktionsdygtigt, har diskontopolitikken næppe haft andet end psykologiske virkninger. Den direkte regulering af importen er blevet lempet, men en forhøjelse af toldsatserne giver navnlig landbruget betydelig beskyttelse af hjemmemarkedet.

Nationalproduktet.

Tabel 1 viser bruttonationalproduktet og dets anvendelse i 1936 og de efterkrigsår, for hvilke der foreligger pålidelige oplysninger.

Tabellen viser en uafbrudt stigning siden pengereformen i både det samlede

TABEL 1.

Nationalproduktet og dets anvendelse.

	1936	1948/49	1949/50	1950/51	1951/52	1952/53[1]
I løbende priser:						
Bruttonationalprodukt						
Mill. RM/DM	47988	73628	82296	102100	120940	128942
do. pr. indbygger RM/DM	1256	1588	1745	2135	2505	2648
Privat forbrug %	60,4	63,8	65,2	60,2	55,6	56,1
Offentligt forbrug %	20,4	18,2	16,9	15,0	17,0	17,3
Investering + kapitaleksport %	19,2	18,0	17,9	24,8	27,4	26,6
I 1936-priser:						
Bruttonationalprodukt						
Mill. RM	47988	43243	49958	60167	65099	68655
do. pr. indbygger RM	1256	933	1059	1258	1348	1410
Privat forbrug %	60,4	61,1	61,5	58,3	56,4	58,4
Offentligt forbrug %	20,4	22,9	20,2	17,2	18,4	18,2
Investering + kapitaleksport %	19,2	16,0	18,3	24,5	25,2	23,4

[1] Foreløbigt skøn.

Kilde: Wirtschaft und Statistik, 5. Jahrgang, Heft 9, pp. 394, 396 og 497*, udgivet af Statistisches Bundesamt, W. Kohlhammer-Verlag, Stuttgart 1953.

nationalprodukt og nationalproduktet pr. indbygger. I de sidste år har stigningshastigheden dog været aftagende. Målt i 1936-priser passerede det samlede nationalprodukt 1936-niveauet i 1949/50, medens nationalproduktet pr. indbygger først kom op på 1936-højden i 1950/51. Tabellen viser endvidere, at en meget stor del af nationalproduktet i de senere år er blevet brugt til investering.

Landbruget.

Tabel 2 viser, at Vesttysklands produktion af levnedsmidler faldt indtil 1947/48, hvor lavpunktet nåedes med 58 % af førkrigsproduktionen. Udviklingen må forklares ved den almindelige opløsning lige efter krigen, ved tørken 1947 og ved de kaotiske pengeforholds ringe tilskyndelse til aktiv produktionsindsats. Efter pengeombytningen har der været uafbrudt stigning i den samlede produktion. I 1950/51 passeredes førkrigsniveauet, og for 1953/54 regnes der med en overskridelse på 14 %. Tabellen viser endvidere, at medens planteprodukterne før krigen kun udgjorde 25 % af de hjemligt producerede levnedsmidler, anvendtes de i stigende grad direkte til menneskelig ernæring i de vanskelige år, idet ernæringsværdien af de dyriske produkter er mindre end ernæringsværdien af de planteprodukter, som medgår til opfodring af dyrene. I 1947/48 var planteprodukternes andel af levnedsmiddelproduktionen 36 %, men efterhånden som ernæringssituationen blev bedre, genoprettedes det gamle forhold imellem planteprodukter og dyriske produkter.

Levnedsmiddelproduktionens stigning efter 1948 var tildels betinget af intensivering og rationalisering af driften med heraf følgende stigning i udbyttet

TABEL 2.

Levnedsmiddelproduktionen.

Regnskabsår	Mill. t kornenheder			1935/36-1938/39 = 100			Procentvis andel af samlet produktion	
	Planteprodukter	Dyriske produkter[1]	Ialt	Planteprodukter	Dyriske produkter	Ialt	Planteprodukter	Dyriske produkter
1935/36–1938/39	8,23	25,07	33,30	100	100	100	25	75
1946/47	7,32	15,05	22,37	89	60	67	33	67
1947/48	6,93	12,46	19,39	84	50	58	36	64
1948/49	8,99	17,29	26,28	109	69	79	34	66
1949/50	8,75	22,29	31,04	106	89	93	28	72
1950/51	9,51	24,86	34,37	116	99	103	28	72
1951/52	10,14	26,70	36,84	123	107	111	28	72
1952/53	10,02	27,33	37,35	122	109	112	27	73
1953/54[2]	10,05	28,03	38,08	122	112	114	26	74

[1] Udtrykkes i kornenheder som den mængde korn, der vil medgå til den stedfundne dyriske produktion. [2] Foreløbigt skøn.

Kilde: K. Padberg og A. Nieschulz: „Produktion, Verkaufserlöse und Betriebsausgaben der Landwirtschaft im Bundesgebiet", tidsskriftet „Agrarwirtschaft", dec. 1953, p. 363.

pr. ha. De opnåede resultater kan dog også ses som følge af den handelspolitiske sikring og de særlige markedsordninger. Over for udlandet er det vesttyske landbrug ikke konkurrencedygtigt. Ved de indledende forhandlinger om et europæisk agrarfællesskab har tyskerne derfor forlangt en overgangstid på 10 år til rationalisering af landbrugsstrukturen. For øjeblikket trænger 7 mill. ha. eller halvdelen af det samlede landbrugsareal til udskiftning, da det er så opsplittet, at en middelstor landbrugsejendom har et par hundrede jordlodder. En nylig foretaget undersøgelse over leveforholdene i landsbysamfund viste, at jordloddernes gennemsnitlige størrelse i 12 repræsentative landsbyer varierer fra 0.06–0.90 ha, samt at mange lodder er under 0.05 ha, d.v.s. mindre end en almindelig københavnsk villahave. Talrige ejendomme ligger så indeklemt i landsbyerne, at anvendelsen af moderne arbejdsmetoder umuliggøres. I sin programtale den 20.10.1953 erklærede dr. Adenauer, at rationaliseringen måtte gennemføres ved selvhjælp og statshjælp. Landbrugsminister Lübke anslog i november de samlede omkostninger til 25–30 mld. DM, men ved forelæggelsen af finanslovforslaget for 1954/55 fremførte finansminister Schäffer, at enkeltlandene måtte komme i forgrunden ved finansieringen, hvorfor han kun havde afset 80 mill. DM af forbundets „Abschöpfungs"-indkomster til gennemførelse af de mest påtrængende dele af agrarprogrammet.

Abschöpfen betyder at skumme fløden, og forbundets Abschöpfungsindkomster skabes ved indførslen af en række landbrugsvarer. F. eks. skal enhver, der vil importere korn, tilbyde importvaren til den vesttyske indførsels- og forrådscentral (Einfuhr- und Vorratsstelle). Kun hvis centralen overtager varepartiet, kan det indføres. Den oprindelige importør køber derpå partiet tilbage til en pris afpasset efter forholdene på det vesttyske kornmarked. Det bliver således forbundsregeringen og ikke importøren, der skummer fløden af importreguleringen. For 1954/55 er forbundets Abschöpfungs-indkomster anslået til 198 mill. DM.

Toldbeskyttelse, importregulering og markedsordninger med den deraf følgende forøgelse af leveomkostningerne må for en stor del ses som resultat af landbrugsorganisationernes politiske indflydelse. Den 2.10.1948 valgtes den da 71-årige CDU-politiker, dr. Andreas Hermes, til præsident for det vesttyske bondeforbund (Deutsche Bauernverband). Siden da har dr. Hermes udviklet landbrugets organisationer og kreditinstituter og samordnet dem i et imponerende hierarki. I de underste afdelinger fører lederne kontrol med de enkelte landbrugere, hvis dygtighed, kreditværdighed og indstilling til landbrugsfaglige og politiske problemer registreres i organisationernes kartoteker. Indadtil er dr. Hermes således i stand til at opretholde en streng disciplin. Udadtil virker dr. Hermes som repræsentant for en fast sammentømret interessegruppe på 6 mill. vælgere. I bondeforbundets hyppige erklæringer anes truslen om dannelse af et særligt bondeparti på grund af de eksisterende politiske partiers manglende agarpolitiske forståelse. Dr. Hermes nyder da også stor bevågenhed i Bonn, og ingen handelsaftale sluttes uden hans forhåndsgodkendelse.

De kontante resultater af organisationernes aktivitet ses i nedenstående oversigt over landbrugets indtægter og udgifter.

TABEL 3.

Landbrugets indtægter og udgifter.

(Mill. RM/DM).

	1935/38	1949/50	1950/51	1951/52	1952/53[1]
Salg af produkter	5208	8132	9414	12080	12279
Driftsudgifter	3900	6614	7351	8839	9120
Difference	1308	1518	2063	3241	3159
Skatter	80	670	670	640	530
Arbejdsvederlag til familien	1100	1800	2100	2500	2620
Skatter + arbejdsvederlag ...	1180	2470	2770	3140	3150
Overskud	+128	÷952	÷707	+101	+9

[1] Foreløbigt skøn.
Kilde: Padborg og Nieschulz, op. cit., p. 377.

Demonteringspolitiken.

Potsdam-erklæringen af 2.8.1945 bestemte i artikel 11, at den tyske produktionskapacitet skulle begrænses til det, de allierede kunne godkende som Tysklands efterkrigsbehov i fredstid. Resten skulle enten fjernes som krigsskadeserstatninger eller ødelægges. Udarbejdelsen af en industriplan overdroges Det allierede Kontrolråd i Berlin, som den 28.3.1946 offentliggjorde sin „plan for erstatningsbetalingerne og Tysklands økonomiske niveau i henhold til Potsdam-overenskomsten". Planen søgte at eliminere Tysklands krigspotentiel og skaffe midler til erstatninger. Erhvervsstrukturen skulle omlægges, så landet i højere grad producerede let industrielt udstyr og landbrugsvarer til erstatning for den levnedsmiddelimport, der tidligere var blevet finansieret ved eksport af sværindustrielle produkter. Et industrielt niveau på 50–55 % af 1938-niveauet skulle sammen med den udvidede landbrugsproduktion uden hjælp udefra give

Tyskland en levestandard som gennemsnittet af de øvrige europæiske lande minus Storbritannien og Sovjetunionen. Det forudsattes, at Tyskland blev behandlet som en økonomisk enhed. Industriproduktionen deltes i 3 grupper, hvoraf den første indeholdt de varer, som ikke måtte fremstilles, herunder enhver form for krigsmateriel, alle typer flyvemaskiner og søgående skibe, syntetisk gummi, kuglelejer, rå aluminium o.m.a. Den anden gruppe omfattede de varer, hvis produktion begrænsedes, såsom stål og de vigtigste metaller, kvælstof og de vigtigste kemikalier, værktøjsmaskiner, elektrisk udstyr, biler, lokomotiver etc. Den sidste gruppe indeholdt de varer, hvis produktion blev givet fri, først og fremmest møbler og trævarer samt bygningsmaterialer bortset fra cement. Der stilledes ca. 1800 overflødige fabriker til rådighed for krigsskadeserstatninger.

Planen mødte skarp kritik i den tyske presse. Ved strejker og demonstrationer viste befolkningen sin uvilje mod demonteringen, og de arbejdere, som udførte arbejdet, stempledes som landsforrædere. I U.S.A. fik kritikken støtte af tyskamerikanerne og en voksende gruppe skatteborgere, som frygtede, at den tilladte industrielle produktion ikke kunne holde den tyske økonomi på et forsvarligt niveau, hvorfor U.S.A. i sidste ende måtte træde hjælpende til for at hindre, at en lav tysk levestandard skabte grobund for kommunismen. Resultatet blev, at amerikanerne og englænderne i juni 1947 fremlagde en ny industriplan for Bizonen. Planen var ikke godkendt af Det allierede Kontrolråd, men da håbet om Tysklands økonomiske enhed ikke helt var opgivet, tillod udformningen tilslutning fra de andre okkupationsmagter. Planen ændrede det tilladte industrielle niveau fra ca. 55 % af 1938-niveauet eller 70–75 % af 1936-niveauet til 100 % af 1936-niveauet, idet man karakteriserede 1936 som et år, der hverken var særlig godt eller særlig dårligt. Når befolkningstilvæksten toges i betragtning, regnedes der for 1952 med en produktion pr. indbygger på 75–80 % af 1936-niveauet. I 1947 udsendtes en revideret liste over den overflødige produktionskapacitet i Bizonen, hvorved antallet af fabrikker bestemt for demontering indskrænkedes fra 1136 til 682. Kort tid efter fremlagdes for den franske zone en liste på 176 fabrikker. Demonteringen i Vesttyskland var hermed begrænset til 858 fabrikker.

Med Marshall-planen og den kolde krig fulgte en omlægning af erstatningspolitikken. Amerikanerne mente ikke, Europas velstand kunne genoprettes, hvis Tyskland sank ned i økonomisk afmagt, og den tiltagende spænding mellem øst og vest gjorde vestmagterne interesserede i et genopbygget Vesttyskland som mulig partner i en eventuel militær konflikt med østblokken. I loven om Marshall-planen hedder det i artikel 119, at udenrigsministeren skal søge aftaler indgået med de interesserede lande om, at kapitaludstyr bestemt til levering som skadeserstatning skal tilbageholdes i Tyskland, hvis det tjener formålene for det europæiske genopbygningsprogram. De vesteuropæiske lande protesterede mod yderligere nedskæring af de tyske erstatninger, men da disse var ret små i sammenligning med Marshall-planens ydelser, og da det tyske industrielle udstyr var gammelt og brugt, medens det amerikanske var moderne og nyt, blev protesterne ret tamme. Østbloklandene protesterede derimod kraftigt.

På en konference i Washington i april 1949 vedtog repræsentanter for U.S.A., Storbritanien og Frankrig en nedskæring af demonteringsprogrammet

fra 858 til 697 fabrikker. Udenrigsministermødet i Paris i november 1949 genoptog erstatningsspørgsmålet, som fik sin endelige løsning med Petersberg-overenskomsten af 22.11.1949. Antallet af fabrikker bestemt for demontering reduceredes yderligere til 680, og Vesttyskland fik ved denne og senere aftaler ret til at udnytte sin produktionskapacitet fuldt ud. Blandt de 17 fabrikker, som frigjordes ved Petersberg-aftalen var Europas største stålværk, August Thyssen Hütte, med en kapacitet på 1,3 mill. t stål pr. år. Det endelige antal fabrikker, som vestzonerne stillede til rådighed for Det allierede Erstatningskontor i Bruxelles, blev 667. Deres samlede værdi anslås til 144 mill. dollars i 1938-priser.

Industriproduktionen.

Industriproduktionens udvikling belyses af tabel 4.

TABEL 4.
Industriproduktionen.

	1936	1948	1949	1950	1951	1952	1953[1]
Samlet industriproduktion	100	63	90	113	135	145	158
Bjergværksdrift	100	81	96	106	117	125	129
Byggeri	100	–	89	109	128	145	175
Forarbejdende industri ialt	100	58	86	111	134	143	156
Grundstof og produktionsgodeindustri	100	57	84	107	126	131	143
Heraf jern- og stålproduktion	100	38	63	82	93	107	102
Investeringsgodeindustri	100	51	83	114	151	170	175
Forbrugsgodeindustri	100	54	86	113	131	135	156
Nærings- og nydelsesmiddelindustri	100	80	99	112	119	127	148
Gas- og elektricitetsværker	100	112	136	154	181	199	212

[1] Foreløbigt skøn.

Kilde: Wirtschaft und Statistik, 6. Jahrgang, Heft 2, p. 64*, udgivet af Statistisches Bundesamt, W. Kohlhammer-Verlag, Stuttgart 1954.

I 1950 passerede den samlede industriproduktion 1936-niveauet for i 1953 at overskride dette med 58 %. Produktionstilvæksten kan forklares ved stigende produktivitet og navnlig ved den betydelige forøgelse af arbejdsstyrken. Det ses endvidere, at produktionen af råvarer ikke er steget i samme takt som produktionen af andre varer. Dette skyldes dels, at de allieredes produktionsbegrænsninger navnlig ramte råvarer og dels, at råvarepriserne for en stor del er bundne. Gevinstmarginen har derfor været mindre i råvareindustrien end i den øvrige industri, og da investeringerne i høj grad har måttet finansieres af virksomhederne selv, er råvareindustrien sakket agterud.

Truster, karteller og monopoler.

I Potsdam-erklæringens artikel 12 bestemtes det, at den tyske økonomi så hurtigt som muligt skulle decentraliseres for at ophæve den overdrevne økono-

miske magtkoncentration, som fandt udtryk i karteller, syndikater, truster og andre monopolformer. Det allierede Kontrolråd nedsatte derfor i november 1945 et arbejdsudvalg, som skulle udforme en hensigtsmæssig monopollovgivning og bestemme hvilke virksomheder, der skulle skrides ind overfor. Efter 10 måneders forløb måtte udvalget ophæves. Amerikanerne, russerne og franskmændene forlangte opspaltning af de største virksomheder, medens den engelske arbejderregering var mere moderat i håbet om, at de meget store virksomheder kunne nationaliseres. I 1947 nåede englænderne og amerikanerne dog frem til et kompromis, og den 12. februar udstedtes to ligelydende anti-trustlove for deres okkupationszoner. Franskmændene ville ikke slutte op om kompromis'et, fordi det forbød tysk deltagelse i internationale kartelaftaler og dermed vanskeliggjorde den franske zones tilknytning til fransk økonomi. Den 9. juni 1947 kom der en særskilt lov for den franske zone.

Opspaltningen af de store koncerner foregik meget langsomt, men efter de tre vestmagters vedtagelse af lov nr. 27 i maj 1950 tog udviklingen fart. Vereinigte Stahlwerke, Haniel, Flick, Krupp, Mannesmann, Otto Wolf, Hoesch, Ilseder-Hütte, Thyssen-Bornemicza, Klöckner, Stinnes, I. G. Farben og flere andre koncerner deltes i en række enkeltvirksomheder. Der tilstræbtes navnlig ophævelse af de lodrette sammenslutninger, hvorved forstås sammenslutninger af virksomheder på forskellige trin i produktionen. Hvor vandrette sammenslutninger, d.v.s. sammenslutninger af virksomheder på samme trin i produktionen, indebar overdreven økonomisk magtkoncentration, blev også de opdelt. Vereinigte Stahlwerkes råstålproducerende bedrifter spaltedes således i 13 enkeltvirksomheder. Koncernernes udstykning har i første omgang givet sig udtryk i forøgelse af omkostningerne. Lederne af de tidligere koncerners udskilte virksomheder opretholder en snæver kontakt, og nogen effektiv konkurrence er der ikke tale om.

Ved Petersberg-overenskomsten indvilgede den tyske forbundsregering i at tilvejebringe en effektiv anti-trustlov til erstatning af militærregeringernes love. Der har imidlertid ikke kunnet skabes enighed om noget forslag inden for Den kristelig-demokratiske Union. En fløj repræsenteret af professor Erhard ønsker radikal anti-trustlovgivning efter amerikansk mønster, medens en anden fløj repræsenteret af dr. Robert Pferdmengers bekæmper statsindgreb over for erhvervslivets aftaler. Denne fløj hævder, at uden lodrette sammenslutninger – som er tilladt i Frankrig – kan Ruhr ikke konkurrere med Lorraine indenfor Det europæiske Kul- og Stålfællesskab. Pferdmengers er medlem af forbundsdagen, bankier i Köln, formand for tilsynsrådet i August Thyssen-Hütte, næstformand i Klöcknerværkerne og medlem af en imponerende række bestyrelser. Han har været Adenauers ven gennem en menneskealder og anses for kanslerens intimeste økonomiske rådgiver. I regeringen støttes hans synspunkter af ministeren for familieanliggender, dr. Frantz-Josef Würmeling, som Adenauer har hentet fra Basalt AG, et af Werhahn-koncernens firmaet. Endelig er Adenauers datter gift med Herman Josef Werhahn, en søn af koncernens leder, Peter Wilhelm Werhahn. For øjeblikket ser det ud til, at professor Erhard trækket det korteste strå, således at det vesttyske erhvervsliv i de kommende år kan genopbygge og udvide sine sammenslutninger.

Krupp.

I foråret 1934 udnævnte Hitler Gustav Krupp von Bohlen und Halbach til økonomifører med sæde i det økonomiske generalråd. Her ydede Krupp Det tredie Rige værdifuld bistand ved tilretelægning og gennemførelse af krigsøkonomien. Hans indsats belønnedes i 1943 med en særlov, lex Krupp, som garanterede koncernen skattefrihed i al evighed og gjorde sønnen Alfried Krupp von Bohlen und Halbach til eneindehaver. I 1946 stævnedes Gustav Krupp for Nürnbergdomstolen anklaget for meddelagtighed i krigsforberedelse; men de allierede opgav at gennemføre processen mod den 76-årige, dødssyge mand. Derimod dømtes Alfried Krupp d. 31.8.1948 ved en amerikansk domstol 12 års fængsel og konfiskation af sin formue for udplyndring af besatte områder og brug af krigsfanger til slavearbejde. Dommens spinkle juridiske grundlag og ændringen i det politiske klima bevirkede imidlertid, at den amerikanske højkommissær, John J. McCloy, løslod Krupp den 31.1.1951 og tog skridt til ophævelse af konfiskationen. Efter godt to års forhandlinger underskrev de tre højkommissærer på deres regeringers vegne d. 4.3.1953 i Mehlem en overenskomst med privatmanden Alfried Krupp von Bohlen und Halbach. Herefter ophævedes konfiskationen af de ca. 400 mill. DM mod et tilsagn fra Krupp om aldrig mer at engagere sig i kul- og stålproduktion i Tyskland. Forbundsregeringen garanterede salget af Krupps kul- og stålinteresser (ca. 250 mill. DM) inden højst 7 år, men nægtede garanti for overholdelsen af aftalens øvrige indhold, fordi det stred mod forfatningens bestemmelse om borgernes fulde erhvervsfrihed. Ved salget af disse interesser overdrages en del af det opsparende publikums midler til Krupp, som er forhindret i at investere dem der, hvor det i de kommende år er samfundsøkonomisk mest hensigtsmæssigt, nemlig i kul- og stålindustrien. Mehlem-aftalen har derfor været udsat for kritik, og da den tyske kapitalknaphed i sværindustrien, når og hvis Europahær-traktaten ratificeres, bliver et europæisk problem, er det ikke sikkert, at Krupp nogen sinde kommer til at opfylde aftalen.

Trods demontering og opdeling af koncernen har Krupp i de senere år haft meget store indkomster, der som følge af den stadig gældende lex Krupp er skattefri. Sammen med det beskedne provenu fra de første tvangssalg er disse midler investeret dels i tysk forarbejdende industri, dels i kul- og stålproduktion i udlandet, specielt Indien, Pakistan, Ægypten og Sydamerika. Ved licitationerne har Krupp som regel underbudt de engelske firmaer, og en væsentlig del af betalingen erlægges i aktier i de anlagte virksomheder. Mehlem-aftalens forbud mod Krupps deltagelse i tysk kul- og stålproduktion har ved skæbnens ironi gjort ham til medejer af nøgleindustrier i Commonwealth.

Priser, lønninger og beskæftigelse.

Som tabel 5 viser, er der ikke sket nævneværdige forskydninger i leveomkostningerne siden valutareformen. Pengevæsnets sammenbrud to gange i een menneskealder manede forbundsregeringen til forsigtighed i finans- og kreditpolitik. Timelønnen er derimod steget så stærkt, at realtimelønnen i 1950 passerede

1938-niveauet og i 1953 lå 24 % højere. Den gennemsnitlige arbejdstid pr. arbejder pr. uge var lav i 1946 og 1947, men da det efter pengeombytningen atter kunne betale sig at tjene en fuld ugeløn, steg arbejdstiden til førkrigshøjde. Beskæftigelsen forekommer tilfredsstillende i 1948, men mange tilmeldte sig ikke som arbejdsløse før møntreformen, da understøttelsen var mindre værd end tillægsrationerne til de arbejdende. Siden 1949 har arbejdsløsheden været betragtelig. Det er dog bemærkelsesværdigt, at arbejdsmarkedet fra 1949 til 1953 har kunnet tage en tilgang på ca. 2.1 mill. uden at forøge antallet af arbejdsløse. Arbejdsløsheden er uhyre forskellig i de enkelte landsdele. I Slesvig-Holsten, Nedersachsen og Bayern, hvor flygtningepresset er hårdt, er den meget stor, medens der i Ruhr er mangel på arbejdskraft. Da de elendige boligforhold vanskeliggør en overflytning, søger Ruhr-industrien løsning af sit arbejdskraftsproblem ved at bygge arbejderboliger.

TABEL 5.
Arbejdsmarkedstal.

Leveomkostninger	1938	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953
1938 = 100	100	–	–	162[1]	166	156	168	171	168
Timeløn pf.	78	89	93	103	118	126	145	156	163[2]
„ 1938 = 100	100	114	119	132	151	162	186	200	209[2]
Realtimeløn 1938 = 100	100	–	–	81[1]	91	104	111	117	124[2]
Arbejdstimer pr. uge ...	48,8	39,5	38,9	42,2	46,3	48,0	47,4	47,5	48,9[2]
Beskæftigede 1000	–	–	–	13460	13524	13903	14608	15041	15663[2]
Arbejdsløse 1000	–	–	–	604	1263	1585	1431	1381	1252[2]
„ %	–	–	–	4,3	8,5	10,2	8,9	8,4	7,4[2]

[1] Efter valutareformen. [2] Foreløbigt skøn.

Kilde: Wirtschaft und Statistik, 6. Jahrgang, Heft 2, pp. 57*, 96* og 100*, udgivet af Statistisches Bundesamt, W. Kohlhammer-Verlag, Stuttgart 1954, samt „Deutschland Heute", p. 278, udgivet af Presse- und Informationsamt der Bundesregierung, Wiesbadener Graphische Betriebe, Wiesbaden 1953.

Samarbejdsråd og medbestemmelsesret.

Tanken om industrielt demokrati er ikke ny i Tyskland. Allerede i 1920 gennemførtes en lov om samarbejdsråd. Loven, som ophævedes af nazisterne, tillagde dog arbejderne så begrænset myndighed, at den ikke fik nogen reel betydning. I foråret 1946 genoprettede Det allierede Kontrolråd samarbejdsudvalgene, men forøgede fagforeningernes repræsentation. 1947–1951 vedtog 8 af de 11 Länder love, som nøje fastlagde udvalgenes funktioner. Arbejderne skulle rådspørges og kunne fremsætte forslag om virksomhedens drift. I spørgsmål om arbejdsforhold tillagdes de vetoret. Lovene for Hessen og Württemberg-Baden gav endog arbejderne plads i virksomhedens ledelse, men denne bestemmelse suspenderedes i september 1948 af den amerikanske militærregering, som mente, at problemet medbestemmelsesret burde løses af forbundet. Da forbundets afgørelse endnu ikke var truffet i april 1950, ophævede den amerikanske højkommissær suspensionen.

I tilsynsrådene for kul- og stålindustrien havde fagforeningerne fra et tidligt

tidspunkt haft betydelig indflydelse, hvorfor planerne i efteråret 1950 om ophævelse af den allierede kontrol stillede fagbevægelsen over for tabet af en eksisterende medbestemmelsesret. Ved strejker og politisk pres lykkedes det dog d. 10.4.1951 at gennemtvinge en forbundslov om medbestemmelsesret i kul- og stålindustrien. Herefter skulle 5 af 11 direktionsmedlemmer vælges af arbejderne. Fagbevægelsen iværksatte nu en kampagne for at udvide medbestemmelsesretten til alle virksomheder med 5 arbejdere og derover. Samarbejdsrådene skulle arbejde snævert sammen med fagbevægelsen, hvis repræsentanter kunne overvære ethvert møde i rådene. Kampagnen støttedes ved hyppige strejker, og samtlige politiske partier fremsatte efterhånden forslag til en bedriftsforfatning. Strejkerne blev dog mere og mere upopulære i befolkningen, og da irritationen var på sit højeste, slog Adenauer til og gennemførte den 29.7.1952 bedriftsforfatningen i en form, fagforeningerne ikke kunne acceptere, men ledelsen turde ikke svare med den generalstrejke, den havde truet med.

Forbundsloven ophævede lovene for Länderne. I virksomheder med 100 arbejdere og derover oprettes samarbejdsråd med ligelig repræsentation af arbejdere og arbejdsgivere. Fagbevægelsens funktionærer kan ikke kræve adgang til møderne. Arbejderne informeres om virksomhedens drift, og samarbejdsrådene har medbestemmelsesret i spørgsmål om arbejdsforhold, virksomheds-sammenslutning og ændringer i virksomhedens formål. Uoverensstemmelser mellem ledelse og arbejdere kan indankes for et mæglingsorgan, hvis afgørelse er bindende. Det er endnu for tidligt at udtale sig om medbestemmelsesrettens betydning, men det forlyder, at der i samarbejdsrådene har været god forståelse mellem arbejdere og ledelse.

Bankvæsen og kapitalmarked.

Som led i decentraliseringen af den vesttyske økonomi oprettedes en centralbank for hvert af de 11 Länder, og det blev pengeinstituterne forbudt at have filialer udenfor hovedsædets land. Store banker som Deutsche Bank, Dresdner Bank og Commerz-Bank spaltedes i op til 11 banker med nye navne og selvstændige bestyrelser. Den 1.3.1948 stiftedes Bank deutscher Länder (BdL) med en grundkapital på 100 mill. RM tegnet af Landeszentralbankerne (LZB) og med en bestyrelse bestående af LZBs præsidenter plus to af disse valgte medlemmer. BdL er den seddeludstedende bank. Den kan opstille bindende retningslinier for LZBs politik, og den fastsætter rente- og diskontosatser for sine forretninger med LZB samt størrelsen af LZBs minimumsreserver. Den er endvidere berettiget til at regulere den lange rente ved køb og salg af værdipapirer i det åbne marked. Tilsvarende fastsætter LZB rente- og diskontosatser for forretninger med pengeinstituterne og bestemmer størrelsen af de minimumsreserver, disse skal holde hos LZB. Også LZB kan købe og sælge værdipapirer.

Dette bankvæsen, som tydeligt er inspireret af det amerikanske Federal Reserve System, viste sig mindre egnet for et land af Vesttysklands størrelse og økonomiske struktur. Begrænsningen af pengeinstituternes virkefelt til de enkelte Länder vanskeliggjorde investering i områder med stort kapitalbehov på grundlag af opsparing i områder med mindre kapitalbehov. For at imødegå kritikken

heraf oprettedes fra slutningen af 1948 flere overregionale kreditinstituter, blandt hvilke skal nævnes Kreditanstalten for Genopbygning (der baserede sine lån på Marshall-planens modydelser), Industrikreditbanken (som bl. a. administrerede investeringshjælpen), Den landøkonomiske Renteanstalt og Flygtningebanken. Endelig erstattedes de elleve bankområder ved lov af 29.3.1952 af tre: et nordligt, et vestligt og et sydligt.

De vigtigste pengepolitiske midler er BdLs direktiver for LZBs kreditpolitik og ændringer i LZBs og pengeinstituternes minimumsreserver. Rente- og diskontopolitikken har kun psykologisk betydning, da kapitalknapheden er så udpræget, at bankerne trods udlånssatser på 8–10 % må rationere kreditten. Større køb og salg i det åbne marked har ikke kunnet gennemføres, fordi der efter pengereformen kun blev få egnede værdipapirer tilbage, og emissionen af nye papirer er gået trægt. Dette hænger dels sammen med emissionskontrollen, som holder nominalrenten nede på så lavt et niveau, at de nyudstedte papirer noteres under pari på børserne og dels med bestemmelsen om skattefrihed for den del af indkomsten, der investeres i egen virksomhed, medens den del af indkomsten, der anbringes i værdipapirer, er fuldt skattepligtig.

Siden valutareformen er ca. 20 % af nettoinvesteringerne financieret over kapitalmarkedet mod 40–60 % før krigen. Boligbyggeriet er i stort omfang finansieret af det offentlige, der tillige har stillet lange eksportkreditter til erhvervslivets rådighed. De øvrige investeringer har for en stor del måttet finansieres af de investerende selv. Dette forekommer uheldigt i et land, hvor priserne på en række vigtige råvarer er bundne til et niveau, som giver producenterne mindre fortjeneste – og dermed mindre investeringsevne – end producenterne af knap så vigtige varer.

For at genoprette et funktionsdygtigt kapitalmarked vedtog forbundsdagen den 15.12.1952 en lov om kapitalmarkedets fremme. Herved tillagdes de fleste indkomster af fast forrentede værdipapirer skattefrihed. Emissionskontrollen bevaredes, men dette til trods steg tegningen af fast forrentede lån fra 1357 mill. DM i 1952 til 2851 mill. DM i 1953. Endvidere vedtoges en lov, der ophævede udbyttebegrænsningen for aktieselskaber, men tegningen af aktier steg kun fra 259 mill. DM i 1952 til 269 mill. i 1953, vel nok fordi de store skatter på udbetaling af udbytter bibeholdtes. Lovene af 15.12.1952 er kun nogle få skridt på vejen, og der er næppe håb om løsning af det vesttyske kapitalmarkedsproblem før skattereformen pr. 1.1.1955 og før emissionskontrollen ophæves eller modificeres.

Udenrigshandelen.

Straks efter krigen varetog besættelsesmagterne al handel med udlandet. Direkte kontakt mellem tyske og udenlandske forretningsfolk var forbudt. Kun livsvigtige varer importeredes, hovedsagelig levnedsmidler som skulle forebygge epidemier og social uro. Tyske eksportvarer søgtes solgt til højeste verdensmarkedspriser mod kontant betaling i $. Det var derfor vanskeligt at finde købere til andet end mangelvarer som kul og træ. I foråret 1947 blev brevveksling, telefonering og tildels også forretningsrejser til udlandet tilladt. Kon-

trakter sluttedes direkte af køber og sælger, men Joint Export Import Agency i Bizonen og Office de Commerce Exterieur i den franske zone tillod kun export, hvis der var opnået højeste verdensmarkedspris og betaling i $. De nævnte organer modtog $-beløbet og betalte eksportøren indlandsprisen i RM. Udlandets lyst til at købe begrænsedes dog af $-knapheden, medens tyskernes lyst til at sælge svækkedes af pengeøkonomiens forfald. Resultatet blev, at levnedsmiddelimporten for en stor del måtte betales af vestmagternes skatteydere.

Ved pengereformen i 1948 fastsattes DM's internationale værdi til 30 cents. Forbindelsen mellem det tyske og det udenlandske prisniveau genoprettedes, idet JEIA, som nu omfattede alle tre zoner, afregnede overfor eksportørerne til denne kurs. DM var muligvis blevet overvurderet, men regeringen ønskede at billiggøre importen af hensyn til det indenlandske prisniveau. Ved pundets devaluering over for dollars med 30,5 % d. 17.9.1949, devalueredes DM blot 20,6 %, idet 1 DM sattes lig 23,8 cents.

Fra slutningen af 1948 tillodes stadig større leverancer fra udlandet og $-klausulens betydning for eksporten formindskedes. Omsætningen steg, jfr. tabel 6, og med Vesttysklands deltagelse i det europæiske samarbejde fulgte en kraftig ekspansion i udenrigshandelen. I november 1949 overgik retten til at indgå handels- og betalingsaftaler næsten helt til forbundsregeringen, og 2 måneder senere ophævedes JEIA.

TABEL 6.
Udenrigshandelen.

(Mill. $)	1938	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953
Import ialt	2432	643	851	1571	2237	2704	3503	3854	3854
Eksport ialt	2257	161	316	698	1123	1981	3474	4037	4368
Eksport÷import ialt .	÷175	÷482	÷535	÷873	÷1114	÷723	÷29	183	514
Heraf $-lande:									
Import	–	–	–	–	–	596	875	891	(582)
Eksport	–	–	–	–	–	240	380	451	(532)
Eksport÷import	–	–	–	–	–	÷356	÷495	÷440	(÷50)
EPU-lande:									
Import	–	–	–	–	–	1870	2111	2415	(2704)
Eksport	–	–	–	–	–	1496	2532	2910	(3228)
Eksport÷import	–	–	–	–	–	÷374	421	495	(524)
Heraf £-området:									
Import	–	–	–	–	–	447	604	585	(614)
Eksport	–	–	–	–	–	205	510	512	(548)
Eksport÷import	–	–	–	–	–	÷242	÷94	÷73	(÷66)
Index (1950 = 100):									
Importmængde	(122)	–	(29)	(49)	(75)	100	102	118	(132)
Eksportmængde	(122)	–	(9)	(23)	(43)	100	143	154	(176)
Bytteforhold	(134)	–	–	–	(117)[1]	100	96	108	(117)

Tal i parantes er beregnet på ufuldstændigt grundlag. [1] 2. halvår.

Kilde: General Statistics 1954, nr. 1, pp. 72 ff, 78, OEEC Statistical Bulletins, Paris 1954; Ludwig Erhard: Deutschlands Rückkehr zum Weltmarkt, p. 24, Econ Verlag, Düsseldorf 1953, samt Wirtschaft und Statistik, 6. Jahrgang, Heft 2, p. 94, udgivet af Statistisches Bundesamt, W. Kohlhammer-Verlag, Stuttgart 1954.

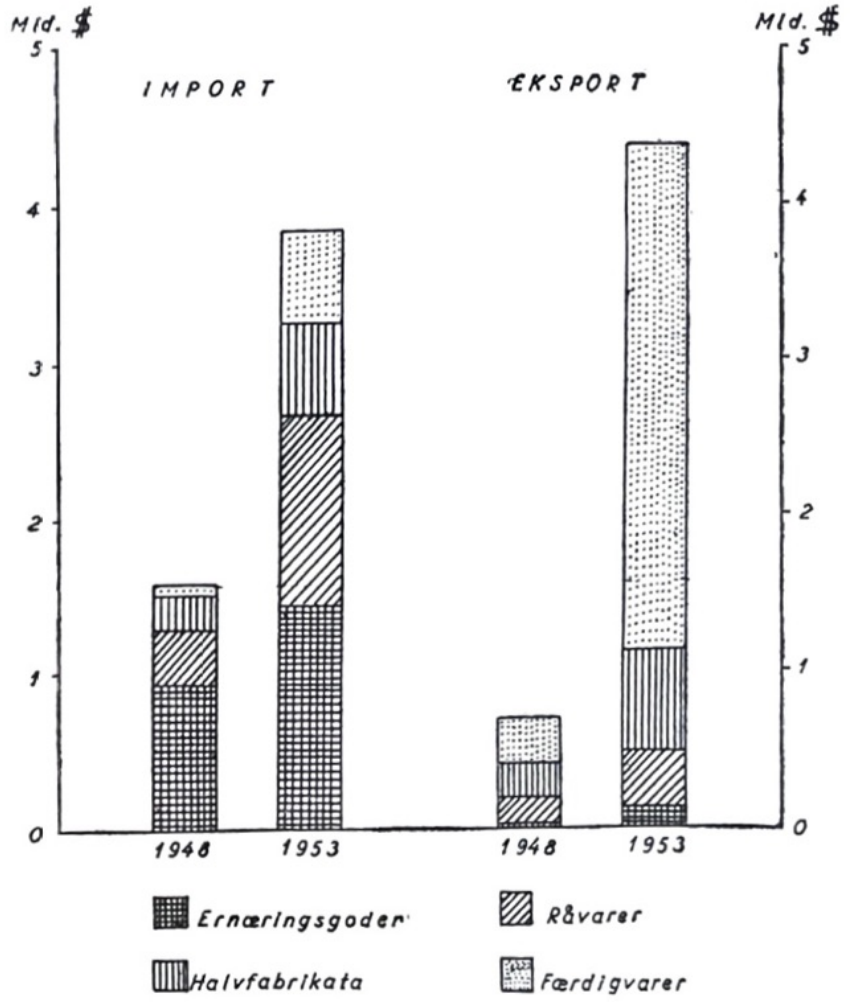

Figur 2.

Kilde: Wirtschaft und Statistik, 6. Jahrg., Heft 2, p. 97 f, udgivet af Statistisches Bundesamt, W. Kohlhammer-Verlag, Stuttgart 1954, samt Klaus Mehnert und Heinrich Schulte: Deutschland-Jahrbuch 1953, p. 320, Rheinisch-Westfälischer Verlagskontor, Essen 1953.

Tabellen viser stigende underskud på handelsbalancen indtil 1949, hvor det udgør 1114 mill. $. Dernæst faldt det. I 1951 er der næsten balance, og for 1953 konstateres et overskud på 514 mill. $. Over for $-området er der dog stadig underskud. Ligeledes over for £-området, som leverer en række råvarer. Derimod er der overskud over for resten af EPU-landene, som aftager færdigvarerne. Fig. 2. viser fordelingen af import og eksport på grupperne ernæringsgoder, råvarer, halvfabrikata og færdigvarer i 1948 og 1953.

Over for EPU har Vesttyskland udviklet sig fra ekstrem debitor til ekstrem kreditor. Det ugunstige bytteforhold, der opstod i perioden efter Koreakonfliktens udbrud bevirkede sammen med liberaliseringen og den indre ekspansion, at landet efter et halvt års forløb overskred sin debitor-kvote på 320 mill. $. Vesttyskland mødte dog stor forståelse inden for unionen, som forhøjede kvoten til 500 mill. $. OEEC-landene opfordredes til at fremskynde liberaliseringen af tyske varer, medens Vesttyskland selv gennemførte drastiske importreguleringer. Kort tid efter vendte udviklingen. Bytteforholdet forbedredes, og med den internationale oprustning fulgte en efterspørgsel efter vesttyske produkter så

stærk, at landet kunne fortsætte sin indre ekspansion uden betalingsvanskeligheder. I løbet af 1951 blev underskud til overskud, og i januar 1954 stod Vesttyskland som kreditor over for unionen med 865 mill. $. Liberaliseringsprocenten over for EPU-landene er efterhånden bragt op på 92, men høje toldsatser beskytter hjemmemarkedet. Vesttyskland er tilsluttet GATT-overenskomsten, men forhandlingerne i Torquay i 1951 førtes på grundlag af en så protektionistisk kamp-tarif, at de nedsættelser og toldbindinger, udlandet opnåede, ikke forrykkede Tysklands stilling som højtarifland.

Vesttysklands betalingsforhold er ved at blive et alvorligt problem for EPU, specielt fordi landet ikke viser den forståelse over for unionen, som EPU i 1950/51 viste over for Vesttyskland. En reduktion af toldsatserne er imidlertid indrepolitisk umulig, selv om kapitaleksport forekommer uhensigtsmæssig i et land med stor indre kapitalknaphed. Der er ganske vist et lille håb om ligevægt på betalingsbalancen i de kommende år, hvor afdragene på Tysklands gæld og erstatningerne til Israel vil lægge beslag på ca. 350 mill. $. Forudsætningen er dog, at den begyndende knaphed på arbejdskraft, som eksperterne lover, vil føre til stigning i løn og købekraft.

25.3.1954.

LITERATUR

Deutschland Heute, udgivet af Presse- und Informationsamt der Bundesregierung, Wiesbadener Graphische Betriebe, Wiesbaden 1953.

Ententes et Monopoles dans le Monde, Allemagne I et II, La Documentation Française no. 1584 og 1649, Serie Economique et Finançiere CLIV, Paris 1952.

Ludvig Erhard: Deutschlands Rückkehr zum Weltmarkt, Econ Verlag, Düsseldorf 1953.

Lebensverhältnisse in Kleinbauerlichen Dörfern, Zeitschrift für Agrarpolitik und Landwirtschaft, 157. Sonderheft, Hamburg 1953.

E. Liefmann-Kiel: Ekonomisk politik i Västtyskland 1948–1953, Ekonomisk Revy 1954, Häfte 1.

Lichtfield and Associates: Governing Postwar Germany, Cornell University Press, New York 1953.

Klaus Mehnert und Heinrich Schulte: Deutschland-Jahrbuch 1953, Rheinisch-Westfälischer Verlagskontor, Essen 1953.

Arthur Montgomery: Minister Erhards ekonomiska program, Ekonomisk Revy 1954, Häfte 1.

E. Moor: Västtysk kapitalmarknadsreform, Ekonomisk Revy 1953, Häfte 2.

K. Padberg und A. Nieschulz: Produktion, Verkaufserlöse und Betriebsausgaben der Landwirtschaft im Bundesgebiet, Agrarwirtschaft, december 1953.

Kaare Petersen: De tyske erstatningsbetalinger, Chr. Michelsens Institut for Videnskap og Åndsfrihet, Bergen 1953.

Kurt Pritzkoleit: Männer Mächte Monopole, Karl Rauch Verlag, Düsseldorf 1953.

Erik Reske-Nielsen: Tysklandsproblemet, Økonomi og Politik 1953, nr. 1.

Endvidere: Progress and Problems of the European Economy, udgivet af OEEC, Economic Survey of Europe, udgivet af ECE, Wirtschaft und Statistik, udgivet af Statistisches Bundesamt, Monatsberichte der Bank deutscher Länder, Finanstidende, Economist, Landbrugsrådets Meddelelser m. v.

ÆNDRINGER I DEN ØKONOMISKE POLITIK I SOVJETUNIONEN[1]

Både i Sovjetunionen og i de øvrige østeuropæiske lande skete der i løbet af 1953 en betydningsfuld ændring i den økonomiske politik, hvormed man gik over til at lægge væsentlig større vægt på befolkningens forsyning med forbrugsvarer, end tilfældet har været i de foregående år. Hermed er bl. a. landbrugets problemer kommet til at indtage en mere fremskudt plads. I det følgende vil der blive givet en kort fremstilling af udviklingen i Sovjetunionen; i et senere hefte af „Økonomi og Politik" vil der fremkomme en tilsvarende redegørelse for de øvrige østeuropæiske landes politik.

Sovjetunionens industriproduktion.

I årene efter krigen har den sovjetrussiske industriproduktion været i stadig vækst; fra 1946 til 1950 steg produktionsomfanget på dette område år for år med mere end 20 % eller med i alt 130 % i løbet af 4 år. Sandsynligvis gav den benyttede beregningsmetode i dette tidsrum et noget overdrevent billede af fremskridtstempoet[2]; men at væksten har været endog meget betydelig, kan ikke betvivles. I de følgende 3 år har fremgangen andraget henholdsvis 16 %, 13 % og 11 %, hvorved produktionen i 1953 nåede op på 144–45 % af 1950-niveauet. Nedgangen i de registrerede stigningsprocenter skyldes nok i nogen grad ændringer i vægtfordelingen mellem de forskellige industrier ved indeksberegningen. Men den er sikkert også udtryk for en realitet, idet man ikke kunne vente, at fremgangen relativt set kunne vedblive at være den samme som i de første efterkrigsår, hvor en betydelig vækst kunne opnås efter forholdsvis lidet omfattende istandsættelser af delvis ødelagte produktionsanlæg.

Hovedvægten lå –navnlig i den første del af perioden – på *fremstillingen af produktionsmidler*. I 1950 var produktionen af disse godt dobbelt så høj som i 1940, medens forbrugsgodefremstillingen inden for industrien kun var øget med 23 % i sammenligning med 1940. Da produktionen af forbrugsvarer formentlig i 1946 var reduceret forholdsvis langt stærkere sammenlignet med 1940 end produktionsmiddelfremstillingen, har forskellen i stigningstempo fra 1946 til 1950 dog været væsentligt mindre end angivet ved disse tal.

Fra 1950 til 1953 var produktionsfremgangen inden for produktionsmiddel-

[1] Nærværende fremstilling bygger i det væsentlige på „Economic Survey of Europe in 1953", Geneve 1954. Udgivet af F.N.s økonomiske kommission for Europa (ECE).

[2] Se herom „Økonomi og Politik", 1951, hefte 4, s. 270.

og forbrugsgodeindustri henholdsvis 46 % og 40 %, og efter planerne skulle man i 1955 nå op på 180 %, respektive 165 % af 1950-niveauet. Trods en relativ formindskelse af forskellen i fremskridtstempo var det således stadig produktionsmiddelfremstillingen, der indtog førstepladsen.

I nedenstående tabel gives en oversigt over produktionen af nogle vigtige varer inden for produktionsmiddelsektoren.

Fremstilling af forskellige produktionsmidler.

	Kul (mill. tons)	Råolie (mill. tons)	Elektrisk kraft (milld. kwt.)	Råstål (mill. tons)	Cement (mill. tons)	Maskinindustri (1950 = 100)	Kemiske produkter (1950 = 100)
1937	127	28.5	36.4	17.7	5.5	–	–
1940	166	31.0	48.3	18.3	5.8	–	–
1946	162	21.8	49.5	13.3	3.3	–	–
1950	260	37.8	90.3	27.3	10.3	100	100
1951	281	42.3	103.0	31.4	12.3	–	–
1952	301	47.4	116.4	34.5	14.1	140	–
1953[1]	320	52.0	133.0	38.0	16.0	165	167
1954 (plan)	345	–	157.0	41.2	–	–	–
1955 (plan)	372	69.9	162.5	44.2	22.7	200	200[2]
Procentvis stigning							
1946–50	60	73	82	105	212	–	–
1950–53	23	38	47	39	55	65	67

[1] Tallene for 1953 hidrører fra planen for dette år, om hvilken det summarisk er oplyst, at den er blevet nået.
[2] Med tilnærmelse.

Som man ser, er den procentvise stigning 1946–50 for de fleste af de anførte varegrupper noget mindre end for industrien som helhed. Dette må antagelig delvis forklares ved, at produktionen på en række andre områder, der var blevet negligeret under krigen, er steget så meget desto stærkere. Som eksempler herpå kan nævnes, at sæbeproduktionen 3-dobledes i denne periode, produktionen af læderfodtøj steg med godt 160 %, fremstillingen af vegetabilske olier med noget lignende og sukkerproduktionen med over 400 %. Tekstilfremstillingen forøgedes omtrent i samme takt som industriproduktionen som helhed. En del af forklaringen på divergencen mellem indekstallene og de anførte mængdetal ligger dog sikkert i det anførte forhold vedrørende beregningsmetoderne.

Den omtalte meget stærke fremgang i fremstillingen af produktionsmidler har muliggjort en betydelig *udvidelse af Sovjetunionens kapitalapparat,* hvilket atter danner den nødvendige forudsætning for en fortsættelse af produktionsfremgangen. Selv om man i fremtiden ofrer en større del af produktionskapaciteten på direkte fremstilling af forbrugsvarer, vil det derfor være muligt at fortsætte udbygningen af realkapitalen, omend måske i et noget langsommere relativt tempo end hidtil. Dette er en del af baggrunden for den ændrede økonomiske politik.

Landbrugsproduktionen.

Inden for landbruget har produktionsudviklingen været langt mindre tilfredsstillende. I 1950 var det *tilsåede areal* mindre end før krigen (inden for Sovjetunionens nuværende landområde), og endnu i 1953 var kornarealerne kun af samme størrelse som i 1940, medens der var tale om en vis udvidelse af de arealer, som er udlagt til industrielle afgrøder og en ret væsentlig forøgelse af arealer med foderafgrøder. Derimod var det *gennemsnitlige udbytte pr. ha* i 1950 for de fleste afgrøders vedkommende noget højere end før krigen, og det samlede høstudbytte blev derfor trods alt lidt større end i 1940. I de følgende år synes der ikke at være sket større forandringer i produktionen pr. ha. Som eksempler på det nuværende produktionsniveau sammenlignet med førkrigsniveauet kan følgende tal anføres:

Høstudbytte.
(mill. tons)

	1940	1950	1953	1955[1] (plan)	Stigning 1940-53
Korn	118.8	125.2	131.0[2]	182.0	10 %
heraf hvede ...	40.6	46.8	60.1[2]	74.9	48 %
Sukkerroer	21.0	23.5	32.6	39.4	55 %
Bomuld	2.7	3.8	4.0[3]	6.0	48 %
Grovfoder	105.0	130.0	171.0[4]	278.0	63 %

[1] Gennemsnit af maksimums- og minimumstal.
[2] 1952. [3] 1951. [4] Skøn foretaget af ECE's sekretariat.

For den *animalske produktion* gælder det, at selve grundlaget, husdyrbestanden, trods kraftig vækst siden 1945, i det store og hele kun har nået førkrigsniveauet. I 1952 skete der endog en tilbagegang i kvægbesætningerne, dels som følge af fodermangel, dels på grund af store slagtninger med henblik på opretholdelse af byernes kødforsyninger.

Foretager man en sammenligning med endnu tidligere tidspunkter, finder man, at der på næsten alle områder er tale om en nedgang i forhold til tiden, umiddelbart før kollektiviseringspolitikken først i 1930'erne tog sin begyndelse. Groft taget er antallet af husdyr i Sovjetunionen nu omtrent det samme som i 1916, medens befolkningstallet er vokset stærkt. Noget andet er naturligvis, at

Sovjetunionens husdyrbestand.
(mill. stk. ved årets begyndelse)

	1916	1928	1941	1945	1951	1952	1953	1954[1] (revideret plan)	1956[2] (oprindelig plan)
Kvæg	58.4	66.8	54.5	45.3	57.2	58.8	56.6	65.9	68.0
heraf køer ...	28.8	33.2	27.8	–	24.2	24.8	24.3	29.2	–
Svin	23.0	27.7	27.5	3.4	24.1	26.7	28.5	34.5	35.6
Får og geder	96.3	114.6	91.6	56.0	99.0	107.5	109.9	144.4	159.4
Heste	38.2	36.1	21.0	9.1	13.7	14.6	15.3	–	15.2

[1] Bestand pr. 1.10. [2] Gennemsnit af maksimums- og minimumstal.

gennemsnitsudbyttet pr. dyr nu ligger adskilligt højere. Hovedtrækkene i husdyrbestandens udvikling fremgår af omstående tabel.

Den nye linie i politikken over for forbrugerne.

Den omstændighed, at de sovjetrussiske ledere i årene efter krigen har lagt hovedvægten på udvidelse af produktionsapparatet, er ikke ensbetydende med, at forbruget har været holdt uforandret. Som det fremgår af det foregående er fremstillingen af forbrugsvarer også vokset, blot i et langsommere tempo end produktionen af realkapital. De forøgede forsyninger af konsumgoder er blevet stillet til befolkningens rådighed gennem gradvis *nedsættelse af omsætningsafgifterne* (der er langt den største post på statsbudgettets indtægtsside) og ved *reduktion af beskatningen af landbruget*. Disse reduktioner er for størstedelens vedkommende sket en gang årligt, nærmere betegnet omkring d. 1. april. Pengeindkomstens niveau er derimod i det store og hele blevet opretholdt uforandret siden pengeombytningen i 1947.

Omsætningsafgifternes store betydning betragtes som et vigtigt instrument til at kanalisere forbrugernes efterspørgsel ind på områder, hvor det er umuligt at tilfredsstille dem; ved at nedsætte afgifterne på varer, af hvilke der kan fremskaffes et stort udbud, samtidig med at afgifter på andre varegrupper opretholdes (evt. om fornødent forhøjes), tilskynder man forbrugerne til at rette deres købekraft mod områder, hvor den kan imødekommes. Der kan dog være grund til at nævne, at nogen fuldstændig kontrol med efterspørgselens fordeling mellem varer ikke kan opnås ad denne vej, idet man kan risikere, at fx. en prisnedsættelse på 20 % for en bestemt vare kun fører til en stigning i den indkøbte mængde på 10 %, hvorved der bliver et større beløb tilovers til køb af andre ting.

I begyndelsen af 1953 indledtes imidlertid en *mere radikal kurs i forbrugspolitikken*. Fra ledende politisk hold blev det med stigende styrke fremhævet, at det både var nødvendigt og – på baggrund af de foregående års hurtige opbygning af produktionsapparat – muligt at forbedre den almindelige levefod i et væsentlig højere tempo end det, man hidtil havde regnet med under den 5. femårsplan (for perioden 1950–55).

Det første konkrete udtryk for den nye politik kom til orde i *de årlige prisnedsættelser* i april, der i *1953* var betydeligt større end i de to foregående år; de anslås at have forøget forbrugernes købekraft med ca. 12 % (svarende til 46 milld. rubler). Hertil kom, at det årlige statslån, hvis størrelse meddeles på samme tid, blev mere end halveret i forhold til 1952. Senere opnåede landbrugerne visse forbedringer i deres indtægtes ved salg til staten; det drejer sig om i alt 14 milld. rubler (jvf. nedenfor). På trods af, at visse lokale skatter er steget, og på trods af større investeringer på de individuelt drevne lodder i landbruget, regnedes med, at *forbrugernes disponible købekraft* gik op med omkring en sjettedel. Som følge heraf skete der en stigning i detailomsætningen (målt i faste priser) på ca. 15 %.

Imidlertid har den løbende tilgang *af forbrugsvarer fra produktionen* næppe kunnet udvides nævneværdigt i årets løb ud over, hvad der allerede tidligere

var planlagt, idet en produktionsomlægning først efter nogen tids forløb vil give sig udslag i fremkomsten af større varemængder. Forbrugsstigningen må derfor i første række være blevet dækket gennem *nedbringelse af varelagrene.* Hertil kom også *større import,* især fra andre østeuropæiske lande, men også fra den vestlige verden; importen herfra er til dels blevet betalt ved et betydeligt salg af guld, navnlig til England. Endelig muliggjorde en god høst en vis stigning i forbruget af fødevarer.

I *1954* har den traditionelle prisnedsættelse i april været adskilligt mere beskeden end året før; den anslås at ville forøge forbrugerens købekraft med 20 milld. rubler eller med omkring 6 %. Dette forhold har formentlig sin forklaring i, at det stadig ikke har været muligt at forøge den løbende produktion af færdige forbrugsvarer i større omfang, og i at det heller ikke lader sig gøre at gennemføre væsentlige yderligere lagerreduktioner. Det er karakteristisk, at priserne på de vigtigste landbrugsvarer med få undtagelser (brød, te og salt) ikke er blevet rørt; den stigning i landbrugsproduktionen, som skal muliggøre en mere almindelig reduktion af priserne på dette felt, må nødvendigvis tage sin tid. De væsentligste prisnedsættelser vedrører fodtøj og beklædning, hvor produktionen åbenbart har kunnet udvides forholdsvis stærkt. De fleste tekstilvarer er blevet sat ned med fra 7 % til 20 %.

Ændringer i planerne for produktionen af forbrugsvarer.

I omstående tabel er for en række forbrugsvarer angivet den planlagte produktion, dels ifølge den oprindelige plan fra 1955 (det sidste år af den løbende femårsplan), dels ifølge de planrevisioner, der er fremkommet i løbet af 1953. Endvidere er anført de seneste foreliggende faktiske produktionstal.

Som man ser, er der tale om meget væsentlige *forskelle i planrevisionernes relative betydning.* Langt de største forekommer inden for de *industrigrene, som både fremstiller produktionsmidler, og varige konsumgoder,* og hvor råstofferne (for en stor del metaller) i det væsentligste stammer fra andre del af den industrielle sektor. Her kræves der blot en forholdsvis enkel omstilling af produktionsprocessen for at opnå en betydelig relativ forøgelse af forbrugsvareproduktionen, og denne udvidelse kan antagelig ske uden at gribe alt for voldsomt ind i fremstillingen af produktionsmidler, idet forbrugsvarernes andel af den samlede produktion i disse industrigrene er ret ringe. Ganske vist kender man ikke denne andels nøjagtige størrelse; men man ved, at forbrugsvarernes andel af den samlede industriproduktion andrager ca. 30 %, og inden for de metalforbrugende industrier må andelen være væsentligt mindre. Det kan også nævnes, at den nu planlagte stigning i forsyningen med varige forbrugsgoder til 1955 anslås at ville kræve et forbrug af råstål på ca. 1½ mill. tons mere end i 1950. I samme periode skal produktionen af råstål ifølge planerne være steget med 17 mill. tons. Sovjetunionen skulle derfor være i stand til fortsat at anvende en voksende mængde stål (og andre materialer) til investerings- og militære formål.

For så vidt angår *fødevare- og beklædningsindustrierne,* hvis produkter udgør

den vigtigste del af forbruget, er de foretagne revisioner af planerne derimod af forholdsvis ringe størrelse.

	1952 (faktiske tal)	1955 (oprindelig plan	1954 (reviderede planer)	1955 (reviderede planer)	1956 (reviderede planer)	Procentvis forandring fra oprindelig til revideret plan for 1955
Bomuldsvarer (mill. meter)	4933	6142	5549	6267	6485	+ 2
Uldvarer („)	204	257	242	271	334	+ 5
Konfektioneret beklædning (milld. rubler i 1952-priser)	36.6	51.7	44.0	51.8	64.5	0
Lædersko (mill. par)	270	318	267	318	349	0
Symaskiner (1000 stk.)	780	1176	1135	2615	2890	+122
Radio- og fjernsynsapparater (1000 stk.) ..	1330	2160	3186	4527	4400	+110
Køleskabe (1000 stk.)	50	250	207	330	–	+ 32
Fødevareindustri ialt (1950 = 100)	127	171	–	185	–	+ 8
heraf kødvarer (1000 tons)	1632	2433	2180	2550	3000	+ 5
smør („)	352	550	476	560	650	+ 2
ost („)	67	112	97	135	160	+ 21
margarine („)	248	350	390	450	510	+ 29
sukker („)	3373	4500	4300	4800	5300	+ 7
øl (mill. liter)	1590	2240	2100	2320	–	+ 4

Ganske vist er der tale om betydelige forøgelser i sammenligning med det nuværende produktionsniveau; men absolut set er selv de nye mål ret beskedne. Der er i denne forbindelse grund til at nævne, at stigningen i den industrielle fødevareproduktion – såvel den allerede stedfundne som den nu planlagte – er vanskelig at vurdere idet en stadigt voksende andel af fødevareforsyningerne passerer de statslige og kooperative virksomheder i stedet for at gå direkte fra producent til forbruger.

Årsagen til de relativt beskedne forbedringer på disse felter er åbenbart, at det her ikke er muligt at opnå en produktionsudvidelse ved at gøre indhug på fremstillingen af produktionsmidler. *Råstofferne må her i det væsentlige komme fra landbruget,* og det bliver således i sidste instans fremskridtene inden for dette, der kommer til at bestemme, hvor hurtigt forbrugsvareforsyningen kan forøges.

Forinden der gives en fremstilling af de planer, der er udarbejdet for landbrugsproduktionens vedkommende, kan der dog være anledning til at pege på, at der åbenbart nu lægges langt større vægt på at *opfylde planerne inden for forbrugsvaresektoren.* I mange tilfælde har det hidtil været sådan, at konsumgodeindustriens behov for materialer, kraftforsyning, transport, teknisk bistand etc. ubetinget blev tilsidesat, når de kom i konflikt med kapitalgodeindustriernes krav. Opfyldelse eller overskridelse af disse sidste industriers planer har haft absolut prioritet. At dømme efter de dekreter og udtalelser, som er fremkommet i det sidste årstid, vil dette forhold nu blive ændret til gunst for forbrugsvarefremstillingen.

Tilsvarende ser det ud til, at de bestemmende kredse i langt højere grad end hidtil er begyndt at interessere sig for *effektiviteten inden for forbrugsgodeproduktionen*. Således er der rejst kritik af den høje spildprocent inden for disse industrier, et forhold, der vel tidligere har været kritiseret, men næsten udelukkende i relation til produktionsmiddelfremstillingen. Også spørgsmålet om revision af aflønningsmetoderne med henblik på fremme af effektiviteten er blevet taget op til behandling. Yderligere kan det nævnes, at forbrugsgodeindustriernes ledere i flere tilfælde er blevet angrebet for at have søgt at opfylde deres produktionsplaner ved at lægge unormalt stor vægt på fremstillingen af varer, for hvilke der er stor forskel mellem fremstillingsomkostning og salgspris. Sådan kritik plejer gerne i Sovjetunionen at være varsel om forestående reformer. Endelig kan det fremhæves, at der også er planlagt betydelige fremskridt inden for *varefordelingssystemet* gennem oprettelse af nye butikker og restauranter samt gennem lønreformer og andre foranstaltninger, der skal tilskynde til bedre betjening.

Foranstaltninger til fremme af landbrugsproduktionen.

Som omtalt foran er landbrugsproduktionen kun steget forholdsvis lidt i sammenligning med førkrigsniveauet. I den løbende femårsplan er der for 1950–55 planlagt en stigning i kornproduktionen på 40–50 %, noget større stigninger for industrielle afgrøder og en fordobling af grovfoderproduktionen. Husdyrbestanden skulle udvides med 20 % for kvægets nedkommende, 50 % for svin og 60 % for får og geder. Når korn- og foderproduktionens planlagte stigning er så betydelig sammenlignet med husdyrbestandens, skyldes det antagelig behovet for en væsentlig forbedring af fodringsstandarden.

Der er ikke fremkommet meddelelser om ændringer i disse planer; men de dispositioner, der er blevet truffet vedrørende landbruget, kunne tyde på, at man lægger særlig vægt på at forøge og forbedre forsyningen med animalske produkter, frugt og grøntsager.

De pågældende foranstaltninger falder iøvrigt i fire hovedgrupper: investeringer i landbrugskapital, reformering af planlægningsmetoderne, ændringer i prispolitikken over for landbruget og ændringer i indstillingen over for privat produktion af landbrugsvarer.

Investeringer i landbruget.

Den vigtigste del af investeringerne består i den allerede omtalte *udvidelse af husdyrbestanden* og *foranstaltninger til støtte herfor*. Foruden udvidelsen af foderproduktionen kan nævnes forbedring af opbevaringsforholdene for høsten, opførelse af bedre stalde for at mindske sygelighed og epidemier blandt dyrene, samt investering i vandforsyningsmateriel på 50.000 kollektive brug, svarende til ca. halvdelen af det samlede antal.

Maskinindustrien har endvidere fået pålagt nye opgaver med hensyn til levering af landbrugsmaskineri; men selv om man således stadig søger at fremme *mekaniseringen*, er der dog også tegn på, at der er sket en vis revision

af opfattelsen vedrørende *hesteholdet*. Det er blevet fremhævet, at der – selv under optimal mekanisering – er adskillige opgaver, som mest økonomisk kan løses ved hjælp af heste.

For adskillige af de omtalte planer gælder det, at de har haft forgængere med næsten samme indhold, som imidlertid ikke er blevet ført igennem på grund af det foran berørte forhold, at industriens – særlig den tunge industris – krav næsten på alle områder indtog en fortrinsstilling ved tildelingen af knappe materialer m. v. Med den ændrede indstilling til de forskellige produktionsgrenes indbyrdes betydning skulle der imidlertid være større udsigt til, at planerne denne gang bliver til virkelighed.

Administrativ rationalisering.

Hidtil har et betydeligt antal landbrugsfagligt uddannede specialister været beskæftiget ved indsamling og bearbejdning af statistisk materiale og ved udformningen og administrationen af de meget detaillerede planer. Det er nu meningen at forenkle dette arbejde væsentligt, hvilket dels vil frigøre specialister til arbejde direkte på de enkelte brug, dels vel tillade større smidighed i planernes tilpasning til lokale forhold.

Prispolitikken over for landbruget.

De sovjetrussiske kollektivbrug er forpligtede til at *levere en del af deres produktion til staten til ganske lave priser,* der ikke dækker grænseomkostningerne. Differencen mellem omkostninger og pris kan opfattes som en art *skat* på landbrugsproduktionen; da de obligatoriske leverancer udgør faste mængder, der har første prioritet i produktionen, kommer skatten til at hvile relativt tungest på de brug, der kun formår at frembringe en ringe totalproduktion.

Den resterende del af produktionen (ud over eget forbrug) kan kollektivbrugerne *sælge* enten *til staten* i henhold til særlig kontrakt eller *på det frie marked.* I princippet er brugene ikke tvunget til at sælge på kontrakt til staten, hvis prisen ikke er tilfredsstillende; men faktisk vil staten ofte være den eneste mulige aftager, simpelthen fordi der er for langt til det nærmeste større marked. Også på det frie marked øver staten indflydelse, idet kollektivbrugene normalt ikke kan opnå priser, der overstiger de priser (incl. omsætningsafgift), som staten tager for tilsvarende produkter ved salg til forbrugere i byerne.

Staten har således adskillige muligheder for at *påvirke landbrugets nettoindtægter.* Den gennemsnitlige salgspris for kollektivbrugenes produkter kan ændres dels gennem forhøjelse eller nedsættelse af de tvungne leverancer, dels ved at variere de priser, der betales henholdsvis for obligatoriske og kontraktmæssige leverancer, dels endelig ved ændring i forbrugerpriserne og dermed i kollektivbrugenes fortjenstmargin på det frie marked. Staten er dog ikke ganske frit stillet ved fastsættelsen af forbrugerpriserne, idet den må tage hensyn til afsætningsforholdene, hvis den vil undgå at komme til at ligge med usolgte lagre (ved for høje priser) eller at være ud af stand til at imødekomme efterspørgselen (ved for lave priser). Gennem forskelsbehandling af forskellige land-

brugsprodukter kan man endvidere *dirigere produktionen* i den retning, man måtte ønske.

Disse muligheder udnyttedes i 1953 til at forøge landbrugets indkomster betydeligt; for kalenderåret 1953 er stigningen (incl. visse andre skattelempelser, jvf. næste afsnit) anslået til 13.6 milld rubler, for et fuldt år til ca. 20 milld. Det er væsentlig lempelserne inden for de tre varegrupper okse- og fårekød, flæsk og svinekød samt mælk og mælkeprodukter, der har bidraget til denne indkomstforøgelse. Den kan formentlig til dels opfattes som et sidestykke til de betydelige nedsættelser af omsætningsafgifterne, der må antages at komme bybefolkningen til gode i langt højere grad end landbefolkningen, om ikke af anden grund så fordi denne ikke skal købe fødevarer gennem de statslige og kooperative butikker og derfor ikke få nogen gavn af prisnedsættelser på dette område. Om det også har været hensigten ad denne vej at tilskynde til produktionsudvidelse i landbruget, er måske mere tvivlsomt, idet man næppe kan regne det for givet, at større totalindkomster vil virke i denne retning. Det afgørende må være, hvilken merindtægt der kan opnås ved en produktionsudvidelse; og i denne henseende er der snarest sket en forringelse, idet de lavere forbrugerpriser i statens butikker også har reduceret de frie markedspriser, som landbrugerne kan opnå. Derimod kan den gunstige behandling af animalske produkter tænkes at tilskynde landbrugerne til at lægge større vægt på denne del af produktionen.

Behandlingen af private lodder.

Medens der praktisk talt ikke findes flere egentlige private landbrug i Sovjetunionen (i hvert fald ikke inden for førkrigsområdet), dyrkes en del af jorden dog stadig for privat regning, nemlig af deltagere i kollektivbrug samt af statsfunktionærer, der driver *landbrug i mindre skala på private lodder* i tilgift til deres øvrige beskæftigelse. Produktionen på disse private arealer bidrager stadig med i det mindste 15 % til den ikke-landbrugende befolknings forsyning med fødevarer.

Hidtil har statens behandling af disse individuelt drevne lodder været temmelig hårdhændet, idet de har været belagt med meget *høje og stigende skatter,* der tilmed var således indrettet, at de afskrækkede fra mere intensiv udnyttelse. Følgen var bl. a., at der ikke skete forbedringer på disse arealer, og i mange tilfælde opgav brugerne deres (beskedne) husdyrhold eller endog den private drift som helhed.

Uden at ændre sin principielle holdning til kollektiviseringen, har regeringen i 1953 givet visse *indrømmelser til den private landbrugsproduktion.* Dels reduceres skatteniveauet betydeligt (med 60 % i et fuldt år), dels gøres skattens højde uafhængig af jordens anvendelse, således at forbedringer i driften fuldt ud kommer brugeren til gode. Tilmed kan der gives skattelettelser til brugere, der ikke har en ko, men ønsker at anskaffe en. På den anden side sikrer man sig mod at friste brugerne til at forsømme arbejdet på kollektivbruget ved at forhøje beskatningen, hvis dette arbejde ikke udføres tilfredsstillende, eller hvis

der er (voksne) medlemmer af husstanden, der overhovedet ikke deltager i kollektivbrugets drift.

Udsigterne for landbrugsproduktionens udvidelse.

ECE-rapporten giver i sit sidste afsnit udtryk for nogen *tvivl med hensyn til, om det vil være muligt at opnå de forventede fremskridt* i produktionen, specielt for så vidt angår animalske frembringelser. I betragtning af, at kobestanden ved begyndelsen af 1953 var 2 % lavere end året før, anses det således for overoptimistisk at regne med en 20 % stigning i mælkeproduktionen både i 1953 og i 1954. Forudsætningen må være en stærk stigning i udbyttet pr. malkeko, og selv om større foderforsyninger og forbedrede kvægracer kan bidrage stærkt til at forhøje gennemsnitsydelsen (der på kollektivbrugene ligger langt lavere end på statsbrugene) forekommer det lidet sandsynligt, at resultaterne skulle kunne opnås så hurtigt som forudsat.

Der synes også at være en modsigelse mellem den planlagte udvikling af kødforsyningerne og den forventede vækst i besætningerne. I 1952 kunne kødforsyningerne kun opretholdes ved unormalt store slagtninger, der bevirkede et fald i kvægbesætningerne på 2.2 mill. stk. Ikke desto mindre regnedes der for 1953 med en stigning på 12 % i leverancerne af kød og flæsk til staten og fra 1953 til 1954 med en yderligere forøgelse på 22 %. Dette samtidig med en betydelig vækst i besætningerne, jvf. tabellen foran, s. 337. Selv om hovedparten af tilvæksten i kødforsyningerne forudsattes at komme fra svinebestanden, er det vanskeligt at forlige disse to udviklingslinier med hinanden.

6.5.1954.
P.W.

DEN INTERNATIONALE ØKONOMISKE SITUATION

U.S.A.

Det tilbageslag i den økonomiske udvikling i U.S.A., som begyndte i eftersommeren 1953, har fortsat gjort sig gældende i 1. kvartal af indeværende år; men der er stadig kun tale om en ganske langsom tilbagegang, der i det væsentligste hænger sammen med fald i forsvarsudgifterne og nedgang i erhvervslivets lagre. Derimod har såvel de private investeringer i fast realkapital som det samlede private forbrug praktisk talt holdt sig uforandret, ligesom pris- og lønniveauet har udvist vedvarende stabilitet. Stemningen både i regeringskredse og i erhvervslivet er da også gennemgående præget af tillid til, at nedgangen vil blive overvundet senere på året. Om denne opfattelse vil kunne opretholdes, dersom fornyede opgangstegn fortsat udebliver, er et andet spørgsmål.

Nationalproduktets udvikling.

Som det fremgår af diagrammet på næste side er det samlede bruttonationalprodukt faldet med 4–5 milld. $ (årsrate) fra 4. kvartal 1953 til 1. kvartal 1954, og det ligger nu 3–4 % lavere, end da toppunktet nåedes i 2. kvartal 1953. I absolutte tal andrager nedgangen i forhold til maksimum 12.4 milld. $, hvoraf 6.5 milld. $ skyldes lavere forsvarsudgifter. Lagerinvesteringen er gået tilbage fra 6.3 milld. $ til ÷ 4.5 milld. $ (d.v.s. at lagrenes værdi i 1. kvartal er faldet med dette beløb, medens den voksede med 6.3 milld. $ i 2. kvartal 1953). En vis reduktion er også foregået i det private forbrug af varige og – i noget mindre grad – ikke-varige goder.

Derimod er det offentliges civile udgifter såvel som privat forbrug af tjenesteydelser gået frem, den sidste størrelse til dels på grund af højere priser. Endelig viser erhvervslivets investeringer i fast realkapital betydelig stabilitet.

Befolkningens *disponible indkomster* er siden 3. kvartal 1953 ganske svagt nedadgående, idet skattenedsættelserne pr. 1. jan. stort set har opvejet nedgangen i personlige indkomster før skat. Den samlede lønsum var i febr. 195.3 milld. $ (årsrate) mod 202.4 milld. $ i juli sidste år, et fald på ca. 3½ %. Andre indkomster, navnlig understøttelser og indkomst af selvstændig landbrugsvirksomhed er derimod gået noget i vejret, således at de samlede personlige indkomster kun er reduceret med 4.6 milld. $ eller 1.6 % fra juli til febr.

De ovenfor omtalte bevægelser i det private forbrugs hovedkomponenter har

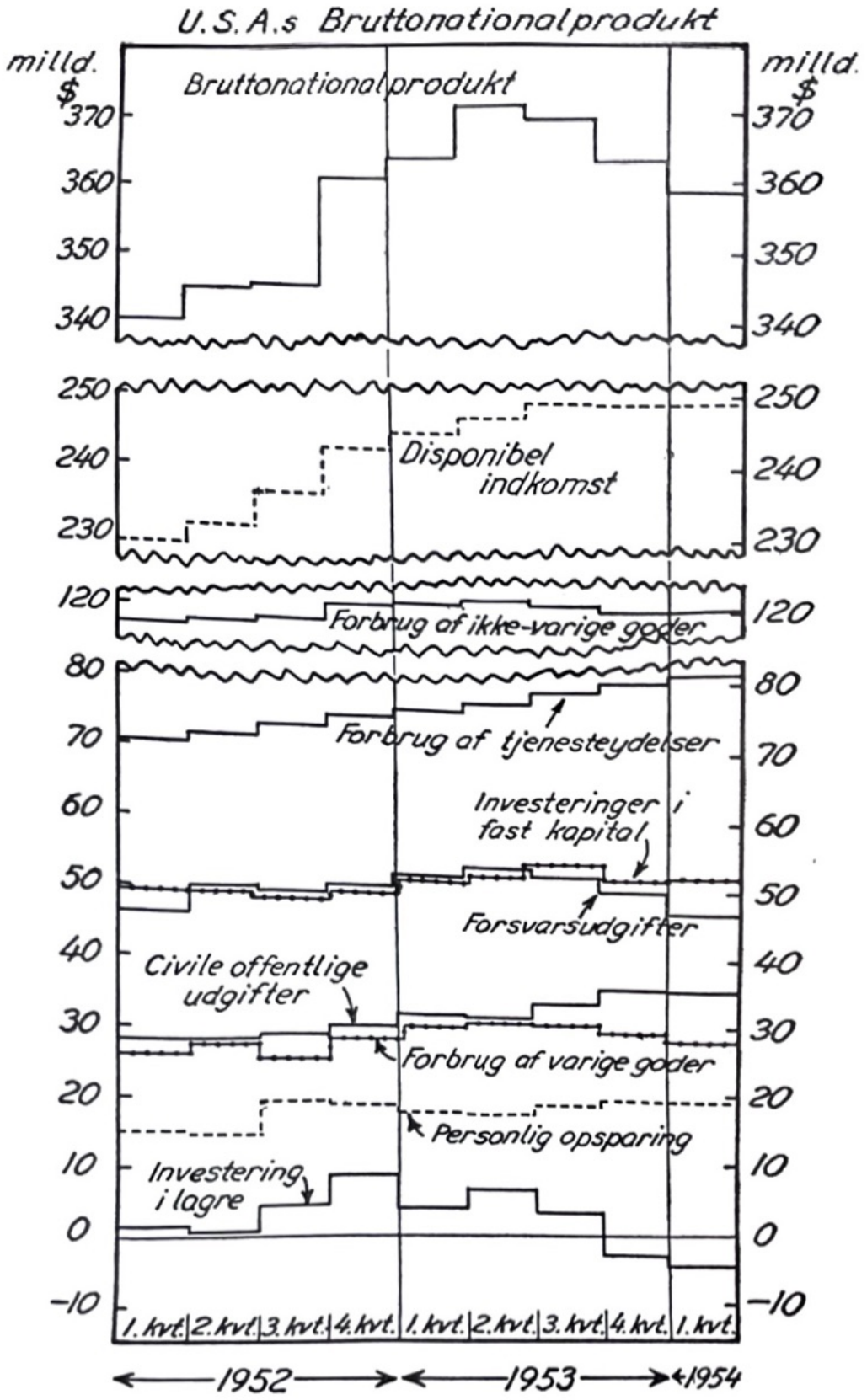

i det store og hele opvejet hinanden, således at det samlede *forbrug* kun er faldet ubetydeligt. Den personlige opsparing ligger både absolut og relativt temmelig fast (19.1 milld. $ og 7.7 % i 1. kvartal 1954).

Beskæftigelse og lønforhold.

Figuren på s. 348 viser udviklingen i *beskæftigelsen inden for industrien* i de senere år. Det ses tydeligt, at der er tale om en væsentlig og stadig fortsat nedgang, især for så vidt angår beskæftigelse ved fremstilling af varige goder. Faldet andrager ca. 10 % i forhold til marts 1953, og der er endog foregået en lille nedgang i sammenligning med 1952. For så vidt angår ikke-varige goder er reduktionen i antallet af beskæftigede både absolut og relativt mindre; men på den anden side er der på dette område tale om nedgang i forhold til alle de tre senest forudgående år.

Også den gennemsnitlige *ugentlige arbejdstid* udviser en stadig tilbagegang. I de industrier, der fremstiller varige goder, ligger den nu på ca. 40 timer mod knapt 42 timer året før; i den øvrige industri er de tilsvarende tal 38–39 og ca. 40 timer. En noget lignende udvikling kan konstateres inden for bygge- og anlægsvirksomhed.

Antallet af *ledige* bevægede sig fortsat opad i marts, til trods for, at der ellers på denne tid af året plejer at forekomme en nedgang. I absolutte tal androg arbejdsløsheden i marts 3.725.000 mand mod 3.671.000 i febr. og henholdsvis 1.674.000 og 1.800.000 i de samme måneder i fjor. Det må dog bemærkes, at ledighedstallene nu opgøres på grundlag af et noget mere omfattende materiale end tidligere. Efter den ældre opgørelsesmåde var ledigheden i febr. i år 3.385.000, hvilket dog også betegner en betragtelig stigning sammenlignet med i fjor. I procent af den civile arbejdsstyrke er ledigheden nu ca. 5.8.

Timefortjenesten i industrien har ikke ændret sig synderligt i de senere måneder. Den andrager ca. 1.80 $. Men som følge af nedgangen i ugentlig arbejdstid er *ugefortjenesten* svagt faldende. Disse forhold i forbindelse med beskæftigelsesnedgangen forklarer den omtalte reduktion i den samlede lønsum.

Industriproduktionen.

Svarende til den lavere beskæftigelse i industrien finder man også en nedgang i produktion, jfr. oversigten s. 349.

Man konstaterer, at produktionen af *ikke-varige goder* har reageret forholdsvis mindst, og at den i de seneste måneder synes at være blevet stabiliseret på et niveau, der ligger ca. 8 % lavere end det hidtidige toppunkt. Derimod er produktionen af *varige goder,* der rammes mere direkte af den formindskede efterspørgsel til militære formål såvel som af nedgang i det private forbrug, fortsat faldende. Særlig kraftig tilbagegang finder man for *stål,* hvoraf der i marts 1953 produceredes 2.3 mill. tons pr. uge, medens produktionen i marts i år ikke lå meget over 1.6 mill. tons om ugen. Af automobiler o. l. fremstilledes i marts i fjor 159.000 stk., i år kun 137.000 pr. uge.

Byggevirksomheden.

Inden for dette område foregik der også en vis svækkelse af aktiviteten i løbet af 1953; men i den sidste del af året rettedes forholdene op, og i inde-

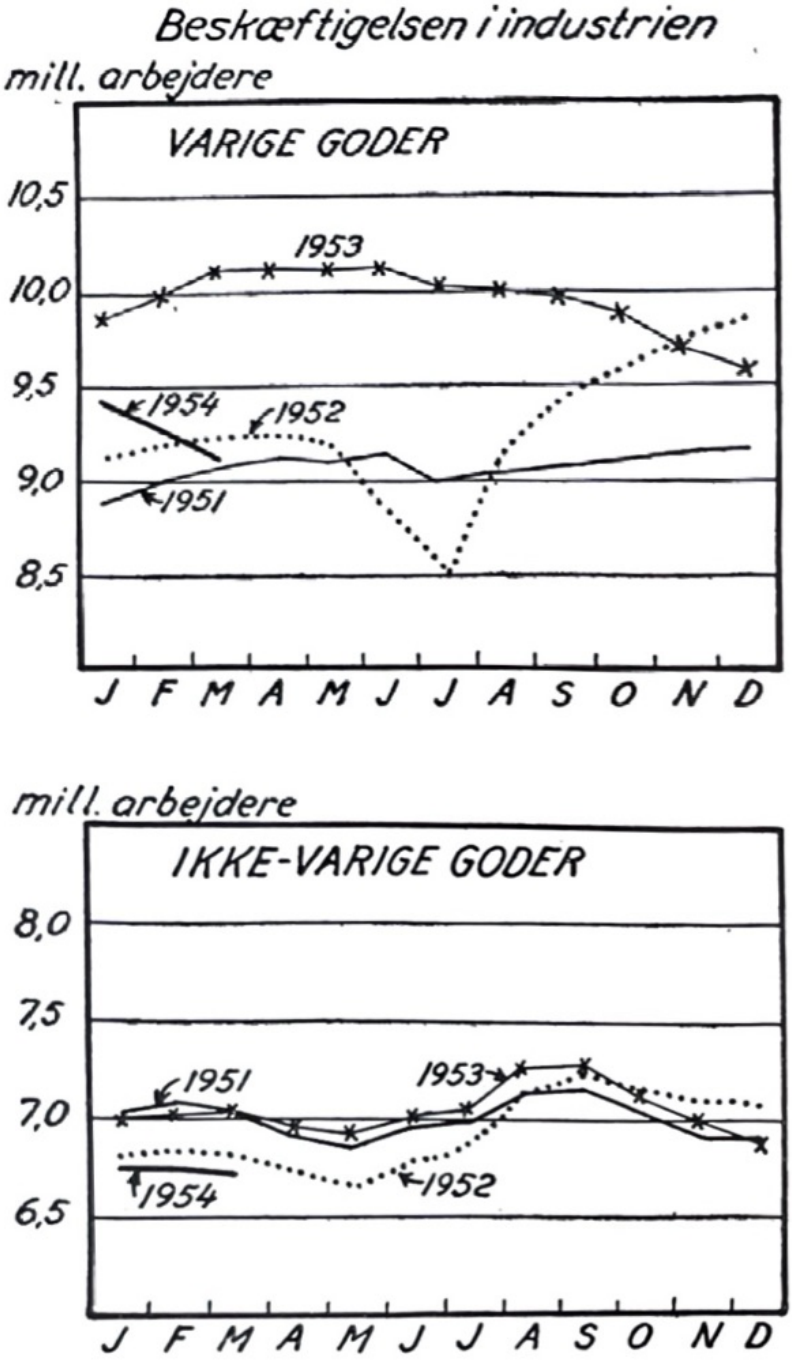

værende år har den fremgang fortsat. Det påbegyndte *boligbyggeri* ligger ganske vist en lille halv snes procent lavere end for et år siden; men omregnet på sæsonudjævnet basis er der sket en væsentlig stigning siden sommeren 1953.

Afsætningsforhold og ordretilgang.

Det tidligere omtalte svage fald i det private forbrug af varer (i modsætning til tjenesteydelser) viser sig bl. a. i *detailhandelens afsætning,* der siden december har ligget under 14 milld. $ pr. måned (sæsonudjævnet) mod omkring 14½ milld. $ i febr.-marts 1953. Lagrene hos detailhandlerne er blevet

Industriproduktionen.

Sæsonudjævnede indekstal. 1947–49 = 100.

	Varige goder				Ikke-varige goder			
	I alt	Metaller	Maskiner	Transportmateriel	I alt	Tekstil og beklædning	Fødevarer og drikkevarer	Kemiske produkter o. l.
1953 jan.	154	135	164	191	117	107	106	142
febr.	155	137	163	191	118	108	107	143
marts	155	136	163	190	119	110	107	145
april	155	136	164	190	121	113	108	148
maj	156	*139*	162	192	*123*	*115*	*109*	151
juni	154	137	161	188	121	113	106	150
juli	*157*	136	164	*196*	121	111	108	*152*
aug.	*157*	137	*165*	191	119	106	108	148
sept.	152	130	161	186	117	102	*109*	147
okt.	151	128	159	189	117	102	108	146
nov.	146	122	152	180	115	98	108	145
dec.	142	113	146	182	112	95	103	145
1954 jan.	141	111	143	185	113	97	105	144
febr.	139	108	142	178	113	95	106	144
marts	135	101	139	173	113	96	106	144
Procentvis nedgang i forhold til maksimum	14	27	16	12	8	17	3	5

noget reduceret siden sept. i fjor, men forholdet mellem lager og afsætning er dog fortsat vokset svagt, jvf. tabellen på s. 351.

Den omstændighed, at handelsleddene samtidig med, at deres afsætning går tilbage, forsøger at nedbringe deres lagre, er ensbetydende med en så meget desto stærkere reduktion i produktionsforetagendernes salg. Denne nedgang er kommet oven i faldet i de militære leverancer med det resultat, at *industriens afsætning* er gået tilbage fra 26.4 milld. $ i juli 1953 til kun 23.6 milld. $ i febr. 1954, et fald på godt 10 %. Endnu stærkere er faldet i tilgangen af *nye ordrer,* der i maj i fjor androg 25.9 milld., men i jan. og febr. i år kun henholdsvis 20.7 og 21.9 milld. $. Da ordretilgangen ligger lavere end den løbende afsætning, er også bestanden af *udækkede ordrer* gået betydeligt tilbage, nemlig fra over 76 milld. $ i jan. 1953 til knapt 56 milld. $ på samme tidspunkt i år. Som det kunne ventes på baggrund af de allerede anførte oplysninger, er det de industrier, der fremstiller varige goder, som er hårdest ramt. Her faldt ordretilgangen fra 13.1 milld. $ i maj 1953 til 8.0 milld. $ i jan. i år, ligesom næsten hele tilbagegangen i ordrebestand ligger inden for denne gruppe.

Salgsforventninger og investeringsplaner.

Ifølge en fornylig offentliggjort undersøgelse venter den amerikanske industri i gennemsnit en nedgang i sin afsætning på 2 % fra 1953 til 1954. Ikke desto mindre planlægges en *udvidelse af industriens kapacitet* med ca. 4 % i årets løb, hvilket vil kræve, at bruttoinvesteringerne holdes oppe på praktisk talt

Amerikanske konjunkturtal.*

	Priser			Industri-produktion[1]	Bygge- og anlægsvirksomhed[2]		Arbejdsmarked			Detail-omsætning[3]	Udenrigshandel[6]		Aktiekurser[7]	Personlige indkomster[8]	Bruttonational-produkt[8]
	Engrospriser		Leveomkostninger		Ialt	Boligbyggeri	Beskæftigede[3]	Arbejdsløshed	Arbejdsløn[4]		Import	Eksport			
	Samlet indeks	Landbr.-produkt.													
	1947-49 = 100	1947-49 = 100	1947-49 = 100	1947-49 = 100	1947-49 = 100	1947-49 = 100	Mill.	Mill.	Cents	Mld. $	Mill. $	Mill. $	1935-39 = 100	Mld. $	Mld. $
1938	—	—	60	48	35	27	30.3[9]	8.1[9]	63	3.5	163	258	88	68	85
1945	—	—	77	107	36	16		1.0	102	6.5	347	817	122	172	215
1946	79	83	83	90	82	87		2.3	109	8.5	412	812	140	178	211
1947	96	100	95	100	84	86		2.1	124	10.0	480	1278	123	191	233
1948	104	107	103	104	102	98	44.4	2.1	135	10.9	594	1054	124	210	259
1949	99	93	102	97	113	116	43.3	3.4	140	10.9	552	1003	121	206	258
1950	103	98	103	112	159	185	44.7	3.1	147	12.0	738	856	146	226	287
1951	115	113	111	120	171	170	47.2	1.9	159	13.2	914	1253	177	254	330
1952	112	107	114	124	183	181	48.0	1.7	167	13.7	893	1266	188	268	348
1953	110	97	114	134	192	177	49.1	1.5	177	14.2	906	1312	189	285	367
Jan. 1953	110	100	114	134	190	173	48.4	1.9	174	14.1	922	1293	198	281	—
Febr. —	110	98	113	134	173	182	48.4	1.8	174	14.5	856	1198	196	281	—
Marts —	110	100	114	135	177	176	48.7	1.7	175	14.4	1004	1389	198	284	364
April —	109	97	114	136	179	179	48.9	1.6	175	14.3	1013	1394	190	283	—
Maj —	110	98	114	137	161	164	49.1	1.3	176	14.4	902	1452	190	285	—
Juni —	110	95	115	136	169	174	49.4	1.6	176	14.4	933	1383	183	286	371
Juli —	111	98	115	137	172	175	49.2	1.5	177	14.5	908	1357	186	288	—
Aug. —	111	96	115	136	205	184	49.4	1.2	177	14.1	841	1184	187	287	—
Sept. —	111	98	115	133	218	180	49.7	1.2	179	14.0	925	1254	179	286	370
Okt. —	110	95	115	132	230	183	49.7	1.2	178	14.0	813	1251	183	287	—
Nov. —	110	94	115	129	224	176	49.3	1.4	179	14.1	849	1244	188	286	—
Dec. —	110	94	115	126	208	177	49.7	1.9	179	13.9	908	1349	191	285	364
Jan. 1954	111	98	115	125	195	185	47.7	3.1[10]	180	13.6	837	1090	195	284	—
Febr. —	111	98	115	124	192	196	47.4	3.7[10]	179	13.9	792	1169	200	283	—
Marts —	111	99	115	123			47.3	3.7[10]	179	13.7			205		359
April —	111	100											211		

Kilde: „Survey of Current Business", udg. af U.S. Department of Commerce.

* Tallene for 1938 og 1945–53 er gennemsnit for 12 måneder.

[1] Sæsonudjævnet. [2] Værdien af byggekontrakter efter F. W. Dodge Corp.; sæsonudjævnet. [3] Antal beskæftigede („employees") uden for landbruget ifl. Dept. of Labor. Af det samlede antal beskæftigede i marts 1954, 47.3 millioner, faldt 15.9 mill. på industrien, 0.8 på minedrift, 2.3 på bygge- og anlægsvirksomhed, 4.0 på transport og off. forsyningsvirksomheder, 10.2 på handel, 2.1 på pengeinstitutter, 5.3 på tjenesteydelser, og 6.7 var off. ansatte. [4] Gennemsnitlig timefortjeneste i fabriksindustrien. [5] Udjævnet for sæsonsvingninger. Beregningsgrundlaget er noget udvidet fra 1951. [6] Generalhandel; omfatter også hjælp til udlandet („foreign aid and relief"). [7] Standard and Poor's Corp. omfatter 480 industri-, jernbane- og „public utility" selskaber. [8] Udjævnet for sæsonsvingninger og omregnet til helårsbasis. [9] 1939. [10] Arbejdsløshedstallene for 1954 er beregnet på grundlag af oplysninger fra et større antal områder end de ældre tal. Opgjort efter den hidtidige beregningsmåde androg antallet af ledige i jan. 2.4 mill., i febr. 3.4 mill.

Detailhandelens afsætning og lagre.
(Milld. $).

	Salg (månedsgnst.)	Lagre (v. periodens slutning)	(2):(1)
1951	13.185	21.239	1.61
1952	13.674	21.592	1.58
1953 1. kvartal	14.364	21.981	1.53
„ 2. „	14.372	22.294	1.55
„ 3. „	14.175	22.924	1.62
„ 4. „	14.025	22.661	1.62
1954 jan.	13.622	22.521	1.65
„ febr.	13.932	22.421	1.64
„ marts	13.670	–	–

samme niveau som i 1953, nemlig godt 12 milld. $. Den optimisme, som kommer til udtryk heri, og som også viser sig i et fortsat højt og stigende kursniveau for aktier, kan, som det fremgår af det foregående, ikke være begrundet i den løbende udvikling. Det må derfor antages, at årsagen ligger i forventninger om, at det nuværende tilbageslag bliver af relativt kort varighed.

De nye oplysninger om investeringsplanerne er så meget mere bemærkelsesværdige, som en lignende undersøgelse for nogle måneder siden – der dog omfattede et større materiale, hvori flere mindre foretagender var repræsenteret – viste, at det, planerne den gang gik ud på, var en vis nedskæring af investeringsaktiviteten.

Hvis den nye undersøgelse er tilstrækkelig repræsentativ, giver den grundlag for en behersket optimisme med hensyn til udviklingen i den kommende tid. Men der er dog grund til at understrege, at de mindre firmaer, der som nævnt kun i ringere grad er repræsenteret i den nye undersøgelse, formentlig ikke i samme udstækning som de større foretagender er i stand til at tilvejebringe de finansielle forudsætninger for at udvide deres anlæg med henblik på afsætning i en fjernere fremtid. Desuden bør det tilføjes, at de omtalte planer hviler på forudsætningen om et moderat fald i afsætningen. Bliver nedgangen væsentlig stærkere end forventet, kan der ifølge de afgivne svar blive tale om en reduktion af investeringerne helt ned til omkring halvdelen af, hvad der nu planlægges.

Kapitalmarkedet.

I nøje overensstemmelse med de omfattende investeringsplaner er efterspørgselen efter langfristet kapital stadig høj, hvorimod nedgangen i forretningsverdenens lagre, som naturligt er, har været ledsaget af et fald i behovet for korte lån. Bankernes korte udlån til handels- og industriforetagender har i 1. kvartal i år ligget et par procent lavere end i samme periode i fjor.

En medvirkende årsag til de optimistisk prægede investeringsplaner kan iøvrigt tænkes at være det relativt lave *renteniveau,* som er blevet nået, efter at centralbanksystemet i sommeren 1953 ændrede sin kort forud indledte stram-

mere pengepolitik og slog ind på en klar rentesænkningspolitik. Herved er fx. renten af private foretagenders obligationer faldet til et stykke under 3 %, hvilket er lavere end i de sidste 2–3 år. Tilsvarende bevægelser viser både handelsveksler, statsobligationer og skatkammerveksler.

Forbrugskreditten har i de første måneder af året været af aftagende omfang. En sådan bevægelse plejer normalt at foregå på denne tid af året – efter en ret brat stigning før jul; men nedgangen har i år været noget kraftigere end sædvanligt, hvilket formentlig afspejler faldet i forbrugernes indkøb af varige goder.

Betalingsbalance og udenrigshandel.

Som det fremgår af omstående tabel, skete der i 1953 ved U.S.A.s internationale transaktioner en forøgelse af andre landes beholdninger af guld og dollars med et beløb på i alt ca. 2.3 milld. $. Heraf falder omkring 0.5 milld. $ på sterlingområdet og ca. 1.6 milld. $ på det kontinentale Vesteuropa. Det er imidlertid tydeligt, at denne forbedring kun er muliggjort ved militære og andre hjælpeydelser fra U.S.A. i forbindelse med amerikanske investeringer i udlandet.

Selv om man ser bort fra de militære leverancer, havde U.S.A. (jvf. linie (5) i tabellen) et overskud på varer og tjenester på ca. 400 mill. $ for året 1953 som helhed – dette på trods af, at mange lande stadig opretholder strenge restriktioner på dollarimport.

Man bemærker, at der siden 2. kvartal 1953 er sket en ikke uvæsentlig nedgang i U.S.A.s import af varer og tjenester. En betydelig del heraf skyldes, at amerikanske borgeres rejser i udlandet normalt indbringer mest valuta i årets to midterste kvartaler; men der er dog – modsat den normale sæsonbevægelse – også tale om et fald i vareimporten, nemlig fra 3.125 mill. $ i 2. kvartal til 2.879 mill. $ i 4. kvartal. Samtidig er U.S.A.s køb af transportydelser faldet fra 302 mill. $ til 254 mill. $. Sandsynligvis er der tale om de første virkninger på importen af den svækkede økonomiske aktivitet i U.S.A. Dette bekræftes, når man konstaterer, at nedgangen i importværdi navnlig er koncentreret om visse råvarer, jvf. følgende oversigt.

Import til U.S.A.
(Mill. $).

	Gummi	Uld	Kobber	Tin	Kaffe
4. kvartal 1952	102	107	132	77	354
4. „ 1953	65	53	70	53	396
Ændring	÷37	÷54	÷62	÷24	+42

Kun kaffen, der har gennemløbet en kraftig prisstigning, viser stigning i importværdi. For de øvrige varer har nedgang i eller ophør af U.S.A.s indkøb til strategiske varelagre dog også spillet en rolle.

U.S.A.s betalingsbalance 1953.
(Mill. $).

		1. kvt.	2. kvt.	3. kvt.	4. kvt.
(1)	Eksport af varer og tjenester	5.425	5.750	4.929	5.233
(2)	Import „ „ „ „	4.037	4.313	4.286	3.992
(3)	Overskud på „ „ „ (1+2)	1.388	1.437	643	1.241
(4)	Militære hjælpeydelser	1.282	1.385	815	802
(5)	Overskud på ikke-militære varer og tjenester (3–4)	106	52	÷172	439
(6)	Andre ensidige overførsler				
	private	120	122	128	117
	offentlige	506	558	411	439
(7)	Balance på løbende poster (5–6)	÷520	÷628	÷711	÷117
(8)	Udførsel (÷) eller tilbageførsel (+) af amerikansk kapital	÷209	67	÷201	÷245
(9)	Den øvrige verdens nettodollartilgang (7–8)	729	561	912	362
(10)	Stigning i den øvrige verdens tilgodehavender og investeringer i U.S.A.	155	270	445	263
(11)	Den øvrige verdens køb af guld i U.S.A.	603	128	302	130
(12)	Forbedring i den øvrige verdens guld- og dollarstilling (10+11)	758	398	747	393
(13)	Fejl og udeladelser (9–12)	÷29	163	165	÷31
	Forbedring i guld- og dollarbeholdning				
(12a)	for Vesteuropa med besiddelser	514	548	668	334
(12b)	„ sterlingområdet	353	209	132	÷160

Til gengæld ser det ud til, at det stærke fald i det amerikanske renteniveau har fremkaldt en betydelig forøgelse af den private kapitaleksport, bl. a. i form af omfattende køb af nye obligationer, udstedt af Canada og den Internationale Bank.

I de første to måneder af 1954 androg U.S.A.s import ifølge handelsstatistikken 1.629 mill. $ mod 1.778 mill. $ i jan.-febr. i fjor. Der er således tale om en nedgang på 8–9 %, hvilket tyder på, at aktivitetsnedgangen fortsat øver indflydelse på importen.

ENGLAND

Betalingsbalancen.

Ligesom året før havde England i 1953 et betydeligt overskud på sin løbende betalingsbalance med andre lande, et overskud, som dog for op imod halvdelens vedkommende skyldes amerikansk forsvarshjælp. I sammenligning med 1951, da England og sterlingområdet som helhed havde et stort betalings-

underskud som følge af det økonomiske tilbageslag efter Koreakonjunkturen, er der tale om en meget væsentlig forbedring. De vigtigste af de faktorer, der har præget udviklingen, fremgår af nedenstående tabel.

Englands betalingsbalance. 1951–53.
(Mill. £).

	1951	1952	1953
Løbende poster:			
Eksport og reeksport	+2746	+2826	+2675
Import (f.o.b.)	÷3475	÷2943	÷2872
Regeringsudgifter (netto)	÷ 153	÷ 173	÷ 154
Andre usynlige poster (netto)	+ 493	+ 424	+ 474
Saldo på varer og tjenester	÷ 389	+ 134	+ 123
Militær hjælp (netto)	+ 4	+ 121	+ 102
Saldo på løbende poster	÷ 385[1]	+ 255	+ 225
Kapitalposter:			
Forøgelse (÷) i oversøiske investeringer	÷ 340	÷ 84	÷ 207
Stigning (+) eller fald (÷) i Englands sterlinggæld til andre lande	+ 338	÷ 346	+ 222
Stigning (÷) eller fald (+) i Englands guld- og dollarbeholdning	+ 344	+ 175	÷ 240
Saldo på kapitalposter	+ 342[1]	÷ 255	÷ 225

[1] Forklaring på differencen mellem disse to poster findes ikke i den benyttede kilde, „Economist", 10.4.1954.

Man bemærker, at langt de største udsving forekommer på handelsbalancen. I 1951 udviste denne et underskud på 729 mill. £ navnlig på grund af høje importpriser og formentlig også spekulativt betonet import. Prisfaldet på råvarer i forbindelse med skærpet importpolitik og en mindre forøgelse af eksportværdien medførte et fald i merimporten til 117 mill. £ i det følgende år. Da England har betydeligt overskud på de usynlige poster (navnlig skibsfarten) opnåedes i dette år en positiv saldo på vare- og tjenestebalancen, hvilket i forbindelse med amerikansk militærhjælp førte til et løbende overskud af størrelsesordenen ¼ milld. £.

Fra 1952 til 1953 faldt både import- og eksportværdien, den sidste dog mest, hvorved merimporten voksede til 197 mill. £. På begge områder skyldes nedgangen imidlertid alene prisbevægelserne, idet importpriserne var 12 %, eksportpriserne 3 % lavere. Hvad mængderne angår, skete der en forøgelse på 9 % for importen og 3 % for eksporten (opgjort efter handelsstatistikken). Når stigningen i eksportmængde og faldet i eksportpriser ikke giver uforandret eksportværdi, hænger det bl. a. sammen med en nedgang i reeksporten.

På trods af den større merimport i 1953 blev den positive saldo på varer og tjenester ikke meget mindre end i 1952, idet overskuddet på usynlige poster voksede omtrent tilsvarende.

Samtidig med ændringerne i den totale balance er der også foregået betyde-

lige forskydninger i *balancen over for de enkelte hovedgrupper af fremmede lande,* jvf. nedenstående tabel. Mest bemærkelsesværdigt er det, at det store løbende underskud over for dollarområdet i 1951 praktisk talt var forsvundet i 1953 (hvilket dog delvis skyldes militærhjælpen fra U.S.A.), ligesom underskuddet over for OEEC-landene er forvandlet til et overskud. Til gengæld er overskuddet over for det ydre sterlingområde blevet kraftigt reduceret, dels fordi en større andel af eksporten er omlagt til andre lande, dels og navnlig fordi importen fra sterlinglandene nu er forholdsmæssigt langt større end i 1951.

Betalingsbalancens løbende saldo fordelt på hovedområder.
(Mill. £).

	1951	1952	1953
Dollarområdet	÷431	÷172	÷ 4
Øvrige vestlige halvkugle	+ 8	+ 94	÷ 21
OEEC-lande	÷201	÷ 26	+104
Andre ikke-sterling-lande	÷ 96	÷ 2	÷ 20
Ydre sterlingområde	+343	+367	+179
Internationale organisationer	÷ 8	÷ 6	÷ 13
	÷385	+255	+225

Hvad *kapitalposterne* angår, er der to sider at tage hensyn til, nemlig dels Englands mere langfristede investeringer i fremmede lande, dels andre landes tilgodehavender hos England, lydende på sterling; disse kan både være af kort- og langfristet natur. Endelig kommer hertil for det tredie forskydningerne i Englands guld- og dollarreserver og i dets EPU-stilling.

I hvert af årene 1951–53 har England præsteret betydelige langfristede investeringer i udlandet, navnlig i det ydre sterlingområde. I alt drejer det sig om 630 mill. £, hvoraf 430 mill. £ i det ydre sterlingområde. Disse investeringer er finansieret dels ud af det løbende overskud, dels ved nedgang i guld- og dollarreserven, dels endelig ved en stigning i gælden til den europæiske betalingsunion.

Derimod er der kun sket beskedne ændringer i *sterlinggældens samlede størrelse.* Denne stabilitet i den totale sterlinggæld dækker imidlertid over betydelige ændringer i *sammensætningen.* På den ene side er koloniernes tilgodehavender vokset med over 400 mill. £, hvorimod de øvrige (selvstændige) sterlinglandes tilgodehavender er faldet med 200 mill. £. Taget som helhed er det ydre sterlingområdes tilgodehavender (i hovedsagen kortfristede) således øget med 200 mill. £. Herover for står som nævnt en langfristet engelsk investering i disse lande på noget mere end det dobbelte (430 mill. £). Ud fra hensynet til landets internationale likviditet kunne man mene, at det var uheldigt således at låne ud på langt sigt og samtidig pådrage sig en relativt kortfristet gæld. Men da stigningen i sterlinggælden som nævnt falder på kolonierne, hvis økonomiske dispositioner kontrolleres fra London, er denne risiko næppe så stor.

I den omhandlede 3-års-periode har det ydre sterlingområdes løbende underskud over for England andraget 890 mill. £. Da Englands nettoinvesteringer

i disse lande kun har andraget 230 mill. £, må forskellen være dækket dels ved eksportoverskud over for andre lande (fx. de kontinentale OEEC-lande), dels ved kapitalimport andetsteds fra (U.S.A. og internationale institutioner).

Også i forhold til andre lande uden for sterlingområdet er Englands sterlinggæld blevet nedbragt i løbet af perioden 1951–53. Den samlede sterlinggæld androg ved udgangen af 1953 4.217 mill. £, hvoraf 1.161 mill. £ til kolonier, 1.774 mill. til andre sterlinglande og resten til andre lande samt internationale organer. Med hensyn til detailler henvises iøvrigt til følgende tabel.

Om udviklingen i betalingsbalancen i den forløbne del af 1954 foreligger hidtil kun få oplysninger; det kan nævnes, at handelsbalancen i jan. kvt. udviste et underskud på 122 mill. £ mod 163 mill. £ i samme periode i fjor. Forbedringen skyldtes alene større eksport.

Guld- og dollarreserverne steg kun lidt i de to første måneder af året, og størsteparten heraf stammede fra amerikansk hjælp. Men i marts måned udgjorde stigningen 102 mill. $, hvoraf 14 mill. $ i hjælpeydelser, 2 mill. $ i tilbagebetaling fra EPU og 86 mill. $ i andre dollarindtægter, dels ved eksport til U.S.A. og Canada, dels formentlig også som følge af fortsatte russiske guldsalg. I april blev stigningen endnu stærkere, nemlig 135 mill. $. (9 mill. $ hjælpeydelser, 7 mill. $ fra EPU og 119 mill. $ i andre indtægter). En stærkt medvirkende årsag til dette overskud – der er det største i de sidste par år – er utvivlsomt, at *Londons voksende betydning som internationalt finanscentrum* har gjort det nødvendigt for fremmede lande at opbygge større arbejdsreserver i sterling. Grunden til, at London efterhånden er ved at genvinde sin plads som formidler af internationale betalinger, er atter den gradvise åbning af de londonske varebørser og af guldmarkedet og nu senest i marts gennemførelsen af en ret vidtgående adgang til at anvende sterling ved betalinger til næsten alle lande uden for dollarområdet. Endvidere kan spekulation i udvidelse af spillerummet for kurserne på fremmed valuta have spillet en rolle.

Det kan iøvrigt nævnes, at England i april havde et overskud over for EPU på 100 mill. $, hvilket i maj vil medføre guldbetalinger fra unionen på 50 mill. $.

Den interne udvikling.

I det store og hele er den økonomiske aktivitet i England fortsat i langsom fremgang. *Industriproduktionen,* der for 1953 som helhed lå 6 % højere end året før, har atter i jan.-febr. oversteget sidste års niveau med 6–7 %, og antallet af beskæftigede i fabriksindustrien er omkring 250.000 eller 3 % højere end i fjor. Inden for handelen er beskæftigelsen øget med 40–50.000; på andre områder, således inden for transporterhvervene, minedriften, den offentlige administration og – i de sidste måneder – byggevirksomhed er der derimod tale om en mindre nedgang. Det *samlede antal beskæftigede* var i marts kun 220.000 eller 1 % større end året før. Da den samlede civile arbejdsstyrke samtidig kun steg med 170.000, er arbejdsløsheden gået tilbage med ca. 50.000 til 343.000; i marts faldt den yderligere til 317.000 eller 59.000 færre end året før.

Forskydninger på kapitalposterne fordelt på hovedområder.
(Mill. £).

	1951	1952	1953	Hele perioden
Dollarområdet:				
Engelske nettoinvesteringer	÷ 48	+ 36	÷ 4	÷ 16
Ændring i Englands sterlinggæld ...	÷ 41	÷ 4	+ 28	÷ 17
I alt	÷ 89	+ 32	+ 24	÷ 33
Øvrige vestlige halvkugle:				
Engelske nettoinvesteringer	+ 25	÷ 5	+ 19	+ 39
Ændring i Englands sterlinggæld ...	+ 12	÷ 51	+ 34	÷ 5
I alt	+ 37	÷ 56	+ 53	+ 34
OEEC-lande:				
Engelske nettoinvesteringer	÷ 61	÷ 17	÷ 42	÷120
Ændring i Englands sterlinggæld ...	+ 14	÷ 88	÷ 16	÷ 90
„ i „ EPU-stilling ..	+281	+ 18	÷ 11	+288
I alt	+234	÷ 87	÷ 69	+ 78
Ydre sterlingområde:				
Engelske nettoinvesteringer	÷177	÷ 94	÷158	÷429
Ændring i Englands sterlinggæld				
til kolonier	+214	+108	+ 85	+407
„ andre sterlinglande	÷155	÷219	+168	÷206
I alt	÷118	÷205	+ 95	÷228
Andre områder[1]:				
Engelske nettoinvesteringer	÷ 79	÷ 4	÷ 22	÷105
Ændring i Englands sterlinggæld ...	+ 11	÷122	÷ 85	÷196
I alt	÷ 68	÷126	÷107	÷301
Samtlige områder:				
Engelske nettoinvesteringer	÷340	÷ 84	÷207	÷631
Ændring i Englands sterlinggæld ...	+ 55	÷376	+214	÷107
„ i „ EPU-stilling ..	+281	+ 18	÷ 11	+288
I alt	÷ 4	÷442	÷ 4	÷450
Stigning (+) eller fald (÷) i guld- og dollarbeholdninger	÷344	÷175	+240	÷289

Note: Hovedkilden er „Economist", 10.4.1954. Her gives dog ikke særskilte oplysninger om EPU-stillingen; men dennes forskydninger kan udledes ved at sammenholde forskellige i artiklen forekommende oplysninger. De således beregnede tal afviger dog en smule fra de her anvendte, der er taget direkte fra officielle kilder („Monthly Digest of Statistics").

I tabellen angiver (÷) transaktioner, der har belastet valutastillingen, d.v.s. forøgelse af tilgodehavender eller nedbringelse af gæld; (+) angiver modsat rettede transaktioner.

[1] Herunder internationale organer.

	Priser		Industriproduktion	Boligbyggeri[1]		Arbejdsmarked				Privat forbrug[4]	Udenrigshandel[5]		Guld- og dollarbeholdning[6]
						Beskæftigelse[2]		Arbejdsløshed	Arbejdsløn[3]				
	Engrospriser	Leveomkostninger		Antal boliger under opførelse	Antal boliger fuldført	Samlet antal beskæftigede	Fabriksindustrien				Import[8]	Eksport[9]	
	1938 = 100 *	Jun. 1947 = 100 *	1948 = 100 *	1000 †	1000 *	Mill. †	Mill. †	1000 †	Jun. 1947 = 100 *	Mill. £ 1948 priser	Mill. £ *	Mill. £ *	Mill. $ †
1938	100	—	—	—	30.0	17.9	6.8	1700	—	—	77	44	3449
1945	167	—	—	26	0.2	16.3	6.8	103	—	—	92	38	—
1946	173	—	87	204	4.1	17.3	6.6	359	—	—	108	80	2697
1947	189	—	92	256	11.6	18.6	7.1	256	—	—	149	100	2080
1948	216	108	100	191	19.0	19.1	7.3	282	106	8.379	173	137	1856
1949	227	111	106	195	16.5	21.8	8.3	243	109	8.535	189	154	1688
1950	259	114	114	201	16.5	22.1	8.5	272	111	8.712	217	188	3300
1951	315	125	117	226	16.2	22.3	8.7	186	120	8.645	325	226	2335
1952	323	136	114	280	20.0	22.2	8.6	394	130	8.534	290	227	1846
1953	324	140	121	309	26.6	22.2	8.8	273	136	8.871	279	224	2518
Jan. 1953	323	138	118	—	20.6	22.0	8.7	452	134		290	228	1978
Febr. —	319	139	122	—	20.1	22.0	8.7	429	135	2.065	243	204	2103
Marts —	324	140	124	294	28.7	22.0	8.7	397	135		286	224	2166
April —	328	141	118	—	23.3	22.1	8.7	376	135		293	224	2273
Maj —	326	140	123	—	25.1	22.2	8.7	340	135	2.178	296	219	2321
Juni —	325	141	118	314	26.4	22.2	8.7	298	135		292	212	2367
Juli —	325	141	110	—	27.2	22.2	8.7	273	136		293	243	2456
Aug. —	322	140	106	—	24.8	22.3	8.8	294	136	2.248	249	207	2469
Sept. —	321	140	125	322	28.5	22.3	8.9	292	137		269	210	2486
Okt. —	321	140	130	—	30.0	22.3	8.9	309	137		280	237	2520
Nov. —	323	140	133	—	29.4	22.4	9.0	323	137	2.380	272	249	2561
Dec. —	321	140	121	309	33.5	22.3	8.9	322	138		282	232	2518[7]
Jan. 1954	320	140	127	—	24.6	22.3	9.0	373	139		282	234	2543
Febr. —	320	140	130	—	19.8	22.3	9.0	387	139		242	209	2583
Marts —	324	141	133		33.7	22.3	9.0	343	139		299	258	2685
April —		142						317			284	233	2820

Kilde: Central Statistical Office: „Monthly Digest of Statistics". Priser, industriproduktion, arbejdsløn, forbrug og udenrigshandel refererer til Det forenede Kongerige (England & Wales, Skotland og Nordirland), boligbyggeri, beskæftigelse og arbejdsløshed til Storbritannien (England & Wales, Skotland).

* Tallene for 1938 og 1945–53 er gennemsnit for 12 måneder.

† Tallene for 1938 og 1945–53 gælder for juli (beskæftigelse, arbejdsløshed) eller december (boligbyggeri, guld- og dollarbeholdning).

[1] Permanente boliger. [2] Fra 1949 ny serie, der i modsætning til den tidligere omfatter privat hushjælp og beskæftigede over pensionsalderen (65 år for mænd og 60 år for kvinder). Desuden tælles nu halvdagsarbejdere som heldagsarbejdere. Til sammenligning anføres, at tallene efter den nye opgørelse medio juli 1948 var 21.9 og 8.1. [3] Ugentlige lønsatser i industri, landbrug, off. forsyningsvirksomheder, detailhandel m. m. [4] Personlige udgifter til forbrugsgoder og tjenesteydelser. [5] Generalhandel. [6] Sterlingområdets beholdninger af guld samt amerikanske og canadiske dollars. [7] Efter betaling af 181 mill. $ pr. 31. dec. som rente og afdrag på amerikanske og canadiske lån.

Arbejdslønningerne er vedblivende svagt opadgående; de nåede i jan.–marts op på 139 % af 1947-niveauet og har dermed omtrent indhentet *leveomkostningerne,* der siden foråret 1953 kun er steget med 1–2 points til 142 i april (1947 = 100). Engrospriserne har ligeledes i det sidste årstid været ret stabile, idet de kun har varieret inden for et spillerum på 3 %. I marts var de på nøjagtig samme niveau som året før.

Den stigende beskæftigelse og de forbedrede lønforhold danner baggrund for en forøgelse af *forbruget,* der – regnet i faste priser – lå 3–4 % højere i 2. halvår af 1953 end i den tilsvarende periode i 1952.

Det eneste område, på hvilket der synes at være tale om en afsvækkelse af aktiviteten, er *boligbyggeriet,* der i de senere år har ligget endog meget højt. Herpå tyder – foruden de lavere beskæftigelsestal, der kan skyldes klimatiske forhold – den omstændighed, at antallet af nyafsluttede kontrakter i 3. kvartal 1953 lå 9 % og i 4. kvartal hele 17 % lavere end i de samme kvartaler året forud; det er første gang i adskillige år, at en sådan nedgang har vist sig. I denne forbindelse kan det også nævnes, at antallet af lejligheder under opførelse faldt forholdsvis stærkt i løbet af okt. kvartal.

Til gengæld ligger værdien af afsluttede kontrakter om *fabriksbyggeri,* der i 1953 steg stærkt i forhold til det lave niveau, som rådede i 1952, stadig højt, og der synes derfor ikke at være udsigt til nogen almindelig nedgang i byggevirksomheden i den nærmeste fremtid.

Statsbudgettet for 1954–55.

Det nye budget for finansåret 1954–55 indebar ikke mange ændringer i forhold til det afsluttede år. Den økonomiske situation anses for at være så pas stabil, at der hverken er behov for nogen stimulans til øget aktivitet eller behov for en stramning med henblik på nedskæring af forbrug og/eller investering af hensyn til betalingsbalancen eller den interne prisudvikling. Noget andet er, at det, hvis konjunkturnedgangen i U.S.A. vedvarer og spreder sine virkninger til Europa og det ydre sterlingområde, kan blive nødvendigt at ændre de finanspolitiske signaler. Der vil i så fald blive tale om en ret kompliceret opgave, idet det på den ene side vil være ønskeligt at stimulere den økonomiske aktivitet, medens det på den anden side kan blive nødvendigt at gribe ind over for forbruget eller de indenlandske investeringer for at imødegå et eventuelt fald i guld- og dollarreserverne.

Den væsentligste ændring i det nu foreliggende budget består i indførelse af en såkaldt „investment allowance"; det tillades ved skatteberegningen helt at afskrive 20 % af værdien af nye maskiner o. l. og 10 % af værdien af nye industri- og landbrugsbygninger. Der er således i realiteten tale om en subsidiering af investeringsvirksomhed med et beløb svarende til skatten af de pågældende afskrivningsbeløb.

25.5.1954.
P. W.

DEN ØKONOMISKE UDVIKLING I DANMARK[1]

Mellem april kvartal 1953 og januar kvartal 1954 er den amerikanske industriproduktion gået ned med en halv snes procent, men de ugunstige virkninger af en sådan udvikling på den økonomiske aktivitet udenfor U.S.A., som kunne befrygtes, er hidtil udeblevet, bl. a. fordi den ledsagende formindskelse af U.S.A.s import i hvert fald hidtil har været for svag til at fremkalde prisnedgang på de internationale råvaremarkeder.

Produktion og beskæftigelse.

I Danmark har bevægelserne i produktion og beskæftigelse i den forløbne del af 1954 overvejende været af sæsonmæssig karakter. Indekset for den samlede *industriproduktion* (1949 = 100) er gået op fra 106 i januar til 117 i marts, medens der i 1953 i samme tidsrum var en stigning fra 104 til 115. I begge tilfælde var fremgangen altså en halv snes procent, men produktionen har i år ligget på et 2–3 pct. højere niveau end i 1953.

Stigningen i industriproduktionen i forhold til januar kvartal i fjor har imidlertid ikke omfattet alle grupper. Både tekstilindustrien og skotøjs- og beklædningsindustrien viser ligesom i oktober kvartal 1953 en ikke uvæsentlig nedgang i produktionen fra den tilsvarende periode det foregående år. Til belysning af udviklingen i beklædningsbranchen kan anføres, at omsætningen i detailhandelen for året 1953 som helhed var af samme størrelse som i 1952, men i oktober kvartal lidt mindre end i oktober kvartal 1952, og at både engroshandelen og detailforretningerne ved udgangen af 1953 lå med større lagerbeholdninger end et år i forvejen.

Som følge af produktionsnedgangen i tekstil- og beklædningsindustrien viser indekset for produktionen af *konsumvarer* en nedgang på 1 pct. fra januar kvartal 1953, medens *produktionsmiddelindekset* samtidig er gået op med 7 pct. For jern- og metalindustrien (der i hovedsagen fremstiller produktionsmidler) er fremgangen 13 pct., og produktionen i denne industrigren ligger nu kun lidt lavere end før nedgangen i 1952. Formentlig har stigende afsætning af jern- og metalindustriens produkter i udlandet været en medvirkende årsag til den stigende produktion. I hvert fald er eksporten af mere bearbejdede metalvarer og maskiner gået op fra 135 mill. kr. i januar kvartal 1953 til 180 mill. kr. i de samme måneder i år.

Ved udgangen af 1953 blev det samlede *etageareal under opførelse* opgjort

[1] Se også tabelbilaget bag i heftet.

Industriproduktionen.
(Procentvis forandring fra tilsvarende kvartal 1952–53).

	1. kvt. 1953	2. kvt. 1953	3. kvt. 1953	4. kvt. 1953	1. kvt. 1954
Næringsmiddelindustri	–	+ 3	–	+ 5	–
Tekstilindustri	+10	+15	+10	÷ 6	÷ 7
Fodtøjs- og beklædningsindustri	+23	+ 2	+ 8	÷13	÷11
Træindustri	+10	+12	+ 4	+ 3	+ 2
Papir- og grafisk industri	–	+ 7	+ 9	+ 9	+ 9
Kemisk industri	+ 8	+ 1	+ 1	+ 4	+ 2
Sten-, ler- og glasindustri	÷ 1	–	+ 2	÷ 1	÷ 7
Jern- og metalindustri	÷10	÷ 5	+ 1	+10	+13
Transportmiddelindustri	+ 1	÷ 1	÷ 2	+ 5	+ 4
Industrien ialt	+ 1	+ 2	+ 4	+ 4	+ 3
Heraf:					
Konsumvareindustri	+ 6	+ 4	+ 4	+ 1	÷ 1
Produktionsmiddelindustri	÷ 5	÷ 2	–	+ 6	+ 7

til 3.425.000 m², hvilket var godt 450.000 m² mere end ved udgangen af 1952. Der foreligger endnu ikke oplysninger om det påbegyndte byggeri i januar kvartal. Det blev ved årets begyndelse skønsmæssigt anslået til 500.000–600.000 m² mod 500.000 m² i januar kvartal 1953, men det må antages, at vejrforholdene har sinket såvel igangsættelsen af det planlagte byggeri som arbejdet på det allerede igangværende. *Arbejdsløshedsprocenten indenfor bygge- og anlægsvirksomhed* var ved udgangen af januar, februar og marts i år 38, 45 og 15 mod 37, 31 og 14 i fjor.

Byggevirksomhed 1953 (etageareal i 1000 m²).

	Beboelses-ejendomme	Erhvervs-ejendomme	Ikke-erhvervs-ejendomme	Tils.
Under opførelse 1/1 1953	1867.5	524.1	570.6	2962.2
Påbegyndt 1953	2071.3	1042.8	500.8	3614.9
Fuldført 1953	1831.0	913.5	407.1	3151.6
Under opførelse 1/1 1954	2107.8	653.4	664.3	3425.5

Skønt ledigheden blandt arbejderne ved bygge- og anlægsvirksomhed således endnu ved udgangen af marts var lidt større end på samme tid i 1953, var *ledighedsprocenten for samtlige arbejdere* gået ned til 8.8 mod 9.5 i marts 1953. Bortset fra de fag, hvor udendørsarbejde spiller en afgørende rolle, havde kun ganske enkelte fag, deriblandt skotøjsarbejdere, skrædere og tekstilarbejdere, større ledighed end i fjor. For metalarbejdere var arbejdsløshedsprocenten ultimo marts faldet til 3 mod 5.3 ultimo marts 1953.

Landbruget.

Mængdeindekset for den *animalske landbrugsproduktion* var i gennemsnit for januar og februar uforandret i sammenligning med de samme to måneder i fjor, idet stigninger for smør og æg opvejedes af nedgange for ost, kød og flæsk.

Hvad flæskeproduktionen angår, kan man imidlertid regne med en ny stigning i årets løb, idet sobestanden er vokset fra 472.000 den 1. januar til 553.000 den 10. april, medens den samlede *svinebestand* er forøget med 200.000 til knap 4.7 mill. stk. I samme tidsrum er hønsebestanden vokset med ca. 10 pct. til ca. 26.5 mill. stk., medens *hornkvægbestanden* har haft en tilvækst på 145.000 stk. til 3.144.000 stk. og nu er næsten 100.000 stk. større end i april i fjor. Størstedelen af denne fremgang falder på kalve under et år, men også antallet af malkekøer er forøget, nemlig med 36.000 til 1.537.000 stk.

Hvad *eksporten af landbrugsprodukter* angår, viser en sammenligning med januar kvartal 1953 stigning for smør, ost og æg, men nedgang for kød og flæsk. Af smør er der i det pågældende tidsrum eksporteret godt 27.000 tons mod 26.500 tons i fjor, af ost ca. 12.200 tons mod 11.500 tons og af æg 28.400 tons mod 26.700 tons. Både England og Vesttyskland har aftaget lidt mindre smørmængder end i 1953, medens leverancerne til Sovjetunionen har andraget godt 6.500 tons. I januar kvt. i fjor havde Danmark ingen smøreksport til Sovjetunionen. Af slagtekreaturer er der i de tre første måneder i år udført lidt over 90.000 stk. mod 96.000 stk i samme tidsrum i 1953, men trods nedgangen har afsætningsforholdene for denne eksportgren været meget tilfredsstillende, idet priserne det meste af vinteren har ligget mellem 100 og 200 kr. højere pr. kreatur end forrige vinter. For bacon og flæsk har eksporten i januar kvartal i år udgjort ca. 59.000 tons mod omkring 65.000 tons i fjor, men til gengæld har eksporten af slagteriaffald og levende svin samt svinefedt været noget større, og den samlede eksport af svin og slagteriprodukter i de tre måneder i år svarer til godt og vel 75.000 tons, hvilket kun er knap 2.000 tons mindre end i samme tidsrum i fjor.

Af den samlede *eksport af bacon og flæsk* i januar kvartal gik godt 53.000 tons til England, altså lidt mindre end en fjerdedel af de 230.000 tons bacon, som England har forpligtet sig til at aftage i aftaleåret 1. oktober 1953–30. september 1954. I oktober kvartal 1953 androg baconeksporten til England imidlertid kun ca. 38.000 tons, og ved udgangen af marts var stillingen derfor den, at Danmark i løbet af det kommende halve år skulle levere England ikke mindre end ca. 139.000 tons for at udnytte kontingentet fuldtud. Det må i denne forbindelse erindres, at medens Danmark i indeværende aftaleår har ret til at levere indtil 230.000 tons bacon, har *England* på den anden side *krav på indtil 90 pct. af den samlede danske baconeksport*. Nedsættelsen af baconeksporten til England i oktober kvartal skete efter henstilling fra de engelske myndigheder, idet de engelske lagre på dette tidspunkt var overfyldte. Samtidig åbnede der sig øgede muligheder for eksport af flæsk til tredieland, bl. a. til Sovjetunionen, og af dåseskinker, især til U.S.A., og disse muligheder var også til stede og blev udnyttet i januar kvartal, men fra engelsk side ønskede man nu som forberedelse til den nær forestående ophævelse af baconrationeringen leverancerne forøget mest muligt. For at imødekomme dette ønske og overholde aftalen med England var det imidlertid nødvendigt at begrænse eksporten til tredieland. Ialt regnes der i den løbende aftaleperiode at være ca. 27.000 tons baconsvin til rådighed til tredielandseksport, efter at hjemmemarkedet er blevet forsynet og England har fået sine 90 pct. af den samlede baconeksport, men heraf er der i første halvdel

af perioden eksporteret ca. 19.700 tons, og der vil derfor i tiden april-september kun være ca. 7.300 tons til disposition for tredieland. Mellem eksportslagterierne og kødkonservesindustriens eksportsammenslutning er der foreløbig for april kvartal truffet aftale om, at *eksporten af dåseskinker begrænses* til 950 tons månedlig, hvilket er en nedskæring på 11 pct. i forhold til kalenderåret 1953, 19 pct. i forhold til oktober kvartal i 1953 og 37 pct. i forhold til januar kvartal 1954.

Fra forskellig side har man sammenholdt den indførte begrænsning af eksporten til tredieland med de opfordringer, der har været fremsat om tilbageholdenhed med hensyn til udvidelse af svinebesætningerne, for at produktionen i den kommende tid ikke skulle blive for stor i forhold til afsætningsmulighederne. Fra slagteriernes side er man naturligvis enig i, at den foreliggende situation er uheldig, men man henviser til, at *den øjeblikkelige gunstige afsætningssituation i tredieland ikke giver holdepunkter for en bedømmelse af afsætningsmulighederne på længere sigt,* og at England i de kommende to aftaleår kun har forpligtet sig til at aftage indtil 200.000 tons bacon årlig.

Prisudviklingen.

Engrospristallet er i løbet af januar kvartal gået op med ca. 1.5 pct., fra 334 i december (1935 = 100) til 339 i marts, men for de fleste varegrupper har prisbevægelserne kun været små, og for adskillige grupper har der været tale om prisfald. Det største *prisfald* finder man i gruppen „*huder, læder og skotøj*", nemlig ca. 5 pct., derefter kommer *gødningsstoffer* med en nedgang på ca. 3 pct., og endelig kan nævnes, at priserne på *bygningsmaterialer* er gået ned med ca. 2 pct. på grund af nedsættelse af maksimalprisen på cement. Når det samlede engrosprisindeks alligevel er steget, skyldes det betydelige *prisstigninger,* i begge tilfælde ca. 7 pct., for *vegetabilske levnedsmidler* og *foderstoffer,* og stigningen for vegetabilske levnedsmidler skyldes igen for en stor del den stærke opgang i kaffe- og chokoladepriserne. Som helhed har prisbevægelserne i januar kvartal været til ugunst for den danske økonomi, idet *priserne på importvarer er steget, men priserne på eksportvarer er faldet.* Prisfaldet på eksportvarer skyldes dog for en del sæsonmæssig nedgang i ægpriserne.

Den stærke stigning i kaffe- og chokoladepriserne er også en stærkt medvirkende årsag til, at *detailpristallet* er gået op fra 376 i januar (juli 1914 = 100) til 378 i april. Den samlede udgift til det husholdningsbudget, der ligger til grund for pristalsberegningen, lå i april 66 kr. højere end i januar, og af denne stigning faldt de 44 kr. på udgiften til fødevarer, medens resten fordelte sig som mindre stigninger på en række andre poster. Fødevareudgiften var også påvirket af, at statstilskudet til rugbrødsprisen er bortfaldet fra begyndelsen af det nye finansår, men kun i uvæsentlig grad, idet tilskudet som følge af faldet i kornpriserne i forvejen var uden nævneværdig betydning.

Kaffeprisen er siden beregningen af april-pristallet gået yderligere i vejret, men på den anden side er en lavere sommerpris på smør trådt i kraft, og den nedenfor omtalte skattelettelse, der vil blive indregnet i juli-pristallet, svarer til en nedgang i pristallet på ca. 1 point. Muligvis vil imidlertid allerede juli-

Engrospristallet.
(1935 = 100).

	Dec. 1952	Dec. 1953	Jan. 1954	Febr. 1954	Marts 1954	Ændr. i pct. dec. 53—marts 54
Vegetabilske levnedsmidler	376	349	364	370	372	+7
Animalske levnedsmidler	313	304	303	306	305	–
Foderstoffer	447	399	413	432	426	+7
Gødningsstoffer	257	242	230	232	234	÷3
Brændsel og mineralske olier	417	399	404	403	403	+1
Jern, metaller og varer deraf	358	319	318	314	315	÷1
Bygningsmaterialer (undt. træ)	266	257	251	251	251	÷2
Træ og papir	452	450	450	453	454	+1
Tekstil og konfektion	311	306	306	306	306	–
Læder, huder og skotøj	324	333	330	326	317	÷5
Kemisk-tekniske varer	249	222	222	222	222	–
Engrospristallet	352	334	337	340	339	+1.5
Råvarer og halvfabrikata	429	390	394	397	394	+1
Færdigvarer	314	307	310	312	313	+2
Importvarer	415	399	407	410	410	+3
Eksportvarer	333	327	320	320	312	÷5

pristallet også blive påvirket af den lønforhøjelse, der blev resultatet af vedtagelsen af mæglingsforslaget i begyndelsen af april. I hvert fald må det ventes, at lønforhøjelserne efterhånden vil føre til højere priser på en række områder.

De nye overenskomster.

Ligeså lidt som i de seneste overenskomstsituationer lykkedes det i år arbejdsmarkedets organisationer selv at forhandle sig til enighed om de løn- og arbejdsvilkår, der skulle gælde efter udløbet af overenskomsterne den 1. marts. Kløften mellem de af fagforeningerne opstillede generelle krav (se side 285 i sidste hefte af ØKONOMI OG POLITIK) og arbejdsgiverforeningens tilbud om uændret forlængelse af de gamle overenskomster var for stor. Forligsinstitutionen måtte træde til, og efter langvarige og vanskelige forhandlinger kunne forligsmanden den 24. marts fremsætte et *mæglingsforslag,* som De samvirkende Fagforbunds forretningsudvalg enstemmigt og arbejdsgiverforeningens forretningsudvalg ved flertalsbeslutning anbefalede til vedtagelse.

Resultatet af afstemningen om mæglingsforslaget forelå den 9. april og viste, at det var *vedtaget af begge parter.* Ved urafstemningen i fagforbundene fik mæglingsforslaget 193.000 ja-stemmer, medens 76.000 stemte nej, og kun i 7 fagforbund var der flertal for forkastelse (Bagerforbundet, Litografisk Forbund, Murerforbundet, Slagteriarbejderforbundet, Stukkatørernes Fagforening, Sømændenes Forbund og Typografforbundet). Den gstl. stemmeprocent ved urafstemningerne var 56, og i overensstemmelse med afstemningsreglerne blev der i de forbund, hvor stemmeprocenten lå under 75, foretaget supplerende afstem-

ning ved kompetent forsamling. Herved fik mæglingsforslaget yderligere 90.000 ja-stemmer mod kun 5.000 nej-stemmer, og det samlede resultat blev således 283.000 ja og 81.000 nej. Desuden vedtog Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund, der alene stemte ved kompetent forsamling, enstemmigt mæglingsforslaget.

Blandt arbejdsgiverne var tilslutningen til mæglingsforslaget som ventet noget mindre end blandt arbejderne, men også ved afstemningen i arbejdsgiverforeningen var der stort flertal for forslaget, idet arbejdsgivere, der repræsenterede 1.772 mill. kr. af ialt 2.544 mill. kr. i udbetalt arbejdsløn, altså næsten 70 pct., stemte for det.

Ved mæglingsforslagets vedtagelse har arbejderne fået opfyldt kravet om betaling for „skæve" helligdage og opnået en generel lønforhøjelse, men det viste sig umuligt ad fredelig vej at få gennemført en forkortelse af arbejdstiden, og heller ikke kravene om sygeløn og lige løn for kvinder og mænd lykkedes det arbejderne at få opfyldt. De vigtigste bestemmelser i de nye overenskomster, der gælder for 2 år, er iøvrigt følgende.

1) Betalingen for *„skæve" helligdage,* også kaldet „søgnehelligdage", fastsættes til 25 kr. pr. dag for voksne mænd, 20 kr. for voksne kvinder og 10 kr. for ungarbejdere under 18 år. Som almindelig betingelse for, at en arbejder kan få denne betaling, er det bestemt, at han i 3 måneder forud for den pågældende dag skal have haft arbejde i samme virksomhed. Indenfor overenskomstområder, hvor arbejdsforholdene bevirker, at det vil være vanskeligt for arbejderen at opfylde denne betingelse, kan arbejderparten i overenskomstforholdet dog vælge i stedet at få udbetalt et „søgnehelligdagstillæg", der er fastsat til 6 øre pr. time for mænd og 4 øre pr. time for kvinder. Arbejdere, der i forvejen fik betaling for „skæve helligdage", får som „kompensation" et tillæg af samme størrelse.

2) De overenskomstmæssige *normallønninger* uden for jern- og metalindustrien forhøjes med 8 øre pr. time for mænd, 7 øre pr. time for kvinder og 2 øre pr. time for arbejdere under 18 år, minimallønningerne og de personlige lønninger inden for minimallønsoverenskomstområder med henholdsvis 6, 5 og 2 øre pr. time. I *jern- og metalindustrien* forhøjes minimallønnen og mindstebetalingen ved timelønsarbejde for mænd med 3 øre i timen og for kvinder med 2–4 øre i timen, og samtlige arbejdere, der er beskæftiget ved timelønsarbejde, får et tillæg pr. time på 6 øre for mænd og 5 øre for kvinder. De normallønnede i jern- og metalindustrien får samme tillæg som andre normallønnede.

3) Som en slags erstatning for, at kravet om sygeløn ikke gennemføres, forhøjes *dagpengene ved ulykkestilfælde* under arbejdet fra 4.50 kr. til 6 kr. for mænd, fra 3 kr. til 4.50 kr. for kvinder og fra 1.50 kr. til 2 kr. for unge under 18 år.

4) Selvom kvinderne ikke opnåede lønmæssig ligestilling med mændene, betyder de nye overenskomster dog et *skridt i retning af udligning af lønforskellen.* I denne forbindelse kan nævnes, at kvinders skifteholdstillæg forhøjes, og at kvinderne ved pristalsreguleringen af lønnen for fremtiden ligesom mændene får 5 øre pr. time for hver 6 points stigning i pristallet mod hidtil kun 4 øre. I tilfælde af pristalsnedgang skal de derimod fortsat kun afgive 3.3 øre pr. time.

Under omtalen af arbejdsmarkedets forhold skal endnu nævnes, at *Dansk Slagteriarbejderforbunds medlemmer* i slutningen af april imod ledelsens anbefaling *forkastede et mæglingsforslag* om overenskomst med Andels- og Privatslagteriernes Arbejdsgiverforening. Den varslede strejke afværgedes imidlertid ved, at folketinget den 29. april *ophøjede mæglingsforslaget til lov.*

For de arbejdere, der er beskæftiget hos medlemmer af Dansk Arbejdsgiverforening, betyder vedtagelsen af mæglingsforslaget af 24. marts en samlet lønforhøjelse af størrelsesordenen 100 mill. kr. årlig. Imidlertid beskæftiger arbejdsgiverforeningens medlemmer kun godt halvdelen af samtlige organiserede lønarbejdere under De samvirkende Fagforbund, og da overenskomsterne er normgivende også for den anden halvdel af arbejderne, kan man – under forudsætning af uforandret beskæftigelse – antagelig regne med en *forhøjelse af arbejdernes lønningsindtægt* som følge af mæglingsforslagets vedtagelse *på ialt omkring 200 mill. kr. årlig.* Desuden vil statens tjenestemænd efter overenskomst af 26. april mellem finansministeren og tjenestemændenes organisationer få en samlet lønforhøjelse, der *for indeværende finansår* vil andrage ca. *55 mill. kr.* og *for 1955–56 ca. 70 mill. kr.,* og der vil formentlig blive tale om et lignende beløb til *tjenestemænd og funktionærer i kommuner og koncessionerede selskaber,* der ved lønforhøjelser plejer at følge statens eksempel.

Den finansielle situation.

Lønforhøjelserne til arbejdere og tjenestemænd betyder en ikke uvæsentlig forøgelse af de fastlønnede befolkningsgruppers købekraft, og man kan ikke se bort fra, at de stigende pengeindkomster hos en stor del af befolkningen vil kunne få en tendens til at skabe et nyt inflationspres. I samme retning virker den *nedsættelse af indkomstskatterne* i det løbende finansår *med ca. 50 mill. kr.,* som nu er gennemført. De skatte- og afgiftsforslag, som finansminister Viggo Kampmann i begyndelsen af marts fremsatte i folketinget, ville kun have medført et provenutab for statskassen på ca. 5 mill. kr., og på dette grundlag regnede han med et overskud på drifts- og anlægsbudgettet for 1954–55 på ca. 80 mill. kr. For 1953–54 anslog han overskudet til omkring 180 mill. kr., hvilket var en del mere, end han havde regnet med ved forelæggelsen af finanslovforslaget i november, men mindre end i 1952–53, da overskudet var på ca. 300 mill. kr.

Skønt finansministeren advarede imod at forringe overskudet på statens budget og fik tilslutning fra sin forgænger, Thorkil Kristensen, viste der sig imidlertid i folketinget stærk stemning for at *lette skattebyrden på de mellemstore indkomster,* og i loven om udskrivning af indkomst- og formueskat til staten for 1954–55 er der gennemført skattenedsættelser for samtlige indkomster op til 20.000 kr., men således, at nedsættelsen væsentligst falder på indkomster mellem 9.000 og 17.000 kr. Desuden er undergrænsen for den indkomst, hvoraf der betales skat, sat op fra 2.000 kr. til 2.200 kr. i statsskatteloven og fra 3.600 kr. og 1.500 kr. til 3.800 kr. og 1.800 kr. for henholdsvis forsørgere og ikkeforsørgere i loven om fælleskommunal indkomstskat. Hvad forbrugsbeskatningen angår, er den eneste ændring, der er foretaget, en *nedsættelse af vægtafgiften på motorkøretøjer,* hvilket vil give statskassen en indtægtsnedgang på

en halv snes millioner kr., og det samlede provenutab ved de gennemførte ændringer i skatte- og afgiftslovgivningen bliver således ca. 60 mill. kr.

Foruden i de nævnte skattelettelser resulterede forhandlingerne i folketinget i en beslutning om, at der hver måned i indeværende finansår skal hensættes 10 mill. kr. i nationalbanken på en særlig konto, hvorover der kun kan disponeres i henhold til lov. Denne bestemmelse må formentlig tages som udtryk for, at folketinget ønsker, at der skal sigtes efter at opnå et reelt overskud svarende til denne hensættelse, men mulighederne herfor er naturligvis forringede ved den samtidig gennemførte skattelettelse, der har opslugt størstedelen af det anslåede overskud på ca. 80 mill. kr. Finansministeren har imidlertid lovet at ville undersøge, om der kan opnås besparelser ved en formindskelse af det offentlige civile og militære byggeri.

Udenrigshandel og valutastilling.

Både import og eksport var i januar kvartal praktisk taget uforandret i sammenligning med januar kvartal i fjor, idet en *mindre nedgang i landbrugseksporten opvejedes af større eksport af industriprodukter*. Nedgangen i landbrugseksporten skyldtes navnlig bacon- og flæskeeksporten, medens stigningen i eksporten af industriprodukter var en følge af den betydelige fremgang i eksporten af maskiner og af kødkonserves. På nogle områder har industrieksporten været væsentlig mindre end i januar kvartal i fjor. Cementeksporten er gået ned til en fjerdedel, og også eksporten af mælkekonserves, farmaceutiske præparater og transportmidler viser tilbagegang.

Udenrigshandelen.
(Månedsgennemsnit i mill. kr.).

	Indførsel	Udførsel	Indførselsoverskud
Januar kvartal 1953	590	513	77
April „ „	522	476	46
Juli „ „	566	478	88
Oktober „ „	616	564	52
Januar „ 1954	595	515	80

Hvad importens sammensætning angår, er der i sammenligning med januar kvartal i fjor sket en *mindre forskydning fra mere bearbejdede varer til ubearbejdede varer*. Af enkeltheder kan nævnes, at kornimporten har været betydelig større end i 1953, og at der ligeledes er importeret mere kaffe (til højere priser). Endvidere er importen af motorkøretøjer og dele til motorkøretøjer gået op fra 78 til 109 mill. kr. I almindelighed synes prisudviklingen ikke at have udløst nogen tendens i retning af stigende import til opbygning af varelagrene. Det kan i denne forbindelse nævnes, at Det statistiske Departements opgørelse af *lagerbeholdningerne af råstoffer* pr. 31. december 1953 viste en stigning på 5.7 % i sammenligning med stillingen ultimo 1952, når 1949-priserne lægges til grund. Ser man bort fra sukkerbeholdningerne, der var påvirket af den store sukkerroehøst i 1953, var stigningen imidlertid kun 1 %. I sammenligning med opgørelsen medio 1953 var fremgangen noget større.

I udenrigshandelens *geografiske fordeling* er en af de vigtigste ændringer i forhold til januar kvartal 1953 en nedgang i eksporten til Frankrig fra 108 mill. kr. til 25 mill. kr. England har holdt stillingen som Danmarks største leverandør og aftager, men både import og eksport er gået en del tilbage, hvorimod importen fra Vesttyskland er gået i vejret. Medens importen fra England og Vesttyskland i de tre første måneder i 1953 udgjorde henholdsvis 549 og 299 mill. kr., var tallene for den tilsvarende periode i år 460 og 364 mill. kr. Eksporten til Vesttyskland er også steget, men kun med en halv snes millioner kr., hvorfor indførselsoverskudet overfor Vesttyskland er gået op.

Uden for E.P.U.-landene lægger man især mærke til opblomstringen af *handelen med Sovjetunionen*. Importen fra Sovjetunionen er steget fra 21 mill. kr. i januar kvartal 1953 til 42 mill. kr. i januar kvartal i år, medens eksporten er gået op fra 2 til 67 mill. kr. I det hele taget viser eksporten til de fleste østeuropæiske lande fremgang. Eksporten til Tjekoslovakiet er steget fra 3 til 20 mill. kr., til Ungarn fra 1 til 5 mill. kr. og til Jugoslavien fra 2 til 10 mill. kr.

Det er også bemærkelsesværdigt, at *eksporten til U.S.A. er gået ret stærkt frem,* nemlig fra 90 mill. kr. til 124 mill. kr. Da importen fra U.S.A. kun er steget fra 79 til 87 mill. kr., er overskudet i handelen med U.S.A. tredoblet. Omvendt har en stærk forøgelse af importen fra Argentina og Brasilien forvandlet et udførselsoverskud overfor disse lande til et betydeligt indførselsoverskud, hvilket er en hovedårsag til den stærke *nedgang i beholdningen af tredielandsvalutaer,* som har fundet sted i de sidste måneder, jfr. nedenstående oversigt.

Bankernes nettotilgodehavender i udlandet.
(Mill kr.).

	EPU-valuta	U.S.A.-doll.	Can. doll. o. schw. ftcs.	Internat. institutioner m. v.	Andre valutaer	Ialt nationalbanken	Priv. banker	Samlet nettotilgodehavende
Ult. dec. 1951 ...	÷266	267	4	÷ 91	106	20	÷54	÷34
„ marts 1952 ...	÷ 72	186	4	÷104	104	118	÷49	69
„ juni „ ...	÷200	177	5	÷ 91	144	35	÷56	÷21
„ sept. „ ...	÷100	271	7	÷109	157	226	÷41	185
„ dec. „ ...	÷223	494	8	÷103	156	332	÷44	288
„ marts 1953 ...	÷256	504	9	÷120	127	264	÷33	231
„ juni „ ...	÷279	556	13	÷102	146	334	÷40	294
„ sept. „ ...	÷341	640	13	÷101	179	390	÷71	319
„ dec. „ ...	÷432	682	8	÷104	172	326	÷33	293
„ jan. 1954 ...	÷425	709	10	÷ 91	116	319	÷21	298
„ febr. „ ...	÷444	757	8	÷105	96	312	÷25	287
„ marts „ ...	÷474	798	8	÷127	69	274	÷23	251

Udenrigshandelens udvikling i de første 3 måneder af 1954 synes i det hele at måtte karakteriseres som relativt tilfredsstillende, især da nedgangen i landbrugseksporten kan antages at ville blive udlignet senere på året ved en forøgelse af baconeksporten.

Valutastillingen, hvis udvikling kan følges en måned længere frem i tiden, er imidlertid blevet *forringet,* især i april, der var vidne til en nedgang i national-

bankens udenlandske nettotilgodehavender på ikke mindre end 80 mill. kr. I januar kvartal i fjor gik valutabeholdningen også tilbage, hvilket imidlertid havde sin forklaring i, at der i denne periode skete store ekstraordinære afdrag på den offentlige udenlandske gæld. I januar kvartal i år var afdragene betydeligt mindre, og det stærke fald i valutabeholdningen i løbet af april måned kan ikke forklares ved kendte kapitalbevægelser. Antagelig skyldes forringelsen af valutastillingen i hvert fald delvis en *ændring af betalingssædvanerne* og er altså forsåvidt et engangsfænomen. I det omfang, dette er tilfældet, er udviklingen mindre betænkelig, end hvis det var mere varige årsager, der gjorde sig gældende, men den omstændighed, at nationalbankens valutabeholdning i løbet af de sidste 7 måneder næsten er blevet halveret, er egnet til at understrege valutareservens utilstrækkelighed. I den kommende tid må man desuden regne med, at lønforhøjelserne og skattelettelsen vil have en tendens til at påvirke handelsbalancen i ugunstig retning. På et område vil der imidlertid blive stillet væsentlig mindre krav til valutareserven end i 1953, idet der til *ekstraordinære afdrag på den offentlige udenlandske gæld* kun vil blive anvendt ca. 10 mill. dollars mod 26 mill. dollars i fjor.

Trods nedgangen i den samlede valutabeholdning har *dollarbeholdningen fortsat været stigende* og nåede i slutningen af marts op på ca. 800 mill. kr. Heroverfor står som nævnt en meget stærk *nedgang i beholdningen af tredielandsvalutaer,* og samtidig har *gælden til den europæiske betalingsunion været voksende.* Den omstændighed, at dollarbeholdningerne er vokset stærkere end E.P.U.-gælden, udgør et beroligende element i valutasituationen. Praktisk talt hele forringelsen af valutareserven fra september 1953 til marts 1954 falder på inkonvertible valutaer, og nogen afgørende forringelse af landets internationale likviditet kan derfor ikke siges at være indtrådt – i hvert fald ikke endnu. Formindskelsen af de danske tilgodehavender i tredielande vil muligvis endog indebære den fordel, at det bliver lettere at afsætte dansk eksport i disse lande, når deres gæld til Danmark er blevet reduceret.

Stigningen i gælden til E.P.U. fortsatte i april, da der yderligere blev trukket 110 mill. kr., hvorved det samlede underskud over for unionen steg til 722 mill. kr. Heraf er ca. 181 mill. kr. betalt i dollars, således at gælden til E.P.U. ved udgangen af april beløb sig til ca. 541 mill. kr. Man kan nu regne med, at betalingsunionen vil blive forlænget endnu et år fra 1. juli, og at der vil blive truffet en ordning, hvorefter debitorerne straks skal afvikle en del af deres gæld ved kontant betaling i guld og dollars, medens resten konsolideres og afdrages i løbet af en række år.

Penge- og kapitalmarked.

Efter den sæsonmæssige nedgang ved årsskiftet har seddelomløbet ligget konstant på lidt under 2 milliarder kr., medens indestående på foliokonto i løbet af januar kvartal formindskedes med ca. 100 mill. kr. Den samlede *pengemængde* – seddelmængde plus indestående på folio – var ved udgangen af marts af omtrent samme størrelse som i marts 1953, idet bevægelserne på aktivposterne i alt væsentligt opvejede hinanden. I sammenligning med i fjor var national-

Mill. kr.	Dec. 1952	Marts 1953	Dec. 1953	Jan. 1954	Febr. 1954	Marts 1954
Nationalbanken.						
Udl. tilgodehavender, netto	332	264	326	319	312	274
Nettotilgodeh. hos staten	2117	2017	2017	1879	1948	1843
Obligationer og aktier	448	446	503	503	502	502
Seddelomløb	1966	1889	2118	1991	1951	1972
Indlån på foliokonto	522	420	473	414	474	372
Pengemængde	2488	2309	2591	2405	2425	2344
Forretningsbankerne.						
Kassebeholdning	963	806	942	757	845	811
Obligationer og aktier	1170	1300	1210	1279	1347	1395
Udlån ialt	5257	5365	5668	5652	5650	5727
Indlån ialt	6194	6303	6591	6508	6648	6615
Sparekasserne[1].						
Obl., aktier og andelsbeviser ...	1517	1543	1519	1522	1521	1525
Udlån ialt	3073	3138	3307	3318	3338	3370
Indlån ialt	4430	4573	4641	4704	4762	4790

[1] Sparekasser med mindst 5 mill. kr. i indskudskapital.

bankens samlede tilgodehavende hos staten formindsket med ca. 175 mill. kr., men heroverfor stod en forøgelse af obligationsbeholdningen med ca. 50 mill. kr. og en nedgang i indestående i henhold til deponeringsordningen på ca. 125 mill. kr. som følge af lempelserne i deponeringsreglerne. I den forløbne del af indeværende år er forretningsbankernes ind- og udlån ikke undergået væsentlige ændringer, men fondsbeholdningerne er forøget med tæt op imod 200 mill. kr., hovedsagelig på bekostning af kassebeholdningerne. I samme periode har der været en tilgang af cirkulerende statspapirer og kredit- og hypotekforeningsobligationer på 320 mill. kr., regnet efter pålydende værdi, og indekset for obligationskurserne er steget fra 91 i december til 93 i marts (1935 = 100).

10.5.1954.
C. L.

POLITISK KRONIK

UDLANDET

Oktober 1953

1. Der underskrives en forsvarstraktat mellem U.S.A. og Sydkorea. Den indeholder en gensidig sikkerhedsgaranti og giver U.S.A. ret til at have tropper stationeret i Sydkorea.
2. Indiske vagter åbner ild mod antikommunistiske krigsfanger, der søger at undslippe fra den neutrale hjemsendelseskommissions fangelejre i Korea. Den sydkoreanske regering protesterer.

   I Persien arresteres over 200 medlemmer af det illegale (kommunistiske) Tudehparti.
3. F.N.s overkommando i Korea accepterer under protest de regler, som den internationale hjemsendelseskommission har vedtaget for krigsfangernes samtaler med repræsentanter for deres hjemland.
5. F.N.s generalforsamling vælger Tyrkiet, Brasilien og New Zealand til medlemmer af sikkerhedsrådet i stedet for Grækenland, Chile og Pakhistan.
6. U.S.A.s udenrigsminister Dulles udtaler, at en vestlig sikkerhedsgaranti til Sovjet næppe kan gå ud over den garanti, der gives i F.N.s charter, og at der ikke kan bygges en varig fred udenom den nationale selvbestemmelsesret.

   Sovjets ministerpræsident Malenkov udtaler, at genskabelsen af den tyske militarisme udgør den største fare for det tyske folk og for Tysklands enhed.

   Det engelske koloniministerium meddeler, at det har været nødvendigt at sende flåde- og landstyrker til Britisk Guiana for at opretholde fred og orden, idet Det folkelige Fremskridtsparti, der dominerer koloniens lokale selvstyre, stod i forbindelse med den internationale kommunistbevægelse og havde planer om en kommunistisk magtovertagelse. – Fremskridtspartiet afviser denne beskyldning.

   Den italienske premier- og udenrigsminister Pella erklærer, at Italiens udenrigspolitik er fast forankret i den atlantiske alliance, men at det kan blive svært for landet at acceptere Europahærtraktaten, medmindre der opnås en tilfredsstillende løsning på Triestespørgsmålet.
8. U.S.A.s præsident Eisenhower udtaler, at Sovjetunionen nu er i stand til at foretage et atomangreb mod U.S.A.

   I en fælles engelsk-amerikansk erklæring udtales, at den allierede militærregering i Triestes zone A snarest vil afslutte sin virksomhed og overgive zonen til Italien. Udtalelsen vækker tilfredshed i italienske regeringskredse, men modtages med protest fra Jugoslavien og de italienske partier i zone B.

   På det konservative partis årsmøde i Margate udtaler den engelske udenrigsminister Eden, at regeringen vil arbejde for afholdelse af et firemagtsmøde om Tyskland, og for at vestmagterne tilbyder Sovjet sikkerhedsgarantier.
9. Den engelske regering meddeler, at den har suspenderet Britisk Guianas forfatning (se 6/10).

   Den vesttyske forbundsdag genvælges

med 305 stemmer mod 148 (socialdemokrater) dr. Adenauer til forbundskansler.

Den franske nationalforsamling afviser med 300 mod 247 et socialistisk mistillidsvotum til regeringens sociale politik.

10. Den jugoslaviske statschef marshal Tito protesterer i en tale mod den engelsk-amerikanske beslutning om at overlade Triestes zone A til Italien og udtaler, at italienske troppers indmarch i zone A vil blive betragtet som en angrebshandling mod Jugoslavien.

På det konservative årsmøde opfordrer den engelske premierminister Churchill til tålmodighed m. h. t. afspændingsbestræbelserne. Hvis Frankrig ikke accepterer forsvarsfællesskabet, må Tyskland på anden måde knyttes til NATO.

12. Der afsluttes en græsk-amerikansk overenskomst, som giver U.S.A. ret til at benytte visse luft- og flådebaser i Grækenland.

Den jugoslaviske regering foreslår i noter til Italien, Storbritannien og U.S.A., at der afholdes en konference mellem de fire magter om Triestespørgsmålet.

13. I U.S.A. vinder demokraterne et suppleringsvalg til kongressen.

U.S.A.s regering meddeler, at $ 170 mill. vil blive stillet til rådighed for Vesteuropa og andre venligtsindede lande for at sætte dem i stand til at opkøbe levnedsmidler fra de amerikanske overskudslagre.

Deltagerstaterne i G.A.T.T. (General Agreement on Trade and Tariffs) vedtager eenstemmigt en resolution, der opfordrer U.S.A. til at ophæve indførselsrestriktionerne på mejeriprodukter. Den hollandske regering får tilladelse til som repressalie at nedskære importen af amerikansk hvede med 20 %.

5.374 tyskere, der var dømt for krigsforbrydelser, vender hjem fra fangenskab i U.S.S.R.

Ceylons regering omdannes med Sir John Kotalawala som premier- og udenrigsminister.

14. Israelske styrker angriber landsbyen Qibya i Jordan og dræber 42 mennesker.

Der afholdes stortingsvalg i Norge. Mandatfordelingen bliver:

Højre	26	(1949: 23)
Bondepartiet	14	(1949: 12)
Kristel. Folkeparti	14	(1949: 9)
Venstre	15	(1949: 21)
Arbejderpartiet	78	(1949: 85)
Kommunister	3	(1949: 0)

15. Den russiske delegation i F.N. trækker et forslag om en-bloc optagelse af Bulgarien, Ungarn, Rumænien, Finland og Italien tilbage.

Under et møde i F.N.s sikkerhedsråd, indkaldt på russisk initiativ, fordømmer Vishinsky (U.S.S.R.) den engelsk-amerikanske beslutning om at overlade Triestes zone A til Italien som et brud på den italienske fredstraktat.

Den blandede våbenstilstandskommission i Palæstina fordømmer det israelske overfald på Qibya som et brud på våbenstilstanden.

Vietnams nationalkongres vedtager en resolution, der forlanger fuld uafhængighed og ophævelse af alle traktater med Frankrig.

17. Den rådgivende komité for Colomboplanen udtaler efter et møde i Delhi, at Common-Wealth planens hidtidige omfang (1.868 mill. pund sterling) må opretholdes.

18. Vestmagternes udenrigsministre afslutter et tredages møde i London, hvor Triestespørgsmålet, konflikten mellem Israel og Jordan samt fredsbestræbelserne i Korea og Indokina er blevet diskuteret. De tre magter sender desuden enslydende svar på Sovjets note af 28/9 (s.d.). Vestmagterne foreslår, at de fire landes udenrigsministre mødes i Lugano 9/11 for at behandle Tyskland og Østrig. M.h.t. Sovjets forslag om et femmagtsmøde om almindelig afspænding henvises til den foreslåede Koreakonference.

19. FNs sikkerhedsråd mødes for at be-

handle spændingen mellem Israel og Jordan efter overfaldet på Qibya (se 14/10).

Efter en noteveksling gennem den svenske regering enes U.S.A. og Kina om et møde i Panmunjon til forberedelse af den politiske Koreakonference.

Der fremlægges en plan til genopbygning af Japans forsvar. I løbet af fem år skal der oprettes væbnede styrker på ialt 265.000 mand.

Den israelske premierminister Ben Gurion tager afstand fra overfaldet på Qibya, men lægger ansvaret på den jordanske regering.

I rapporten over den franske Monnet-plans sidste år 1952 udtales det, at plantallene for nøgleressourcerne (kul, stål, elektricitet m.m.) er nået, og at der hermed er skabt basis for en større og bedre produktion. I første halvdel af 1953 har industriproduktionen imidlertid ligget 5 % under niveauet i 1952 på grund af den økonomiske stramning, der er fulgt med oprustningen. – Landbrugsproduktionen har kun nået godt halvdelen af den planlagte forøgelse på 16 % over førkrigsniveauet. En ny Monnetplan vil søge at overvinde disse vanskeligheder.

20. Den engelske udenrigsminister Eden udtaler i underhuset, at delingen af Triesteområdet efter zonegrænser foreløbig er den eneste mulige løsning. Han meddeler, at der er optaget forhandlinger med den persiske regering, og at vestmagterne har indanket den israelsk-jordanske konflikt for sikkerhedsrådet.

Dr. Adenauer danner ny vesttysk regering bestående af 10 kristelige demokrater, 4 frie demokrater, 2 fra flygtningeblokken og 2 fra det tyske parti. Adenauer fortsætter selv som udenrigsminister, Fr. Blücher som vicekansler, F. Schäffer som finansminister, og Dr. Erhard som økonomiminister. – I regeringens programerklæring udtaler dr. Adenauer, at den europæiske integrationspolitik må fortsættes og forsvarsfællesskabet sættes i kraft. Regeringen er villig til at give U.S.S.R. garantier indenfor det eksisterende traktatsystems rammer, men den vil aldrig anerkende Oder-Neissegrænsen, og tysk genforening er det egentlige mål. – Regeringen vil sigte mod en fri økonomisk politik og en sund valuta.

21. Den sydafrikanske premierminister Malan udtaler, at F.N. bør ophæves medmindre en radikal omdannelse finder sted.

Den kommunistiske fagforeningsinternationale W.F.T.U. afslutter sin kongres i Wien med udsendelse af resolutioner, der opfordrer til samarbejde med de socialistiske og katolske fagforeninger og til øget kamp for højere lønninger.

23. Fra amerikansk kilde opgives F.N. styrkernes tab i Korea (døde, sårede, savnede og fanger) til 1.474.000 mand, heraf 1.313.000 sydkoreanere og 144.000 amerikanere. Nordhærens samlede tab opgøres til 1.540.000 mand.

24. Storbritannien får sanktion fra GATT (General Agreement on Trade and Tariffs) til at hæve toldsatserne overfor lande udenfor Commonwealth. Denne imperiepræference gælder dog kun for traditionelt toldfri varer fra imperiet og må ikke skade GATTs medlemmer.

I Østtyskland bebudes prisnedsættelser på levnedsmidler og forbrugsvarer med 10–30 %.

25. Sovjets handelsminister Mikoyan kritiserer distributionssystemet for ineffektivitet og lover stigning i fødevareproduktionen (kød og pølser således til 4 mill. t. i 1956).

26. Sovjetunionen protesterer mod oprettelsen af amerikanske baser i Grækenland (se 12/10).

Der indledes forhandlinger i Panmunjon mellem Nordhærens og F.N.-styrkernes repræsentanter om reglerne for afholdelsen af den politiske Koreakonference.

27. En kommission nedsat af F.N.s generalforsamling offentliggør en rapport, hvori det hævdes, at racepolitikken i

Sydafrika angriber den farvede befolknings mest elementære rettigheder.

28. Ved en debat om Trieste i det engelske underhus kritiserer arbejderpartiet skarpt regeringens holdning i spørgsmålet.

Den franske nationalforsamling vedtager med 315 stemmer mod 251 en resolution, der bl. a. går ind for en gradvis formindskelse af Frankrigs militære forpligtelser i Indokina og optagelse af forhandlinger om en fredelig løsning.

29. På O.E.E.C.s rådsmøde i Paris meddeles, at Storbritannien vil udvide liberaliseringen af sin udenrigshandel fra 58 til 75 %, Frankrig fra 8 til 20 %.

Den franske udenrigsminister Bidault erklærer, at ratificeringen af Europahærtraktaten forudsætter en løsning af Saarspørgsmålet, sikring af tillægsprotokollerne og tilvejebringelse af en militæroverenskomst med Storbritannien.

Dr. Walter Schreiber (C.D.U.) vælges til overborgmester i Vestberlin.

En grundlovgivende forsamling beslutter, at Pakistan skal være republik og bære navnet Pakistans islamiske republik.

30. O.E.E.C.s rådsmøde i Paris afsluttes med vedtagelsen af en resolution, hvori det bl. a. udtales, at fri valutaombyttelighed ikke bør gennemføres på bekostning af den fortsatte liberalisering af den intereuropæiske handel.

November 1953

1. Der er nået enighed mellem U.S.A. og Spanien om en anvendelse af syv spanske divisioner til forsvar af Middelhavsområdet udenfor Spanien.

Ved landdagsvalget i Hamborg vinder den borgerlige regeringsblok flertallet.

3. I sit svar på vestmagternes noter af 18/10 gentager Sovjet sine tidligere synspunkter og understreger, at Bonn- og Paristraktaternes ikrafttræden d.v.s. Tysklands remilitarisering vil være en trusel mod Sovjet og umuliggøre tysk genforening. Der foreslås afholdelse af en femmagtsudenrigsministerkonference om almindelig afspænding og en firemagtsudenrigsministerkonference om Tyskland.

Ved åbningen af det engelske parlament udtaler premierminister Churchill bl. a., at en ekspansionspolitik i det lange løb hverken er i den russiske befolknings eller Sovjetregeringens interesse.

4. Den finske regering Kekkonen går af efter et mistillidsvotum p. gr. af uenighed om den økonomiske politik.

5. Under en udenrigspolitisk debat i det engelske underhus udtaler udenrigsminister Eden bl. a., at det er svært at finde tegn på, at Sovjet har ændret sin fundamentale fjendtlighed overfor Vesten, og at den sidste russiske note indeholder helt uacceptable krav.

Under voldsomme antibritiske uroligheder i Trieste åbner politiet ild mod demonstranterne og dræber to mennesker.

Den franske finansminister Faure forelægger budgetforslaget for 1954. Der regnes med udgifter på ialt 3.530. mld. fr., heraf 1110 mld. til forsvaret. For at modvirke konjunkturtilbageslaget er investeringsudgifterne øget med 10 %, de uproduktive udgifter er skåret ned, og der beregnes et underskud (incl. investeringsudgifterne) på 650 mld. fr.

6. På grund af begivenhederne i Trieste finder antibritiske og antiamerikanske demonstrationer sted over hele Italien. Den italienske regering protesterer i London og Washington.

Den engelske finansminister Butler udtaler i underhuset, at der er store

vanskeligheder ved at bringe betalingsbalancen og budgettet i ligevægt, især p. gr. af nedgang i forsvarshjælpen fra U.S.A. Industriproduktionen er i stærk stigning, men eksporten følger ikke med.

Det amerikanske udenrigsministerium meddeler, at 306 af dets funktionærer er blevet afskediget af sikkerhedsgrunde siden 20/1 1953.

U.S.A.s justitsminister Brownell udtaler, at det amerikanske sikkerhedspoliti F.B.I. i 1945 meddelte præsident Truman, at daværende vicefinansminister H. Dexter White var sovjetrussisk spion, men at regeringen intet foretog sig.

På 36-årsdagen for oktober-revolutionen udtaler Sovjets præsident Voroshilov, at styrkelsen af den russiske økonomi er en af de vigtigste opgaver. Han anklager den amerikanske imperialisme for at søge at omringe fredens lejr og siger, at dette kræver styrkelse af sovjethæren.

8. Ved valgene i Portugal besættes alle nationalforsamlingens 120 pladser af regeringspartiet, den Nationale Union.

Processen mod den tidligere persiske ministerpræsident Mossadeq, som anklages for ulydighed mod Shahen, forsøg på at omstyrte regimet og ulovlig opløsning af majlis'en, begynder. Mossadeq bestrider domstolens kompetence.

9. Kong Ibn Saud af Saudi Arabien dør og efterfølges af sin søn Saud Ibn Abdul Aziz.

11. På F.N.s plenarforsamling opnår et asiatisk-arabisk resolutionsforslag om udvidelse af frihedsrettighederne og afholdelse af frie valg i Tunis ikke det nødvendige ⅔'s flertal. Forsamlingen vedtager med 42 stemmer mod 1 (Sydafrika) forslag ang. behandlingen af inderne i Sydafrika.

12. Ved præsidentvalget på Filippinerne vælges nationalisten Magsaysay med 2.9 mill. stemmer mod 1.3 mill. for den liberale kandidat, præsident Quirino.

Den franske premierminister Laniel udtaler, at det indokinesiske spørgsmål ikke kræver en militær løsning, og at Frankrig ikke forlanger betingelsesløs overgivelse.

Det østrigske folkeparti kræver udenrigsminister Grubers tilbagetræden, da han i sine memoirer har hævdet, at fhv. forbundskansler Figl i 1947 tilbød de kommunistiske ledere øget indflydelse i regeringen mod at opnå indrømmelser fra russerne.

Den tidl. amerikanske præsident Truman afslår at møde i kongressens undersøgelsesudvalg i anledning af Dexter White-sagen (se 6/11), og lignende afslag kommer fra fhv. udenrigsminister Byrnes og fhv. justitsminister Clark. Præsident Eisenhower har taget afstand fra indkaldelserne.

13. Den engelske udenrigsminister Eden udsender en erklæring, hvori det udtales, at den ægyptiske regering ved sin holdning har vist sin uvilje mod at lade Sudans befolkning selv træffe bestemmelse om sin stilling.

14. Under et besøg i Canada udtaler U.S.A.s præsident Eisenhower, at den fundamentale trusel i kommunismens målsætning stadig eksisterer og at de to lande bør samarbejde for at forsvare Nordamerika mod atomangreb.

15. Den jugoslaviske statschef marskal Tito udtaler, at Jugoslavien stadig er villig til en femmagtskonference om Trieste, men at hele zonen undtagen selve byen må overdrages til Jugoslavien.

16. U.S.A.s fhv. præsident Truman afviser i en radioudsendelse justitsminister Brownells anklage mod hans regering i Dexter Whitesagen (se 6/11).

Chefen for Finlands Bank Tuomiaja danner ny finsk regering af eksperter og politikere, der ikke støttes af deres parti. R. Törngren fortsætter som udenrigsminister.

17. I noter til Sovjet erklærer vestmagterne, at den russiske note af 3/11 opstiller uantagelige krav om opgivelse af Vestens sikkerhedsplaner. En femmagtskonference vil blot betyde endeløse og resultatløse drøftelser.

18. I F.N.s politiske komité vedtages et

forslag om nødvendigheden af et nedrustningsprogram og om reglerne for nedrustningskommissionens arbejde (bl. a. nedsættelse af en underkomité bestående af repræsentanter for lande, der har atomvåben).

I F.N.s sikkerhedsråd foreslår Storbritannien, Frankrig og U.S.A. en resolution, der skarpt fordømmer israelske væbnede styrkers gengældelsesaktion mod Qibya og opfordrer Israel til effektivt at forhindre en gentagelse heraf.

Det franske socialistparti vedtager på et partimøde med 66 stemmer mod 35 at godkende forsvarsfællesskabet mod visse garantier.

U.S.A.s udenrigsminister Dulles udtaler, at skønt U.S.A. i princippet går ind for den nationale selvbestemmelsesret, bør man ikke overse den risiko, som den kommunistiske ideologi har skabt i koloniområderne.

Den fhv. finske statsminister Kekkonen erklærer, at U.S.S.R. har tilbudt at forhandle om en evt. tilbagegivelse af områder afstået af Finland i 1945 og om andre indrømmelser af økonomisk art.

19. Under den udenrigspolitiske debat i den franske nationalforsamling advarer tdl. udenrigsminister Schuman mod gennem en udskydelse af Europahæren at dømme vestmagterne til politisk inaktivitet.

Den vesttyske økonomiminister Erhard kritiserer i en tale skarpt den europæiske betalingsunion (E.P.U.) for at have udviklet sig til et system, hvorigennem økonomisk stabile lande må finansiere mangelen på ligevægt i andre stater. Han foreslår stramning af kreditbestemmelserne og pres på medlemsstaterne for at fremtvinge liberalisering og intern stabilisering og går desuden ind for, at visse europæiske lande (især England og Vesttyskland) i fællesskab gør deres valutaer frit ombyttelige.

Under forhandlingerne i Panmunjon om den politiske Koreakonference insisterer Nordhærens delegation på, at neutrale stater (bl. a. U.S.S.R. og frie asiatiske lande) skal deltage i konferencen uden stemmeret.

20. I en tale i den franske nationalforsamling udtaler udenrigsminister Bidault, at Saarspørgsmålet må løses, førend Europahærtraktaten (E.D.C.) ratificeres, men at tillægsprotokollerne iøvrigt tilgodeser Frankrigs særlige stilling. En fransk afvisning af E.D.C. vil ikke afgøre spørgsmålet om Tysklands genoprustning og et senere fransk veto mod Tysklands indtræden i N.A.T.O. kan da medføre en krise i hele Atlantpagtsystemet.

22. Der afholdes valg med hemmelig afstemning i Jugoslavien. Enkelte steder er der opstillet kandidater i opposition til den socialistiske blok, og i Makedonien bliver fire af dem valgt. Der afgives 1.572.000 (15 %) blanke eller ugyldige stemmer.

23. Der afsluttes en overenskomst mellem Kina og Nordkorea, hvorved Kina bl. a. yder Nordkorea en gave på 112 mill. pund sterling i vareleverancer 1954–57.

24. Senator McCarthy bebrejder U.S.A.s regering, at den sender parfumerede noter til sine allierede i stedet for ved trusler at tvinge sin vilje igennem.

Den vesttyske regerings budgetforslag for 1954–55, der balancerer med 27.1 mld. DM., offentliggøres. Udgifterne til Europahæren (E.D.C.) og besættelsesomkostninger anslås til 14.7 mld. D.M.

25. Vestmagterne sender enslydende noter til Sovjet, hvori de gentager, at de er villige til at overveje ethvert forslag om en fredstraktat for Østrig alene.

Den tidligere forbundskansler Dr. Leopold Figl afløser Dr. Gruber som østrigsk udenrigsminister.

Det meddeles, at lederen af U.S.A.s Foreign Operations Administration, Stassen, i en rapport til kongressen har erklæret, at den militære hjælp til Europa kan nedsættes betydeligt i 1954, og at den økonomiske næsten helt kan

ophøre. Kun Grækenland, Tyrkiet, Spanien og Frankrig behøver hjælp.

26. I sit svar på Vestmagternes noter af 8/12 gentager Sovjet sine tidligere anklager mod Europahæren og erklærer, at Europas sikkerhed vil være stabil, hvis den bygger på et gensidigt garantisystem. Sovjet er villig til at forhandle herom og til at deltage i et firemagtsudenrigsministermøde i Berlin om Tyskland og Østrig.

    Det belgiske andetkammer ratificerer traktaten om det europæiske forsvarsfællesskab (E.D.C.) med 148 stemmer mod 49 (30 socialister, enkelte borgerlige og kommunisterne).

27. Den franske regering Laniel får et tillidsvotum i nationalforsamlingen med 275 stemmer mod 244 (kommunister, socialister samt visse radikale m. fl.). Den tidligere gaullistiske gruppe undlader at stemme, men betoner, at den ikke vil tolerere en fortsættelse af regeringens europæiske politik.

28. Vesttysklands, Italiens, Frankrigs og Beneluxlandenes udenrigsministre afslutter deres konference i Haag. Der er nået enighed om principperne for en lilleeuropæisk føderativ sammenslutning, og der er nedsat en kommission til at forberede et traktatudkast til 15. marts 1954.

29. Som svar på en henvendelse fra et svensk blad udtaler Ho Chi-Minh, lederen af Viet-Minh styrkerne i Indokina, at Viet Minh er villig til forhandling, hvis Frankrig ønsker våbenstilstand.

30. På F.N.s generalforsamling anklages Nordkorea for grusomheder mod krigsfanger og civile sydkoreanere.

    I en note til Pakistan kræver Sovjet klarhed over forlydender om forhandlinger vedr. afsluttelse af en militæralliance mellem Pakistan og U.S.A. og oprettelse af amerikanske baser i Pakistan. – Disse forlydender dementeres straks af Pakistans og U.S.A.s regeringer.

    Den engelske regering afsætter Kabaka'en af Buganda i Uganda p. gr. af hans svigtende samarbejdsvilje.

December 1953

1. U.S.A.s udenrigsminister Dulles afviser senator McCarthys kritik (se 24/11) og udtaler, at regeringen ønsker at behandle andre frie stater som suveræne og ligestillede.

    33 hidtil russiskejede industrivirksomheder i Østtyskland overdrages til den østtyske regering. Det anslås, at de beskæftiger 15 % af landets industriarbejdere.

2. U.S.A.s præsident Eisenhower støtter udenrigsminister Dulles i afvisningen af senator McCarthys udtalelser (se 24/11).

4. En række kirkefolk i Kenya protesterer, da det opdages, at der er blevet udbetalt pengepræmier for drab af Mau-Mau folk.

    Landdagsvalgene i Baden-Württemberg viser tilbagegang for kristelige demokrater og socialdemokrater, men fremgang for uafhængige kandidater.

    Frankrigs, Storbritanniens og U.S.A.s premier- og udenrigsministre mødes på Bermuda.

5. Persien og Storbritannien genoptager de diplomatiske forbindelser. Den persiske religiøse leder Kashani udtaler, at det er sket efter en amerikansk trusel om nedskæring af den økonomiske hjælp til Persien.

    Italien og Jugoslavien enes om at påbegynde tilbagetrækningen af de tropper, der i to måneder har været stationeret på begge sider af den italiensk-jugoslaviske grænse nord for Trieste.

7. U.S.A.s forsvarsminister Wilson udta-

ler, at regeringen vil opretholde U.S.A.s militære styrke, men nedsætte rustningsudgifterne med 10 %.

Tilbagetrækningen af de italienske og jugoslaviske tropper fra grænseområdet ved Trieste begynder.

Israels premierminister Ben Gurion trækker sig tilbage. Han afløses af udenrigsminister Moshe Sharett.

Det engelske underhus afviser med 304 stemmer mod 271 (arbejderpartiet) en beslutning om at annullere suspensionen af Britisk Guianas forfatning.

Den kinesiske premier- og udenrigsminister Chou En-lai sender en erklæring til F.N.s generalsekretær og præsidenten for F.N.s generalforsamling, hvori han udtaler, at situationen i Korea har nået et kritisk stadium p. gr. af amerikanernes taktik under forhandlingerne om Koreakonferencen og indstillingen af overtalelsesforsøgene i fangelejrene.

8. U.S.A.s præsident Eisenhower holder for F.N.s generalforsamling en tale, hvori han bl. a. udtaler, at atomvåbnets vældige destruktive kraft truer selve civilisationens eksistens. Derfor er en international indsats nødvendig for at formindske atomlagrenes potentielle ødelæggelseskraft. Han foreslår oprettelse af et internationalt atomkraftorgan, der skal stille atomkraften i fredelige formåls tjeneste.

Vestmagternes premier- og udenrigsministre afslutter deres konference på Bermuda efter fem dages forhandlinger. I det udsendte kommunique bekræfter magterne deres fælles mål og principperne bag Atlantpagten. Det udtales, at ingen lejlighed til at formindske spændingen i verden må undlades og det kommende firemagtsmøde bør lede til Tysklands genforening og afsluttelse af en østrigsk fredstraktat.

Vestmagterne sender enslydende noter til U.S.S.R. som svar på den russiske note af 26/11. De hilser heri med tilfredshed U.S.S.R.s villighed til at deltage i et firemagtsmøde om Tyskland og foreslår, at mødet påbegyndes 4/1 1954 i Berlin.

9. Den franske forsvarsminister Pleven oplyser, at Frankrigs militære styrke er øget fra 5 divisioner i 1950 til 14 i 1953.

10. Det russiske kommunistiske partis hovedorgan „Pravda" anklager U.S.A. for at søge at underminere Frankrigs stormagtsstilling til skade for verdens sikkerhed.

11. Europarådets ministerkomité vedtager en række konventioner, der bl. a. sikrer lige behandling m. h. t. social og medicinsk hjælp m. m. af borgere fra andre medlemsstater.

Den vesttyske forbundskansler Adenauer udtaler sit håb om skabelse af et permanent fransk-tysk fællesskab og understreger, at kun Europahæren og europæisk integration kan sikre Vesteuropas sikkerhed.

De franske styrker rømmer Thaiområdets hovedstad Lai-Chou i det nordlige Indokina.

Ved valgene til Sudans andetkammer får den Nationale Union 50 mandater, Ummapartiet 23, andre partier 13 og uafhængige 14.

12. Den vesttyske forbundskansler Adenauer og den franske udenrigsminister Bidault drøfter Saarspørgsmålet i Paris.

F.N.s delegation ved forhandlingerne om den politiske Koreakonference afbryder forhandlinger i Panmunjon p. gr. af Nordhærens beskyldninger mod U.S.A. for at have godkendt løsladelsen af de 27.000 antikommunistiske krigsfanger 18/6 (s. d.).

13. N.A.T.O.s generalsekretær Lord Ismay udtaler, at N.A.T.O.-landenes forsvar har gjort betydelige fremskridt i 1953, især m. h. t. samvirket mellem de nationale hære.

14. Efter en samtale med Vestmagternes udenrigsministre i Paris udtaler den vesttyske forbundskansler Adenauer, at der ikke på det kommende firemagtsmøde vil blive truffet nogen beslutning

imod eller udenom den vesttyske regering.

N.A.T.O.s rådsmøde åbnes i Paris. Den franske udenrigsminister Bidault understreger nødvendigheden af at finde en balance mellem N.A.T.O. og E.D.C. (Europahæren), idet kontinentet behøver garanter og modvægt. U.S.A.s udenrigsminister Dulles udtaler, at U.S.A. vil blive tvunget til en omlægning af grundlinierne i sin politik – uden dog at svigte forpligtelserne overfor N.A.T.O. – hvis E.D.C.-traktaten ikke snart sættes i kraft.

15. Moskva Radio meddeler, at den tidligere indenrigsminister Beria og en række tdl. højtstående embedsmænd i indenrigsministeriet vil blive anklaget for højforræderi og statsskadelig virksomhed.

16. Ved afslutningen af N.A.T.O.s rådsmøde udsendes et kommunique, hvori det udtales, at der ikke foreligger noget bevis for en ændring af Sovjets endelige mål. Derfor må N.A.T.O.-alliancen styrkes, det militære beredskab opretholdes og et vesttysk bidrag til Europas forsvar sikres.

17. Vietnams premierminister Van Tam går af efter en konflikt med præsident Bao-Dai.

Under en udenrigspolitisk debat i det engelske underhus udtaler premierminister Churchill bl. a., at en fransk afvisning af Europahærtraktaten vil få alvorlige konsekvenser og at alternativet: en tysk oprustning indenfor N.A.T.O. vil møde store vanskeligheder bl. a. i U.S.A.

19. Den italienske regering Pella lider nederlag i deputeretkammeret, da et kommunistisk forslag om at udskyde udnævnelsen af Italiens repræsentanter i kul- og stålfællesskabets organer vedtages med 254 stemmer mod 234.

20. Der afholdes valg til den bulgarske nationalforsamling. Kun den kommunistisk dominerede Fædrelandsfront opstiller kandidater.

Vesttyskland lemper restriktionerne på overførsel af renteindtægter m. v. til udlandet.

21. Lederen af U.S.A.s Foreign Operations Administration, Stassen, udtaler, at 1953 for den frie verden har været det bedste år siden krigen. Vesteuropas industriproduktion har været 4 % højere end i 1952, arbejdsløsheden 5 % lavere, inflationstendenserne er bragt til ophør, og landenes guld- og dollarbeholdninger er nu store nok til at tillade lønforhøjelser.

Antallet af vicepremierministre i den russiske regering øges fra tre til otte.

Den russiske regering besvarer præsident Eisenhowers atomforslag (se 8/12) i en note, der kræver betingelsesløst forbud mod atomvåben og streng international kontrol.

Den fhv. persiske premierminister Mossadeq idømmes tre års fængsel for forræderi, efter at Shahen har grebet ind og afværget dødsdom.

22. Den radikale R. Rubattel vælges til præsident for det schweiziske forbundsråd. Samtidig træder socialdemokraten Weber tilbage som finansminister, efter at en folkeafstemning har afvist hans forslag om at gøre de direkte forbundsskatter permanente. Han afløses af den radikale Hs. Streuli, og forbundsrådet består nu af 4 radikale, 2 katolsk-konservative og 1 agrar.

U.S.A.s udenrigsminister Dulles udtaler, at N.A.T.O.s styrke og uroen i sovjetblokken nu har gjort en russisk aggression vanskeligt gennemførlig. N.A.T.O. bør derfor samtidig øge sin forsvarsmagt og hæve sin levefod.

23. Den tdl. russiske indenrigsminister Beria og seks medanklagede dømmes til døden og henrettes.

Den indiske premierminister Nehru udtaler, at Pakistans modtagelse af amerikansk militær hjælp vil formindske mulighederne for fred.

Det franske parlament (nationalforsamlingen og republikkens råd) vælger efter 13 afstemninger den moderate René Coty til republikkens præsident.

Coty får 477 stemmer, mens der afgives 329 på socialisten Naegelen og 65 på andre kandidater.

I den neutrale hjemsendelseskommissions fangelejre i Korea afsluttes hjemlandsrepræsentanternes forklaringer til de fanger, som ikke ønskede hjemsendelse.

Med tre stemmer (Tjekoslovakiet, Polen og Indien) mod to (Sverige og Schweiz) henviser den neutrale hjemsendelseskommission i Korea spørgsmålet om de ikke-hjemsendelsesvillige krigsfangers videre skæbne til Nordhærens og F.N.-styrkernes overkommandoer. Flertallet erklærer videre, at sydkoreanske myndigheder og fangerne selv har udøvet et vist pres på de kommunistiske fanger, der ønskede hjemsendelse.

26. I sit svar på Vestmagternes note af 8/12 foreslår Sovjetunionens regering, at firemagtsudenrigsministerkonferencen i Berlin afholdes 25/1 1954 eller senere.

Det meddeles, at Viet-Minhstyrker har foretaget et fremstød fra Vinh på Indokinas østkyst gennem Laos til Siams grænse. Herved er den fransk-kontrollerede del af Indokina blevet delt i to dele.

27. Guvernøren i Britisk Guiana meddeler, at der er blevet dannet en foreløbig lokalregering uden repræsentanter for det Folkelige Fremskridtsparti.

28. Efter premierminister Dupongs død overtager udenrigsminister Bech ledelsen af Luxembourgs regering.

Der afsluttes en overenskomst mellem Pakistan og U.S.A., hvorved de to lande forpligter sig til i de følgende seks måneder hver at anvende $ 22 mill. til Pakistans økonomiske udvikling.

29. Formanden for den franske nationalforsamling, den radikale Herriot, udtaler, at Frankrig har lidt et militært nederlag i Indokina, og at det er på høje tid at indlede forhandlinger. Krigsudgifterne bør anvendes til højnelse af arbejdernes levestandard.

Vesttysklands økonomiministerium og centralbank udsender en rapport om landets økonomi, hvori det oplyses, at der nu er nået balance mellem opsparing og kreditgivning. Produktionen er i 1953 øget med 8.4 %, forbrugsvareproduktionen med 16 og eksporten med 7 %.

Den europæiske økonomiske samarbejdskommission (O.E.E.C.) udsender en rapport om Storbritannien, Vesttyskland og Italien.

30. Grækenland og Bulgarien underskriver en overenskomst om den fælles grænselinie.

31. I sit svar på et amerikansk nyhedsbureaus skriftlige spørgsmål udtrykker den russiske ministerpræsident Malenkov håbet om at styrke forbindelsen mellem U.S.S.R. og U.S.A. Det vigtigste skridt, der forestår i 1954, er forbudet mod atomvåben.

DANMARK

Oktober 1953

4. På et landsmøde i Fredericia vedtager partiet „De Uafhængige" at fortsætte og bl. a. arbejde for en ændring af valgloven.

6. Kongen åbner folketinget, hvorefter statsminister Hans Hedtoft fremsætter regeringens program, hvis hovedpunkter er: 1) regeringen finder det ikke hensigtsmæssigt på det nuværende tidspunkt at modtage N.A.T.O.-tilbudet om stationering af allierede flyverstyrker her i landet, 2) beslutningen om

indførelse af 18 måneders tjenestetid fastholdes, men de praktiske muligheder for at gennemføre den inden for de fastlagte frister vil blive undersøgt, 3) udenrigshandelens frigørelse må fortsætte i det omfang, den økonomiske situation gør det muligt, 4) man vil tilstræbe en så lav rente, som er gennemførlig, uden at der fremkaldes inflatoriske tendenser; det samme synspunkt vil blive lagt til grund for finanspolitikken, 5) folkeforsikringskommissionen opfordres til at fuldføre sit arbejde snarest, men der vil straks blive fremsat forslag om en særlig ydelse til rentenyderne, 6) erstatningsbetalingerne for de tyske flygtninge vil blive foreslået anvendt til forbedring af ungdommens uddannelse og boligforhold, 7) skattelovgivningen vil blive søgt forenklet og skatterne omlagt, så at de i højere grad kommer til at hvile på de store indtægter.

7. Efter at folketinget har godkendt samtlige mandater, konstituerer det sig med Gustav Pedersen (s) som formand og Arnth Jensen (v), Halfdan Hendriksen (kf), Jørgen Jørgensen (Lejre) (rv) og Alfred Jensen (k) som henholdsvis 1., 2., 3. og 4. næstformand.
8. Ved folketingsvalget på Færøerne genvælges P. M. Dam (socialdemokratiet) og Johan Poulsen (sambandspartiet) uden afstemning.
9. Landbrugsrådets præsident, fhv. folketingsmand Hans Pinstrup erklærer, at der ikke er brug for en ny udstykningspolitik, således som husmandsforeningerne har krævet.
10. Det engelske ugeblad „The Economist" skriver, at forholdene i Danmark og Norge hverken strategisk eller politisk er tilfredsstillende. Foruden de naturlige og geografiske vanskeligheder for et forsvar har de to lande selv skabt en yderligere vanskelighed ved at modsætte sig stationering af allierede styrker på deres landområder.
11. Dansk Samlings hovedbestyrelse vedtager en udtalelse, hvori det siges, at valgloven strider mod grundlovens tilsagn om ligelig repræsentation af de politiske anskuelser i forhold til deres tilslutning i befolkningen.
14. Folketinget vedtager en midlertidig forretningsorden, der er identisk med den hidtil gældende bortset fra sådanne ændringer, som er en nødvendig følge af grundlovsændringerne.

    Arbejds- og socialminister Strøm fremsætter i folketinget forslag til lov om arbejderbeskyttelse, der har været fremsat i fem foregående rigsdagssamlinger uden at blive gennemført. Steen (r.v.) forelægger forslag om at ændre folketingsvalgloven, således at man vender tilbage til reglen om, at et parti får andel i tillægsmandaterne, såfremt det blot inden for et af de tre områder opnår et stemmetal, der svarer til det gennemsnitlige stemmetal pr. mandat i hele landet. Petra Petersen (k.) forelægger forslag om ændringer i folkeforsikringsloven (forhøjelse af grundbeløbene til alders- og invalide-rentenydere, forhøjelse af renten med tillæg i købstæder og landkommuner til samme størrelse som i hovedstaden m. v.).
15. Ved folketingets åbningsdebat meddeler statsminister Hans Hedtoft, at regeringen i overensstemmelse med forsvarsstyrelsens og hærkommandoens indstilling har besluttet, at 18 måneders tjenestetiden skal gennemføres som planlagt af den afgåede forsvarsminister Harald Petersen.
17. Den amerikanske hærs hovedkvarter i Frankfurt meddeler, at danske fabrikanter i regnskabsåret 1953 har modtaget ordrer på militært udstyr til Atlantpagtlandene for 66.8 mill. kr. mod 41.1 mill. kr. i 1952.
19. Finansministeriet meddeler, at staten gennem nationalbanken agter at påbegynde emission af to nye statslån, et 10-årigt 4½ % lån s. 1963 og et 54-årigt 5 % lån s. 2007. Salget af 5½ % obligationer s. 1962 er indstillet.
20. Det britisk-skandinaviske udvalg for økonomisk samarbejde (UNISCAN) afslutter sit 9. møde i Stockholm.

I folketinget fremsætter indenrigsminister Kjærbøl forslag til ny værnepligtslov og justitsminister Hans Hækkerup forslag til lov om folketingets ombudsmand. Socialminister Strøm fremsætter forslag om en særlig ydelse til alders- og invalidepensionister m. v. på 100 kr. til enlige og 150 kr. til ægtepar. De samlede udgifter hertil anslås til 34 mill. kr., som afholdes af statskassen. Handelsminister Lis Groes fremsætter forslag om lempelser i loven om bortsalg af brugte personautomobiler. Handelsministeren oplyser, at der i 1953 regnes med en import af 16–17.000 personvogne mod ca. 9000 i 1952. Hertil kommer importen på dollarpræmieringsbasis på 7–8000 vogne mod i 1952 ca. 1600.

21. I folketinget svarer statsminister Hans Hedtoft på ordførernes indlæg under åbningsdebatten og udtaler bl. a., at han har forstået de fremkomne udtalelser ang. tilbudet om varig stationering her i landet af allierede flyvetropper således, at et aldeles overvejende flertal i folketinget akcepterer regeringens standpunkt. Til det tyske mindretals repræsentant, Hans Schmidt, udtaler statsministeren, at en genoptagelse af diskussionen om retsopgøret efter besættelsen ikke vil fremme forståelsen og den rolige udvikling i Sønderjylland.

Forsvarsminister Rasmus Hansen udtaler, at han ikke har andel i socialdemokratiske provinsblades angreb på flyverchefen, general Førslev, for dennes udtalelser om det danske luftforsvar og dets mangler, men generalen har ved sin fremgangsmåde gjort brud på en god gammel tradition, og der er iværksat en undersøgelse ved forsvarsministeriets embedsmænd. Den opståede tvivl om 18 måneders tjenestetidens gennemførlighed var bibragt forsvarsministeren af landsdelskommandocheferne, men samtlige regimentschefer var af den mening, at det var forsvarligt at gennemføre forlængelsen af tjenestetiden, og hærkommandoen havde efter fornyede undersøgelser sluttet sig hertil. En udskydelse ville have gjort det vanskeligt, måske umuligt at overbevise en række nabolande om, at dette skridt ikke var det første varsel om en ændret dansk holdning over for N.A.T.O.-politikken.

Indenrigsminister Kjærbøl fremsætter i folketinget forslag om ændring af den kommunale valglov. Bestemmelsen om skatteansættelse og skattebetaling som betingelse for kommunal valgret foreslås ophævet, og bopælsbetingelsen foreslås lempet. Forslaget tilsigter endvidere at skabe overensstemmelse med folketingsvalgloven ved at udvide adgangen til stemmeafgivning pr. brev, og endelig foreslås det, at de kommunale valg overalt i landet skal afholdes på samme dag.

Som svar på et spørgsmål af Gottschalck-Hansen (k.f.) i anledning af den senere tids grove bølleoverfald i København og andre byer udtaler justitsminister Hans Hækkerup, at politiet har truffet en række modforanstaltninger, og at der ikke er grundlag for en skærpelse af straffebestemmelserne.

22. Statsminister Hans Hedtoft fremsætter i folketinget forslag til kriminallov og ægteskabslov for Grønland.

Ved afslutningen af åbningsdebatten forkaster folketinget med 120 stemmer mod 7 – 13 r.v. og rf. undlader at stemme – en dagsorden af Aksel Larsen (k.), der opfordrer regeringen til at underkaste spørgsmålet om 18 måneders tjenestetid fornyet overvejelse.

23. Ved 1. behandling af forslaget om en særlig ydelse til alders- og invalidepensionister m. fl. foreslår venstres ordfører, Søren Andersen, at beløbet, 34 mill. kr., anvendes til forhøjelse af satserne uden for Storkøbenhavn. Poul Sørensen (k.f.) udtaler sig i samme retning, og Svend Jørgensen (r.v.) ønsker udover det af ministeren foreslåede tillæg en forhøjelse af grundbeløbet i købstæder og landkommuner.

Folketingets vareforsyningsudvalg tiltræder et forslag fra handelsministeren

om lempelser i deponeringsordningen for tekstilvarer.

Arbejdsgiverforeningens hovedbestyrelse beslutter ved de kommende overenskomstforhandlinger at afvise de generelle krav, som er opstillet af fagforeningerne: lige løn for mænd og kvinder, nedsættelse af arbejdstiden til 44 timer om ugen med lønudligning, løn på „skæve" helligdage, sygeløn og et løntillæg på 10–15 øre i timen.

26. Minister uden portefeuille Jens Otto Krag udnævnes fra 1. november til økonomi- og arbejdsminister.

Regeringen beslutter at anvende 10 mill. $ til nedbringelse af offentlige danske dollarlån optaget før anden verdenskrig. Hermed er der i 1953 stillet ialt 25 mill. $ til rådighed til dette formål.

27. En dansk-svensk aftale, der skal beskytte de to landes statsborgere mod dobbeltbeskatning, underskrives. Aftalen omfatter såvel indkomst- og formueskat som arveafgift.

Tholstrup (rf.) forelægger i folketinget forslag om gradvis nedsættelse af omsætningsafgiften på motorkøretøjer.

Det radikale forslag om ændring af folketingsvalgloven får ved 1. behandling kun tilslutning fra kommunisterne og retsforbundet og går direkte til 2. behandling.

28. Ministerpræsident Lübke udtaler, at det danske mindretal i Slesvig-Holsten bør være repræsenteret i landdagen, og antyder, at der kan skabes mulighed for forhandling om en ændring af 5 pct. spærreregIen for Sydslesvigsk Vælgerforenings vedkommende ved en bekræftelse af Christmas Møllers ord fra 1945 om, at Danmark ikke tænker på nogen grænseændring.

Til formand for den danske afdeling af Det nordiske Råd vælges fhv. statsminister Erik Eriksen i stedet for statsminister Hans Hedtoft.

29. På O.E.E.C.s ministerrådsmøde i Paris går økonomiminister Krag imod et forslag fra generalsekretæren om 100 % liberalisering med den motivering, at der ikke herved vil blive skabt reel gensidighed på grund af andre landes statshandel, høje toldskranker og anden beskyttelse.

30. Handelsminister Lis Groes fremsætter i folketinget forslag om at forlænge loven om prisaftaler, der udløber 15. november, til udgangen af februar 1954, således at der kan blive tid til at behandle et forslag om en varig trustlovgivning. Ministeren oplyser, at der siden 15. november 1952 er afviklet 24 maksimalpris- og avanceordninger og nu kun er 4 tilbage, nemlig for cement, jern og stål, rugbrød samt for beregning af salær i tilfælde af prisændringer ved tilbudsafgivelse.

Undervisningsminister Bomholt fremsætter forslag til lov om ungdomsskoleundervisning, som i modsætning til det af den foregående regering fremsatte åbner adgang til forsøgsvis udvidelse af undervisningspligten med 1 år.

Folketinget vedtager enstemmigt ved 3. behandling forslaget om lempelser i loven om bortsalg af visse brugte personmotorkøretøjer.

Detailpristallet for oktober, 375 med juli 1914 som basis, er uændret i forhold til juli-pristallet.

31. Ved afslutningen af et møde i Det nordiske Råds præsidium i Stockholm overgiver statsminister Hans Hedtoft ledelsen af præsidiets arbejde til fhv. statsminister Gerhardsen, Norge.

2. Udenrigsminister H. C. Hansen har i Washington en samtale med den amerikanske udenrigsminister John Foster Dulles.

   Foreningen af Jernskibs- og Maskinbyggerier oplyser, at der i det sidste år næsten ikke er indgået ordrer på nybygninger udover de 5 skibe, Burmeister & Wain skal bygge til Rusland som et led i en særlig handelsaftale.

3. Sovjethærens blad „Den røde Stjerne" skriver, at presset for at få Danmark og Norge til at acceptere stationering af fremmede styrker på deres områder er blevet genoptaget efter valgene i de to lande.

4. Justitsminister Hans Hækkerup fremsætter i folketinget forslag om, at rigsretten skal bestå af samtlige ordentlige medlemmer af højesteret (for tiden 15) og et tilsvarende antal medlemmer valgt af folketinget for 6 år efter forholdstal. Justitsministeren fremsætter endvidere forslag om at ophæve 4. og 5. arveklasse (olde- og tipoldeforældre og deres afkom) og dele 3. arveklasse, således at bedsteforældre og onkler og tanter, men ikke fætre og kusiner bevarer deres legale arveret.

   Det radikale venstre stiller i vareforsyningsudvalget forslag om, at køb af personbiler til en indkøbspris, inkl. normal omsætningsafgift, på indtil 15.000 kr. kan finde sted uden indkøbstilladelse, når køberne erlægger en ekstra afgift på 50 % af omsætningsafgiften. Denne ekstra afgift skal gælde indtil 1. april 1954, hvorefter den nedsættes med en fjerdedel hvert kvartal for helt at bortfalde den 1. april 1955.

5. Indenrigs- og boligminister Kjærbøl fremsætter i folketinget forslag til lov om apotekervæsenet, der i modsætning til det af den foregående indenrigsminister fremsatte forslag følger apotekerkommissionens flertal m.h.t. apotekerafgiften og de medicinske specialiteter.

6. Udenrigsminister H. C. Hansen udtaler til Pressens Radioavis, at Danmarks særlige problemer ikke havde været på tale under hans samtale med udenrigsminister Foster Dulles, men at han senere i det amerikanske udenrigsministerium havde lejlighed til at drøfte spørgsmål vedrørende NATO af særlig betydning for Danmark. Der blev også talt om baser, men selvfølgelig ikke truffet beslutninger.

12. Som svar på en forespørgsel af Starcke (rf.) giver økonomi- og arbejdsminister Krag i folketinget en redegørelse for forhandlingerne i O.E.E.C. i Paris og ministerens stilling til forslaget om 100 % liberalisering.

13. Den dansk-schweiziske handelsaftale forlænges uændret for et år fra 1. okt.

    En dansk-jugoslavisk vareudvekslingsaftale for tiden 1. november 1953–30. juni 1955 forudser en eksport på ca. 55 mill. kr.

    Henry Christensen (v.) forelægger i folketinget forslag om beskæftigelse af ufaglærte arbejdere ved arbejde, der i henhold til overenskomst eller bindende coutume er forbeholdt faglærte arbejdere.

    Folketinget vedtager ved 3. behandling mod retsforbundets stemmer at forlænge loven om prisaftaler m.v. til udgangen af marts 1954.

    Folketinget behandler et forslag til beslutning af Tholstrup (rf.) om at frigive importen af personbiler fra O.E.E.C.-landene. Forslaget afvises af handelsministeren, og folketinget vedtager mod retsforbundets stemmer at henvise det til vareforsyningsudvalget.

17. Forslaget til ligningslov for skatteåret 1954–55 indeholder bestemmelser, der skal hindre skattestigning for aldersrentenydere m. fl., og en bestemmelse om, at kontingent til arbejdsgiver- og fagforeninger kan fradrages med 100 % mod hidtil 75 %. Desuden foreslås fra 1955–56 ubegrænset fradragsret for pen-

sionsbidrag og renteforsikringspræmier. Finansminister Kampmann fremsætter endvidere forslag om uændret forlængelse til 31. marts 1954 af de midlertidige told- og forbrugsafgifter, der oprindelig blev indført i november 1950.

Harald Nielsen (v.) forelægger på venstres og de konservatives vegne forslag om, at 8 af radiorådets 15 medlemmer skal vælges af lytterne ved direkte valg, at formanden vælges af og blandt de lyttervalgte medlemmer, og at der indføres en vis offentlighed i rådets og programudvalgets arbejde.

18. Finansminister Kampmann fremsætter i folketinget forslag til finanslov for 1954–55, der viser samlede driftsindtægter på 3157 mill. kr., medens driftsudgifterne er budgetteret til 3152 mill. kr. Forsvarsministeriet er opført med 954 mill. kr. mod 738 mill. kr. på finansloven 1953–54 og 652 mill. kr. på regnskabet 1952–53, men hertil kommer betydelige anlægsudgifter, og de samlede forsvarsudgifter viser en stigning fra 361 mill. kr. i 1950–51 til 571 mill. kr. i 1951–52, 705 mill. kr. i 1952–53 og op imod 1 milliard kr. på budgettet for 1953–54. Udviklingen på statens samlede drifts-og anlægsbudget opgøres således:

	Udgifter	*Indtægter*
1952–53 (regnskab)	3300	3600
1953–54 (finanslov)	3765	3800
1954–55 (finanslovforslag)	4000	3950

M.h.t. statens udlånsvirksomhed regnes der i 1953–54 med udbetalinger af Marshalllån på godt 100 mill. kr. og i 1954–55 med noget mindre, medens der i begge årene ventes udbetalt ca. 450 mill. kr. årlig i byggestøttelån. Som følge af de finansieringsforpligtelser, staten har påtaget sig, er dens indenlandske obligationsgæld steget fra ca. 2700 mill. kr. ult. marts 1951 til nu godt 4000 mill. kr. Samtidig er gælden til nationalbanken dog gået ned, og siden udgangen af 1949 er der ialt afdraget næsten 550 mill. kr. på den udenlandske statsgæld, der derved er nedbragt til 1625 mill. kr. Dette svarer til værdien af eksporten i ca. 3 måneder, medens den udenlandske statsgæld i 1939 svarede til 6–7 måneders eksport.

Finansministeren udtaler, at regeringen vil modvirke eventuelle tendenser til fald i produktion og beskæftigelse. Under hensyn til den beskedne valutareserve og de usikre udsigter for dansk eksport vil det imidlertid ikke være forsvarligt nu at sigte mod en sådan forringelse af balancen på statsbudgettet, at der fremkommer et underskud, og eventuelle nye udgifter bør derfor dækkes gennem de løbende indtægter.

Finansudvalget tiltræder en bevilling på 40 mill. kr. til opførelse af 2000 lejligheder efter utraditionelle byggemetoder.

20. Den dansk-franske handelsaftale forlænges for 6 måneder til 31. marts 1954.

22. Det meddeles, at Nordisk Mineselskab i en redegørelse for de hidtil gennemførte arbejder med undersøgelsen af blyforekomsterne ved Mestersvig i Østgrønland har oplyst, at aktiekapitalen, 15 mill. kr., på det nærmeste vil være opbrugt ved udgangen af 1953, hvorfor man anmoder regeringen om at tilvejebringe 12 mill. kr. til arbejdets videreførelse.

24. Thorkil Kristensen forelægger på venstres og de konservatives vegne forslag til lov om indkomst- og formueskat til staten. Forslaget er identisk med det, han som finansminister fremsatte den 6. marts.

26. Folketinget påbegynder finanslovsdebatten.

28. Vincens Steensen-Leth afløser grev E. Reventlow som Danmarks ambassadør i London.

Justitsminister Hans Hækkerup udsender et cirkulære, der afskaffer kørekort, nummerplader og ansvarsforsikring for cykler med hjælpemotor („knallerter").

1. De sidste tyske krigsforbrydere i dansk fangenskab løslades og føres ud af landet. Det drejer sig om Otto Bovensiepen og Willi Kniest, der var idømt livsvarigt fængsel, og Otto Schwerdt og Wolfgang Söhnlein, der afsonede henholdsvis 24 og 20 års fængsel.

   Ved 2. behandling af forslaget om en særlig ydelse til alders- og invalide-rentenydere vedtager folketinget et ændringsforslag, der fra 1. april 1954 forhøjer grundbeløbene i købstæder og landkommuner, således at der sker en vis udligning af forskellen mellem satserne i hovedstad, købstæder og landkommuner. Udgiften hertil beregnes til ca. 20 mill. kr. årligt. Desuden forhøjes den foreslåede engangsydelse for rentenydere i købstæder og landkommuner. Herved stiger udgiften til engangsydelsen til 39 mill. kr. mod 34 mill. kr. efter ministerens oprindelige forslag.

3. Folketinget vedtager ved 3. behandling enstemmigt forslaget om en særlig ydelse til alders- og invalideren-tenydere m.v. og om ændring af folke-forsikringsloven.

4. Det meddeles, at regeringen har besluttet, at flyvepladserne Tirstrup og Vandel ikke som planlagt skal udbygges til flyvepladser af første rang, der i givet fald kan modtage maskiner og mandskab fra andre NATO-lande.

5. Størsteparten af de værdier, som kommissariatet for konfiskation af tysk og japansk ejendom havde beslaglagt, er nu afhændet til danske interesser, hvorved den danske stat har haft en indtægt på ca. 150 mill. kr.

8. Ved 2. behandling af forslaget om ændring i den kommunale valglov slettes opholdsbestemmelsen, og det vedtages mod venstres og de konservatives stemmer, at skatterestanter, der overholder en aftale om afdrag på forfalden skat, ikke skal slettes af valglisten.

9. Der opnås enighed mellem danske og britiske forhandlere om en udvidelse af Færøernes territorialfarvand.

10. Finansminister Kampmann fremsætter forslag om, at den kommunale låne-fond overtages af Kongeriget Danmarks Hypotekbank, og at der samtidig gennemføres en forenkling af hypotek-bankens ledelse.

    Stæhr Johansen (k.f.) forelægger på venstres og de konservatives vegne forslag om, at „knallerter" skal falde ind under lov om motorkøretøjers ansvars-forsikringsbestemmelser.

    Ved 1. behandling afvises venstres og de konservatives forslag om beskæftigelse af ufaglærte arbejdere af økonomi- og arbejdsminister Krag og af ordførerne for s., r.v. og k.

    Økonomi- og arbejdsminister Krag gør i folketingets vareforsyningsudvalg rede for regeringens indstilling til O.E.E.C. i anledning af sidste minister-rådsmødes beslutning om at søge liberaliseringen yderligere udvidet. I indstillingen oplyses, at Danmark har liberaliseret 76% af importen fra O.E.E.C.-landene, hvis tekstilimporten under deponeringsordningen medregnes 83 %, og at importreguleringen for de resterende 17 % er yderst lempelig. Skønt valutabeholdningen endnu kun svarer til tre ugers import, vil Danmark imidlertid være med til at udvide liberaliseringen, hvis andre lande vil lempe told og statshandel, som hæmmer den danske eksport.

    Vareforsyningsudvalget tiltræder enstemmigt, at der ved køb af „dollar-præmieringsbiler" for fremtiden kun skal præsteres bevillingstilsagn for tre fjerdedele af importværdien mod hidtil for hele importværdien.

11. Handelsminister Lis Groes fremsætter forslag til lov om tilsyn med monopol og konkurrencebegrænsning. Forslaget følger trustkommissionens betænkning (se 12/9 1953) undtagen på et punkt, idet det åbner adgang til at indbringe

spørgsmål om lovligheden af trufne afgørelser for de almindelige domstole.

Som svar på en forespørgsel fra venstre og det konservative folkeparti fremsætter undervisningsminister Bomholt i folketinget en redegørelse for fjernsynets udvikling i den nærmeste fremtid. Udgangspunktet for forespørgslen er en indstilling til finansudvalget om at forhøje radiolicensen fra 15 til 20 kr., delvis motiveret med etableringsudgifter vedrørende fjernsynet. Ole Bjørn Kraft (k.f.) foreslår en dagsorden, hvorefter tinget beslutter at nedsætte et særligt udvalg til sammen med ministeren at overveje planerne, men trækker den tilbage til fordel for en dagsorden af Steen (r.v.), der foreslår sagen henvist til fortsat overvejelse i finansudvalget. Hans Hansen (Rørby) (rf.) optager Ole Bjørn Krafts dagsorden, men Steens dagsorden vedtages med 120 stemmer mod 14; 1 medlem stemmer ikke.

Folketinget vedtager ved 3. behandling forslagene om forlængelse af forbrugs- og omsætningsafgifter, idet dog afgifterne på fotografiske film og plader og fotografiapparater bortfalder.

13. Det meddeles, at det nordiske justitsministermøde i Stockholm bl. a. har behandlet en række spørgsmål angående udvidet ligestilling for nordiske statsborgere under ophold i et andet nordisk land.

15. Trafikminister Carl Petersen fremsætter forslag om nedlæggelse af statsbanestrækningen Farum-Slangerup.

Forslaget om ændring af den kommunale valglov vedtages ved 3. behandling med 90 stemmer mod 55 (v. og k.f.), og det radikale forslag om ændring af folketingsvalgloven forkastes med 121 stemmer mod 27 (r.v., k. og rf. samt Carsten Raft (k.f.) og Ellen Poulsen (v.)). 4 – From (v), Thisted Knudsen (v.), Ninn-Hansen (k.f.) og Tesdorpf (k.f.) – stemmer ikke.

Folketinget foretager 1. behandling af indstilling fra udvalget for forretninsordenen om en ny forretningsorden for folketinget. Et forslag om at afskaffe tiltaleformen „det ærede medlem" forkastes med 91 stemmer mod 44.

16. Folketinget afslutter 1. behandling af finanslovforslaget.

Landbrugsrådets præsident, fhv. folketingsmand Hans Pinstrup, udtaler frygt for en isoleret dansk afsætningskrise. Produktionen må søges afpasset efter salgsmulighederne, og derfor kan det tidspunkt komme, da man må sige nej til import af f. eks. korn, hvilket vil være langt at foretrække for en eventuel svineregulering.

17. I finansudvalget tiltræder et flertal (socialdemokrater og radikale), at radiolicensen forhøjes fra 15 til 20 kr., og at der af radiospredningsfonden udlånes 5.5 mill. kr. til oprettelse og drift af fjernsynsstationer.

Folketinget vedtager ved anden og sidste behandling indstillingen om en ny forretningsorden og beslutter samtidig at nedsæte et udvalg vedrørende tillægsbevillinglovforslagets behandling og finansudvalgets arbejdsform. I henhold til den nye forretningsorden foretages derefter valg af en række stående udvalg og af præsidium. Gustav Pedersen (s.) vælges til formand, Arnth Jensen, Halfdan Hendriksen og Jørgen Jørgensen (Lejre) til henholdsvis 1., 2. og 3. næstformand. Forinden folketinget tager ferie til den 13. januar 1953, færdigbehandles desuden ligningsloven for 1954–55.

18. En aftale mellem Danmark og Forbundsrepublikken Tyskland for 1954 forudser en vareudveksling, der nogenlunde svarer til samhandelen i 1953. Der er tilvejebragt mulighed for øget afsætning til Tyskland af flæsk, fedt, markfrø og forskellige andre landbrugsvarer, medens kontingentet for kvæg opretholdes uændret. Ønsket om en sænkning af de tyske toldsatser, der stadig ikke har kunnet imødekommes, opretholdes fra dansk side.

20. Det meddeles, at der mellem mejeribrugets smøreksportudvalg og de rus-

siske indkøbsmyndigheder er truffet aftale om eksport af 5000 tons smør mod betaling i frie sterling. Hermed har smøreksportudvalget siden juli solgt ialt 15.000 tons smør til Rusland.

21. Chefen for forsvarsstaben, generalmajor Erik Kragh, advarer imod at lade sig vildlede af den tilsyneladende afspænding mellem vest og øst, og udtaler, at spørgsmålet om en sikring af NATOs nordflanke har to sider. Den land- og sømilitære side af problemet vil i væsentlig grad finde sin løsning ved et tysk bidrag til NATO-forsvaret. Den luftmilitære side af problemet er den vanskeligste og kan ikke løses af vort eget flyvevåben med den styrke, det har i dag.

22. Justitsministeriet meddeler, at censuren af teater- og varieteforestillinger vil blive ophævet fra den 1. april 1954.

23. Ifølge Det statistiske Departement var høstudbyttet i 1953 det hidtil største, 143.7 mill. afgrødeenheder mod 135 mill. afgrødeenheder i 1952.

28. I anledning af de mange protester mod løsladelse af fire grove krigsforbrydere udsender justitsminister Hans Hækkerup en redegørelse for den fulgte benådningspraksis, der har medført, at der af ca. 13.500 personer dømt efter straffelovstillægget af 1. juni 1945 nu kun er 60 ikke-løsladte tilbage. I redegørelsen indrømmer og forsvarer justitsministeren, at benådningspraksis for landssvigere har været mildere end for andre forbrydere.

31. Salget af turistvaluta undtagen dollars frigives, og reglerne for tildeling af dollarvaluta til rejsebrug lempes.

PERSON- OG SAGREGISTER

Et A efter sidetallet angiver, at emneordet er behandlet i en hel artikel.

Abdullah, kashmirsk premierminister, 293 f.
Abessinien: Se Ethiopien.
Acheson, Dean, amerikansk udenrigsminister, 5, 28, 30, 35.
Adenauer, Konrad, vesttysk forbundskansler, 28 f, 31 ff, 80, 82, 197 f, 203 f, 296, 320, 323, 327, 330, 372 f, 378 f.
Afghanistan: Udenrigspolitik, 9.
Ala, Hussein, persisk hofminister, 295.
al-Amiin, Sidi Mohammed, bey af Tunis, 6.
Albanien: Udenrigspolitik, 118, 232, 291, 312.
Alexander, Harold, engelsk feltmarskal, 112, 114.
Alexandrine, dronning af Danmark, 95.
Ali, Mohammed, pakistansk premierminister, 199.
Allerup, Richard, dansk general, 97.
Andersen, Søren, dansk politiker, 382.
d'Annunzio, Gabrielle, italiensk digter, 108.
ben Arafa, Moulay Mohammed, sultan af Marokko, 258, 295.
Argentina: Attentatforsøg, 198, 200. Pol. partier, 85, 200. Udenrigshandel, 86, 368. Udenrigspolitik, 85, 200. Udrensning, 198, 200, 296.
Atlantpagten, 30 f, 34, 79 f, 83, 89, 92 ff, 122 ff, 126, 199 ff, 203, 206 ff, 225, 233, 255 f, 291, 303, 371 f, 376, 378 ff, 384, 387.
Attlee, Clement, engelsk politiker, 200 f, 291.
Auriol, Vincent, fransk præsident, 249.
Australien: Priser, 71. Udenrigshandel, 50, 71, 89, 169, 198. Udenrigspolitik, 2, 7, 89, 198, 301.

Bacilek, Karol, tjekoslovakisk vicepremierminister, 84.
Baldoczy, ungarsk udenrigsminister, 290.
Bao-Dai, kejser af Vietnam, 257, 379.
Battle, Laurie C., amerikansk politiker, 97.
Bech, Joseph, luxembourgsk premierminister, 380.
Belgien: Arbejdsmarked, 167, 175 f. Kolonier, 3. Militærvæsen, 90, 377. Pol. partier, 377. Produktion, 165 f, 175. Statsindgreb i erhvervslivet, 85. Udenrigshandel, 85, 171, 173, 175, 198, 274 ff. Udenrigspolitik, 3, 7, 27 f, 34 f, 79, 84 f, 90, 198, 201, 294, 298, 308, 319, 377. Valuta, 77, 174 ff, 199.
Benjamin, Hilde, østtysk justitsminister, 291.
Bennike, Vagn, dansk general, 311.
Benson, Ezra Taft, amerikansk landbrugsminister, 82.
Beria, Laurenti P., russisk indenrigsminister, 88 f, 290, 379.
Bernhard, hollandsk prinsgemal, 211.
Bevan, Aneurin, engelsk politiker, 86.
Bevin, Ernest, engelsk udenrigsminister, 28, 30, 116, 232.
Bidault, Georges, fransk udenrigsminister, 80, 85, 116, 118, 120, 204, 206, 256, 374, 376, 378 f.
Bjerre, A. M., dansk politiker, 95.
Blücher, Fr., vesttysk vicekansler, 373.
Bodet, Jaime Torres, mexikansk FN-delegeret, 8.
Bohlen, Charles, amerikansk diplomat, 91.
Bomholt, Julius, dansk undervisningsminister, 305, 383, 387.
Bonomi, italiensk politiker, 220.
Borberg, William, dansk diplomat, 303.
Bourges-Maunoury, Maurice, fransk politiker, 80.
Bovensiepen, Otto, tysk politiofficer, 386.
Boyd Orr, John, FAO's præsident, 236 f.
Bradley, Omar, amerikansk general, 201.

Brasilien: Udenrigshandel, 368. Udenrigspolitik, 1, 6, 371.
Bratteli, Trygve, norsk finansminister, 81.
von Brentano, Heinrich, vesttysk politiker, 87.
Brofoss, Erik, norsk handelsminister, 24.
Brownell jr., Herbert, amerikansk justitsminister, 82, 375.
Bugunda: Regering, 377.
Bulganin, N. A., russisk forsvarsminister, 88.
Bulgarien: Pol. partier, 379. Udenrigshandel, 89. Udenrigspolitik, 111, 312, 372, 380. Valg, 379.
Bunche, Ralph, FN-embedsmand, 7.
Burma: Militærvæsen, 79, 86. Udenrigspolitik, 79, 86, 91, 206.
Buttler, R. A., engelsk finansminister, 84, 88, 91, 198, 291, 374 f.
Byrnes, James F., amerikansk politiker, 116 ff, 375.
Bøgh, Alfred, dansk politiker, 211.

Cambodja: Forfatning, 257, 290. Udenrigspolitik, 8, 312.
Canada: Pengemarked, 146, 353. Pol. partier, 294. Statsfinanser, 206. Udenrigshandel, 169 f, 190 f, 198, 278, 356. Udenrigspolitik, 89, 198, 375. Valg, 294.
Carney, Robert B., amerikansk admiral, 201.
Carol II, konge af Rumænien, 197.
Cepicka, Alexej, tjekoslovakisk vicepremierminister, 84.
Ceylon: Pol. partier, 294. Regering, 372. Udenrigshandel, 169. Udenrigspolitik, 312.
Chechekly, syrisk præsident, 290.
Chile: Udenrigshandel 86. Udenrigspolitik, 6, 371.
Chou En-lai, kinesisk premierminister, 92, 295, 297, 378.
Christensen, Henry, dansk politiker, 384.
Christian X, konge af Danmark, 95.
Christiansen, Chr., dansk fiskeriminister, 305.
Chuikov, Vassili, russisk højkommissær Tyskland, 90, 202.
Churchill, Winston S., engelsk premierminister, 39, 79 f, 112 ff, 118, 199 ff, 211, 372, 374, 379.
Clark, Mark, amerikansk general, 87, 91 f, 205, 207.
Clark, Tom C., amerikansk justitsminister, 375.
Clemenceau, Georges, fransk konsejlspræsident, 108.
Columbia: Regering, 205. Udenrigspolitik, 296.
Coty, René, fransk præsident, 249, 379.
Cruz, Hernan Santa, chilensisk FN-delegeret, 8.
Cuba: Udenrigspolitik, 7.
Cyrenaica: Forfatning, 232.

Dahl, Ingvard, dansk politiker, 98.
Dahlgaard, Bertel, dansk politiker, 96, 208, 304.
Daladier, Edouard, fransk politiker, 255 f.
Dam, Peter Mohr, færøsk politiker, 210, 381.
Danmark: Agrarforhold, 69, 71 f, 93, 181 f, 184 ff, 195 f, 213, 279 ff, 300, 361 f, 381, 387 f. Apotekervæsen, 94, 96, 384. Arbejdsmarked, 18, 69, 73 f, 167, 183 f, 188, 194 f, 283 ff, 300 f, 361, 364 ff, 383 f, 386. Arvelov, 384. Betalingsbalance, 189 ff. Byggeri, 69 ff, 98, 101, 181 f, 193, 195, 211, 283, 299, 360 f, 385. Civilforsvar, 98. Deponeringsordning, 370, 383, 386. Dollarpræmiering, 212, 301, 382, 386. Domstole, 94, 102. Edderkop-sag, 302. Fjernsyn, 387. Flygtninge, 99, 102. Forbrug, 181, 279 f. Forfatning 11 f, 95 ff, 99 ff, 209 ff, 301, 303, 381 f, 384, 387. Grønland, 11 f, 95, 207, 210 f. Holmenkatastrofe, 212. Investering, 69 ff, 181 ff, 192, 194, 279 f, 282 f, 360 f, 367, 385. Konjunkturer, 69A, 181A, 279A, 360A. Krigsforbrydere, 212, 386. Marshallhjælp, 189 f, 212. Militærvæsen, 82, 93 ff, 181, 207 ff, 212 f, 299 ff, 304, 380 ff, 384 f, 387. Mindretal, 300, 382. Nationalindkomst, 181, 279 f. Omsætning, 181, 360. Parlamentariske kommission, 208, 300. Pengemarked, 77 f, 93 f, 97, 100 f, 192 ff, 196, 212, 288 f, 304, 369 f, 381, 385. Pol. partier, 92 ff, 208 ff, 299 ff, 380 ff. Prisaftalelov, 383 f. Priser, 17 f, 71 ff, 93, 95, 99, 185 ff, 194, 210, 284 f, 301 f, 363 f, 383. Produktion, 69 ff, 165 f, 181 ff, 194 f,

280 ff, 360 ff. Produktivitetsfond, 98. Radioråd, 385. Rationering, 94. Regering, 208 ff, 304 f, 383. Sindssygeforsorg, 94, 96, 101. Skatter, 73, 93, 98 f, 101 f, 187, 303, 366 f, 381, 383 ff, 387. Skibsfart, 189 ff, 209, 286 f. Slagtemetoder, 301. Socialpolitik, 73, 94, 98, 101 f, 187, 210 f, 301, 381 f, 386. Stationering af udenl. flyvere, 82, 207 f, 213, 380 ff, 384. Statsfinanser, 12, 76 ff, 97 ff, 189, 192 f, 196, 207, 209 ff, 288 f, 300, 302, 366 f, 369 f, 381, 383, 385 f. Statsindgreb i erhvervslivet, 94, 207, 300 ff, 383, 386 f. Subsidier, 73, 98, 101 f, 187, 300, 363. Teatercensur, 388. Told, 151. Trafikpolitik, 97, 100 f, 212, 387. Trustkommission, 94, 302 f, 386 f. Udenrigshandel, 71 f, 74 ff, 94, 96 ff, 152 f, 171 f, 185 f, 188 ff, 194 ff, 198, 207, 209 f, 212 f, 274 ff, 280 ff, 286 f, 299 ff, 360, 362, 367 ff, 381 ff. Udenrigspolitik, 5, 11 f, 82, 92 ff, 198, 201, 207 ff, 211 ff, 296, 300 ff, 380 ff, 386 ff. Udrensning, 388. Undervisning, 383. Valg, 208 ff, 301 ff. Valuta, 74 ff, 93, 97, 174 f, 189 ff, 196, 209, 287 f, 300 f, 367 ff. Vareforsyningslov, 94, 101.

Dertinger, Georg, østtysk politiker, 81.

Dibrova, russisk kommandant i Berlin, 207.

Diethelm, André, fransk politiker, 201 f.

Djilas, M., jugoslavisk politiker, 81.

Dolansky, Jaromir, tjekoslovakisk vicepremierminister, 84.

Douglas, Lewis, amerikansk diplomat, 153.

Drees, Willem, hollandsk premierminister, 85.

Dulles, John Foster, amerikansk udenrigsminister, 38, 81 ff, 85, 87, 125, 154, 197, 199, 202, 256, 292, 296, 298, 310, 313 ff, 371, 376 f, 379, 384.

Dupong, Pierre, luxembourgsk premierminister, 380.

Durkin, Martin, amerikansk arbejdsminister, 82, 297.

Ecuador: Udenrigspolitik, 9.

Eden, Anthony, engelsk udenrigsminister, 35, 83 f, 88, 91, 95 f, 124 f, 207, 371, 373 ff.

Einaudi, Luigi, italiensk præsident, 221, 223 f.

Eisenhower, Dwight D., amerikansk præsident, 80, 82, 84, 86, 90, 112, 152, 154, 197 ff, 290, 292 ff, 299, 375, 377 ff.

Elisabeth II, dronning af England, 203.

England: Arbejdsmarked, 51 ff, 167, 177, 271 f, 297, 356, 358 f. Betalingsbalance, 50 f, 353 ff. Byggeri, 52 ff, 177, 271 f, 358 f. Forbrug, 53, 177, 271, 358 f. Investering, 52 ff, 177, 354 ff. Kolonier, 3, 10 f, 79 f, 84 ff, 89 ff, 204 ff, 241, 243, 355 ff, 371, 377 f, 380. Konjunkturer, 50A, 271 ff, 353A. Militærvæsen, 79, 86, 292. Nationalisering, 199. Oliekonflikt, 3, 86, 89 f, 290, 299. Omsætning, 54. Pengemarked, 146, 271, 298, 356. Pol. partier, 35, 91, 199 f, 291, 294, 327, 371 f, 374, 378. Priser, 17, 52 f, 71, 99, 167, 177, 185 f, 272, 301 f, 354, 358 f. Produktion, 51 ff, 165 f, 177, 271 f, 356, 358, 375. Rationering, 362. Regering, 203, 296. Skatter, 198, 359. Statsfinanser, 84, 86, 198, 359. Statsindgreb i erhvervslivet, 66, 82, 172 f, 374. Told, 144, 304, 373. Udenrigshandel, 50 f, 53, 66, 71 f, 84, 91, 98 f, 149, 153, 171 f, 177, 185 f, 198, 209, 271 ff, 280 f, 298, 301 f, 328, 339, 353 ff, 358, 362 f, 368, 374 f. Udenrigspolitik, 3 f, 6 ff, 10 f, 26 ff, 79 ff, 94 ff, 103, 106 ff, 112 ff, 144, 146, 149, 153, 198 ff, 209, 211, 222, 255 f, 290 ff, 304, 308, 311 f, 315 ff, 324 ff, 371 ff, 386. Valg, 200. Valuta, 49 f, 53, 84, 91, 142 ff, 153, 174 f, 177, 199, 271 ff, 296 f, 355 ff, 376.

Erhard, Ludwig, vesttysk økonomiminister, 320, 327, 373, 376.

Eriksen, Erik, dansk statsminister, 96, 207 ff, 212, 304 f, 383.

Eritrea: Forfatning, 7 ff, 232 f. Valg, 9.

Ethiopien: Forfatning, 8 f. Udenrigspolitik, 8 f, 119, 232.

Europa: Agrarfællesskab, 91, 323. Betalingsunion (EPU), 44, 50, 58 f, 66, 76 f, 91, 93, 97, 174 f, 191 f, 196, 199, 287 f, 296, 332 ff, 356, 369, 376. Kul- og stålunion, 34, 80, 85, 101, 213, 233, 256, 294, 327. Menneskerettigheder, konv. om, 207, 296. OEEC, 51, 66, 91, 297, 374, 383. Statsforbund, 79, 87, 294, 377.

Europahær, 30 ff, 79, 83 ff, 127, 197 ff, 199, 233, 255 f, 259, 291 f, 294, 298, 371 f, 374, 376 ff.

Europaråd, 84, 200 f, 210 f, 233, 298, 302, 320, 378.

Fanfani, Amitore, italiensk landbrugsminister, 225, 233.
Faure, Edgar, fransk politiker, 206, 253, 374.
Fauvet, Jacques, fransk skribent, 250.
Fechner, Max, østtysk justitsminister, 291.
Federspiel, Per, dansk politiker, 211.
Fetcheler, William M., amerikansk admiral, 201.
Fierlinger, Zdenek, tjekoslovakisk politiker, 84, 298.
Figl, Leopold, østrigsk kansler, 375 f.
Filippinerne: Pol. partier, 375. Udenrigspolitik, 89. Valg, 375.
Finland: Pol. partier, 207, 290. Regering, 207, 290, 374 f. Udenrigshandel, 87, 299, 312. Udenrigspolitik, 372, 376.
Flückiger, schweizisk officer, 121.
Fogh, Aage, dansk politiker, 97.
Ford II, Henry, amerikansk bilfabrikant, 153.
Forenede Nationer: Atomenergi, 298, 312 f, 376, 378. Bakteriekrig, 1. Bank, internationale, 9, 146, 297, 301, 353. Berigtigelsesret, 10. Budget, 9, 12. Burma, 91. Børnehjælp, 10. Domstol, mellemfolkelige, 3, 8. Flygtningekonvention, 10. Generalsekretær, 12, 89 f, 92, 197, 310. Korea, 1 f, 4 f, 87, 89, 92, 198 f, 201 ff, 205 ff, 211, 290 ff, 301, 309, 371 ff, 376 ff, 380. Kvindernes rettigheder, 9 f. Libyen, 293. Marokko, 295 f, 309. Medlemsoptagelse, 1, 8, 197, 199, 232, 292, 302 f, 310, 312, 372. Menneskerettigheder, 2, 10. Mutual Security Act, 91. Nationalisering, 9. Nedrustning, 1, 90, 298, 312 f, 375 f. Pagtrevision, 296, 307A. Palæstina, 8, 309, 311, 372 f. Sikkerhedsråd, 371. Spanien, 310. Sydafrika, 309, 373 ff. Tanganyika, 3, 10. Tjenestemænd, 79 f, 84, 89. Trieste, 118 ff, 309. Tunis, 1, 4, 6 f, 309, 375. Tvangsarbejde, 206. Tyskland, 34. Underudviklede områder, 2, 9, 248, 291. UNRRA, 228. Valutafond, internationale, 143. Virksomhed i 1952, 1A. Østrig, 8.
Frachon, Benoit, fransk politiker, 91.
Franco, Francisco, spansk diktator, 293.
Frankrig: Agrarforhold, 62 ff, 252, 255, 373. Arbejdsmarked, 62 ff, 66, 167 f, 201, 253 ff, 293 ff. Betalingsbalance, 63, 65 f. Byggeri, 63. Fagbevægelse, 254. Forfatning, 80, 249 ff, 290, 292. Investering, 62, 252 ff, 374. Kirken, 250. Kolonier, 3 f, 6 f, 11, 79, 83 f, 88, 91 f, 198, 200, 202 ff, 243, 256 ff, 290 ff, 299, 309, 372, 374, 378, 380. Konjunkturer, 61A. Militærvæsen, 79, 83, 89, 91, 372, 374, 376, 378. Monnet-plan, 62, 252, 373. Omsætning, 252. Pengemarked, 63, 252 ff, 298. Pol. partier, 35 ff, 80, 83, 86, 89, 199 ff, 249 ff, 293 ff, 298, 372, 376 f, 379 f. Priser, 62 ff, 253, 255, 297. Produktion, 62 ff, 165 f, 252, 373. Regering, 36, 79 f, 201 ff, 250, 253, 257 f, 372, 379. Saar, 80, 85, 201, 206, 298, 374, 376. Skatter, 62, 79, 251, 253, 296. Statsfinanser, 62, 79, 83, 201, 251 ff, 290, 374. Statsindgreb i erhvervslivet, 66, 85, 92, 172 f, 374. Subsidier, 62. Told, 233. Udenrigshandel, 63, 65 f, 85, 89, 91 f, 171 ff, 198, 210, 252 f, 274 ff, 290, 368, 374, 385. Udenrigspolitik, 3 f, 6 ff, 11, 26 ff, 79 f, 83 ff, 91 f, 104, 106 ff, 111 f, 116 ff, 126, 197 f, 201 ff, 232 f, 255 ff, 271, 295 ff, 309, 311 f, 318 f, 324 ff, 372, 374, 376 ff. Udrensning, 86, 89, 91. Valg, 199, 249 f, 259, 379 f. Valuta, 63 f, 66 f, 174 f, 199, 296.
Frederik IX, konge af Danmark, 210, 212, 305, 380.
Friis, Finn T. B., dansk diplomat, 3.
Le Frognet, fransk politiker, 260.
From, Simon, dansk politiker, 387.
Færøerne: Forfatning, 96. Pol. partier, 210, 381. Realkredit, 100. Sjóvinnubanken, 98. Territorialfarvand, 386. Udenrigshandel, 303. Valg, 210, 381.
Førslev, C., dansk generalløjtnant, 304, 382.

de Gasperi, Alcide, italiensk premierminister, 116, 121 ff, 207, 219A, 291 f.
GATT, 144, 146, 152, 298, 304, 334, 372 f.
de Gaulle, Charles, fransk general, 35, 79, 87, 200, 250, 253, 256.
Gerhardsen, Einar, norsk politiker, 97, 383.
Gerö, ungarsk indenrigsminister, 290.
Giannini, Guglielmo, italiensk politiker, 220, 222 f.
Gottschalck-Hansen, dansk politiker, 382.

Gottwald, Clement, tjekoslovakisk præsident, 90.
Graham, Frank P., FN's mægler i Kashmir, 1.
Groes, Lis, dansk handelsminister, 305, 382 f, 386.
Gromyko, Andrei, russisk viceudenrigsminister, 120, 199.
Gross, Ernest A., amerikansk diplomat, 315 f.
Grothewohl, Otto, østtysk ministerpræsident, 28, 31 ff, 84, 205 f.
Gruber, Karl, østrigsk udenrigsminister, 197, 375 f.
Grækenland: Priser, 167. Udenrigspolitik, 6, 87, 118, 123 f, 232, 271, 371 ff, 377, 380. Valuta, 167, 197.
Grønland: Bly, 385. Forfatning, 11 f, 95 f, 303. Havne, 207. Thule, 211. Valg, 210 f, 301. Ægteskabslov, 382.
Guiana, Britisk: Forfatning, 371, 378. Pol. partier, 371, 380. Regering, 380.
Gurion, Ben, israelsk premierminister, 373, 378.

Hammerskiöld, Dag, FN's generalsekretær, 92, 197, 312.
Hansen, Hans, dansk politiker, 208.
Hansen (Rørby), Hans, dansk politiker, 208, 387.
Hansen, H. C., dansk udenrigsminister, 208, 210, 303, 305, 384.
Hansen, Ingeborg, dansk politiker, 95, 302.
Hansen, Rasmus, dansk forsvarsminister, 305, 382.
Harrison, William K., amerikansk general, 199.
Hauch, H., dansk politiker, 211.
Hedtoft, Hans, dansk statsminister, 93, 97, 100, 208, 213, 303, 305, 380 f, 383.
Heinemann, Gustav, vesttysk indenrigsminister, 31.
Hendriksen, Halfdan, dansk politiker, 381, 387.
Herlitz, Nils, svensk politiker, 97.
Hermes, Andreas, vesttysk bondefører, 324.
Herriot, Edouard, fransk politiker, 35, 255, 380.
Heuss, Theodor, vesttysk præsident, 28.
Hitler, Adolf, 226, 328.
Ho Chi-Minh, Vietminhs leder, 258, 377.
Holland: Arbejdsmarked, 167, 175 f. Pol. partier, 292. Produktion, 165 f, 297. Statsindgreb i erhvervslivet, 85. Udenrigshandel, 85, 171 f, 175 f, 198, 212, 274 ff, 372. Udenrigspolitik, 6, 12, 27 f, 34, 83 ff, 87, 198, 201, 211, 292, 294 f, 298, 319, 372, 377. Valuta, 77, 174 ff, 199.
Hull, Cordell, amerikansk udenrigsminister, 152.
Humphrey, George M., amerikansk finansminister, 82.
Hussein, Ahmed, ægyptisk politiker, 235.
Hvedeaftale, Den internationale, 198.
Hviderusland: Udenrigspolitik, 9.
Hækkerup, Hans, dansk justitsminister, 305, 382, 384 f, 388.
von Hötzendorff, Conrad, østrigsk generalstabschef, 106.

Ignatiev, russisk sikkerhedsminister, 197.
Imperiali di Francavilla, italiensk diplomat, 107.
Indien: Kashmir, 1, 295. Militærvæsen, 87. Statsfinanser, 87. Udenrigspolitik, 1, 4 ff, 83, 86, 90, 203, 211, 259, 293 ff, 301, 371, 379 f.
Indokina: Valuta, 200. Vietminhkonflikten, 198, 200, 256 ff, 299, 372, 374 f, 377 f, 380.
Indonesien: Forfatning, 7. Udenrigspolitik, 295.
Institutet for Historie og Samfundsøkonomi: Virksomheden i 1952, 40A.
Internationale, Den socialistiske, 81, 198, 291.
Iran: Se Persien.
Iraq: Agrarforhold, 234A. Befolkning, 234, 237 f. Forfatning, 234. Pengemarked, 244 f. Pol. partier, 82 f. Regering, 83. Statsfinanser, 247. Udenrigspolitik, 7. Valg, 82.
Island: Pol. partier, 206, 297. Regering, 297. Udenrigshandel, 100. Udenrigspolitik, 5, 211, 302, 312. Valg, 206. Valuta, 297.
Ismay, NATO's generalsekretær, 378.
Israel: Pol. partier, 82, 86. Regering, 290, 378. Udenrigspolitik, 8, 82, 84 ff, 206 f, 299, 311, 372 f, 376. Valuta, 296.
Italien: Agrarforhold, 224 f, 228 ff. Arbejdsmarked, 221, 224, 228. Befolkning,

228. Erstatninger, 232. Fagbevægelse, 225. Flygtninge, 228. Forfatning, 82, 92, 111, 219 f, 222 f, 225 f, 232. Investering, 224, 230 f. Kirken, 222 f, 260. Kolonier, 3, 232. Militærvæsen, 91. Mindretal, 110 f. Pengemarked, 224, 228. Pol. partier, 80, 82, 92, 121, 202 ff, 219 ff, 292, 294 f, 379. Produktion, 166, 228 ff, 297. Regering, 111 f, 207, 219 ff, 233, 291 f, 294, 379. Skatter, 231. Skibsfart, 228. Statsfinanser, 91, 221, 230 f. Statsindgreb i erhvervslivet, 85, 172 f. Subsidier, 221. Told, 233. Trieste, 103A, 222, 295 ff, 371 ff. Udenrigshandel, 85, 169, 171 ff, 198, 228, 274 ff. Udenrigspolitik, 3, 8 f, 83 ff, 91, 103A, 198, 201 f, 207, 221 f, 225 ff, 231 ff, 294 ff, 312, 371 ff, 377 ff. Valg, 121, 124, 202 ff, 219 ff, 225 ff. Valuta, 174, 296.

Jacobsen, Frode, dansk politiker, 210.
Jacobsen, Hans Thyge, dansk politiker, 99, 102.
Japan: Agrarforhold, 130, 136. Arbejdsmarked, 130 ff, 136 ff, 147. Befolkning, 130. Betalingsbalance, 135 f, 144. Demontering, 131 ff. Erstatninger, 131, 135. Fagbevægelse, 132. Forbrug, 130 f, 137 ff. Investering, 136 ff, 144 ff. Konjunkturer, 128A. Militærvæsen, 131. Nationalindkomst, 137 ff, 147 f. Pengemarked, 132 ff, 146. Pol. partier, 90, 199. Priser, 130 ff, 136 f. Produktion, 128 ff, 134, 136 f, 140 ff. Regering, 90. Statsfinanser, 132, 134, 136, 146. Statsindgreb i erhvervslivet, 132, 144. Subsidier, 132, 136. Truster, 132 f, 292. Udenrigshandel, 128, 133, 135 ff, 140 ff, 198. Udenrigspolitik, 1, 8, 131 ff, 198, 298, 312. Valg, 90, 199. Valuta, 142 ff.
Jebb, Gladwyn, engelsk FN-delegeret, 90.
Jensen, Alfred, dansk politiker, 101, 381.
Jensen, Arnth, dansk politiker, 381, 387.
Johnson, Lyndon B., amerikansk politiker, 79.
Jonsson, Magnus, islandsk politiker, 97.
Jordan: Agrarforhold, 234A. Befolkning, 234, 237. Flygtninge, 8. Forfatning, 234. Udenrigspolitik, 8, 84, 206 f, 312, 372 f, 376.
Jovanovic, jugoslavisk general, 115.
Jugoslavien: Agrarforhold, 299. Forfatning, 80 f, 114. Kirken, 81. Militærvæsen, 91, 113 f. Mindretal, 111. Pol. partier, 86 f, 113 f, 121 f, 376. Trieste, 103A, 296 ff, 371 ff. Udenrigshandel, 368, 384. Udenrigspolitik, 7, 86 f, 90 f, 103A, 205 f, 232, 291, 296 ff, 371 ff. Valg, 298 f, 376. Valuta, 120, 122.
Juin, Alphonse, marskal af Frankrig, 259 f.
Juliana, dronning af Holland, 211.
Jørgensen (Lejre), Jørgen, dansk politiker, 208, 210, 299, 303 ff, 381, 387.
Jørgensen, Svend, dansk politiker, 382.

Kaganovič, L. M., russisk viceministerpræsident, 88.
Kampmann, Viggo, dansk finansminister, 196, 366 f, 385 f.
Kardelj, Edvard, jugoslavisk udenrigsminister, 81, 87, 91, 114, 116.
Kashani, Mullah, persisk politiker, 82, 88, 91, 205, 377.
Kashmir: Regering, 293 f. Udrensning, 294. Valg, 295.
Kaufmann, Henrik, dansk diplomat, 209.
Keilhau, Wilhelm, norsk nationaløkonom, 21.
Kekkonen, Urho K., finsk statsminister, 207, 290, 374, 376.
Kenya: Mau-Mau, 84, 86, 89, 92, 204, 206, 377.
Kina (Nat.): Militærvæsen, 84, 206. Udenrigshandel, 142. Udenrigspolitik, 5 f, 84, 87, 92, 206.
Kinesiske Folkerepublik: Agrarforhold, 92. Pol. partier, 92. Udenrigshandel, 89, 97, 142, 144, 291. Udenrigspolitik, 2, 5 f, 82, 88, 257, 291 f, 295, 298, 302 f, 373, 376, 378.
Kirkpatrick, Ivone, engelsk højkommissær i Tyskland, 299.
Kjærbøl, Johs., dansk indenrigs- og boligminister, 305, 382, 384.
Kniest, Willi, tysk politiofficer, 386.
Knowland, William, amerikansk politiker, 292.
Knud, arveprins af Danmark, 212.
Knudsen, Gunnar, norsk statsminister, 13.
Koch, Bodil, dansk kirkeminister, 305.
Koefoed, Hans Conrad, dansk politiker, 99, 102, 211.
Konjunkturer: Den internationale økono-

miske situation, 44A, 156A, 261A, 345A. Se endv. de enkelte lande.
Kopecky, Vaclav, tjekoslovakisk vicepremierminister, 84.
Korea (Nord-): Regering, 293. Udenrigspolitik, 2, 5, 88, 199, 201, 205, 207, 297, 376. Udrensning, 293.
Korea (Syd-): Militærvæsen, 371. Udenrigspolitik, 202 f, 205 ff, 290 f, 293, 295, 371.
Koreakonflikten, 1 f, 4 f, 30, 87 ff, 197 ff, 201 ff, 290 ff, 302, 371 ff, 376 ff, 380.
Korsgaard, P., dansk politiker, 211.
Kotalawala, John, ceylonsk premierminister, 372.
Kraft, Ole Bjørn, dansk udenrigsminister, 92 ff, 96 f, 207, 300, 303 f, 387.
Kraft, Waldemar, vesttysk politiker, 209.
Krag, Jens Otto, dansk økonomiminister, 305, 383 f, 386.
Kragh, Erik, dansk generalmajor, 388.
Kristensen, Knud, dansk politiker, 210 f, 213, 300 f, 303 f.
Kristensen, Thorkil, dansk finansminister, 98 ff, 210, 366, 385.
Kručev, Nikita, russisk politiker, 88, 90.
Krupp von Bohlen und Halbach, Alfried, vesttysk industrimand, 32, 88, 328.
Krupp von Bohlen und Halbach, Gustav, vesttysk industrimand, 328.

Lakshmi, Vijaya, indisk FN-delegeret, 90, 298.
Lange, Halvard, norsk udenrigsminister, 35, 82, 93, 200.
Laniel, Henri, fransk konsejlspræsident, 206, 249 f, 253, 256 f, 259 f, 293, 375, 377.
Lannung, Hermod, dansk politiker, 213.
Laos: Forfatning, 257, 290. Udenrigspolitik, 8, 312.
Larsen, Aksel, dansk politiker, 93, 95, 211, 382.
Lauro, Acille, italiensk politiker, 226.
Leathers, engelsk transportminister, 296.
Letourneau, Jean, fransk politiker, 80.
Libanon: Agrarforhold, 234A. Befolkning, 234 f, 237 f. Forfatning, 234. Statsfinanser, 247.
Libyen: Forfatning, 7, 232 f. Statsfinanser, 292. Udenrigspolitik, 8, 292 f, 312.
Lie, Trygve, FN's generalsekretær, 12, 84, 89, 310.
Lloyd George, David, engelsk premierminister, 108.
Lloyd, Selwyn, engelsk viceudenrigsminister, 295, 315.
Lodge jr., Henry Cabot, amerikansk FN-delegeret, 82, 87 f, 295.
Lombardo, Ivan Matteo, italiensk politiker, 220, 222, 225.
Luce, Claire Booth, amerikansk diplomat, 202.
Luxembourg: Regering, 380. Statsindgreb i erhvervslivet, 85. Udenrigshandel, 85, 198. Udenrigspolitik, 7, 27 f, 34, 84 f, 198, 201, 294, 298, 319, 377. Valuta, 77.
Lübke, slesvig-holstensk ministerpræsident, 383.
Lübke, Heinrich, vesttysk landbrugsminister, 323.
Lynge, Augo, grønlandsk politiker, 301.
Lynge, Frederik, grønlandsk politiker, 301.

McCarthy, Joseph R., amerikansk politiker, 201, 291, 376 f.
McCloy, John J., amerikansk højkommissær i Tyskland, 328.
McKay, Douglas, amerikansk indenrigsminister, 82.
al Madfai, Jamil, iraqsk regeringschef, 83.
Magsaysay, Ramon, filippinsk præsident, 375.
Mahmoud, Nureddin, iraqsk regeringschef, 83.
Malan, Daniel F., sydafrikansk premierminister, 373.
Malaya: Forfatning, 90.
Malenkov, Georgi M., russisk ministerpræsident, 88 ff, 293, 371, 380.
Malik, Charles, libanesisk FN-delegeret, 248.
Malik, Jakob, russisk diplomat, 199.
von Manteufel, Hasso, tysk general, 29.
Marie, André, fransk politiker, 205.
Marokko: Forfatning, 7, 83, 202, 205, 258 f, 294. Pol. partier, 258 f, 295. Regering, 258, 294 f.
Marshall, George, amerikansk udenrigsminister, 112.
Marshall-planen, 56, 320, 325.
Martin, J., dansk politiker, 99, 102, 211.

Martin, J. W., amerikansk politiker, 79.
Marty, André, fransk politiker, 260.
Matteotti, Giacomo, italiensk politiker, 221.
Mauriac, François, fransk politiker, 259.
Mayer, René, fransk konsejlspræsident, 36, 79 f, 86 ff, 91, 197, 201.
Mendès-France, Pierre, fransk politiker, 203, 253, 256 f, 260.
Merker, østtysk politiker, 79.
Mexico: Udenrigspolitik, 5.
Mikoyan, A. I., russisk handelsminister, 88, 373.
Millar, Fr. Hoyer, engelsk højkommissær i Tyskland, 299.
Mitterand, François, fransk politiker, 257 ff.
Moch, Jules, fransk politiker, 35, 255.
Mohammed, Bakshi Ghulam, kashmirsk premierminister, 294.
Moe, Finn, norsk FN-delegeret, 7.
Mollet, Guy, fransk politiker, 87, 201 f, 259.
Molotov, V. M., russisk udenrigsminister, 88 f, 116 ff, 197.
Morgan, Fr. E., engelsk general, 115.
Mossadeq, Muhammed, persisk premierminister, 80, 87 f, 90 f, 197, 294 f, 375, 379.
Mussolini, Benito, 111 f, 226, 228.
Müller, Kurt, vesttysk politiker, 79.
Møller, Aksel, dansk indenrigs- og boligminister, 94, 96 ff, 210 f.
Møller, Christmas, dansk politiker, 383.
Mørk, Niels, dansk politiker, 96.

Naegelen, fransk politiker, 248, 380.
Naguib, Muhammed, ægyptisk præsident, 82, 85, 89, 200, 205.
Nagy, Imra, ungarsk premierminister, 290.
Nam Il, nordkoreansk udenrigsminister, 199, 293.
Nasser, Abdel, ægyptisk officer, 205.
Naumann, Werner, vesttysk politiker, 81 ff.
Nazimuddin, Khwaja, pakistansk premierminister, 199.
Nehru, Jawaharlal, indisk premierminister, 86, 379.
Nejedly, Zdenek, tjekoslovakisk vicepremierminister, 84, 203.
Nenni, Pietro, italiensk politiker, 80, 207, 220 f, 224 ff, 228.
Nepal: Udenrigspolitik, 312.
Nevotny, Antonin, tjekoslovakisk vicepremierminister, 84.
New Guinea: Forfatning, 2.
New Zealand: Priser, 71. Told, 144. Udenrigshandel, 50, 71, 169. Udenrigspolitik, 2, 301, 371.
Nicaragua: Udenrigspolitik, 1.
Niclasen, Poul, færøsk politiker, 300.
Nielsen, Harald, dansk politiker, 385.
Nielsen, Stegger, dansk politiker, 211.
Nielsen, Svend, dansk nationalbankdirektør, 100, 212.
Niemöller, Martin, vesttysk politiker, 31.
Ninn-Hansen, Erik, dansk politiker, 387.
Nitti, Giuseppe, italiensk politiker, 108, 220 f, 223.
Norden: Borgernes retsstilling, 387. Parlamentarisk råd, 86, 97 f, 211, 302, 383. Pasfrihed, 92, 96. Statsborgerskab, 98. Økon. samarbejde, 301. Øresundsbro, 97 f.
Norge: Arbejdsmarked, 18, 167. Militærvæsen, 81 f, 93, 381. Nationalindkomst, 18. Pol. partier, 13 f, 21, 24, 372. Priser, 17 f, 167. Prislove, 13A. Produktion, 166. Skatter, 16. Statsfinanser, 12, 16, 81. Statsindgreb i erhvervslivet, 13A. Subsidier, 16. Udenrigshandel, 171, 173, 209, 275 f. Udenrigspolitik, 4 f, 12, 35, 82, 93 f, 200 f, 209, 211, 293, 302 f, 380 f, 383. Valg, 372. Valuta, 174.
Nyasaland: Forfatning, 85.

Oatis, William N., amerikansk journalist, 201.
Ollenhauer, Erich, vesttysk politiker, 37, 200.
Orlando, Vittorio E., italiensk premierminister, 108, 220.

Pace, Frank C., amerikansk hærminister, 124.
Pahlevi, Mohammed Reza, shah af Persien, 87 ff, 294 ff, 379.
Pak Hen-Yen, nordkoreansk udenrigsminister, 293.
Pakistan: Forfatning, 374. Kashmir, 1, 295. Militærvæsen, 377. Pol. partier, 87. Regering, 199. Udenrigshandel, 169. Udenrigspolitik, 1, 6, 83, 295, 371, 377, 379 f.
Palæstina: Flygtninge, 8. Se endv. Israel.
Pandit, Madame: Se Lakshmi, Vijaya.

ØKONOMI OG POLITIK

POLITISKE OG ØKONOMISKE
KVARTALSOVERSIGTER

27. ÅRGANG

1953

UDGIVET AF
INSTITUTET FOR HISTORIE OG
SAMFUNDSØKONOMI

EJNAR MUNKSGAARDS FORLAG
KØBENHAVN

INDHOLDSFORTEGNELSE

ARTIKLER

Askgaard, Preben V.: FNs virksomhed i 1952 1
Banke, Niels: Den norske lov af juni 1953 om priser og konkurrencereguleringer ... 13
Reske-Nielsen, Erik: Tysklandsproblemet 26
Henningsen, Sven: Striden om Trieste 103
Winding, Poul: Japans økonomi siden den 2. verdenskrig 128
Hjortkjær, Thorkild: U.S.A.s importpolitik 149
Reske-Nielsen, Erik: Italien under de Gasperi 219
Pundik, Herbert: Landbrugsstrukturen i Det mellemste Østen 234
Damborg, George: Franske problemer efter præsidentvalget 249
Sørensen, Max: Debatten om revision af De forenede Nationers pagt 307
Olsen, Erling: Vesttysklands økonomi siden 1945 318
Winding, Poul: Ændringer i den økonomiske politik i Sovjetunionen 335

REGELMÆSSIGE OVERSIGTER

Den internationale økonomiske situation 44; 156; 261; 345
U.S.A. 44; 156; 261; 345
England 50 353
Frankrig 61
Vesteuropa 165; 271
Vesttyskland 55
Den økonomiske udvikling i Danmark 69; 181; 279; 360
Politisk kronik 79; 197; 290; 371

MEDDELELSER

Institutet for Historie og Samfundsøkonomi 40

Pasič, Nikola, serbisk premierminister, 107.
Pauker, Anna, rumænsk politiker, 197.
Pearson, Lester, canadisk udenrigsminister, 3, 6 f, 89, 206.
Pedersen, Esther Malling, dansk politiker, 211.
Pedersen, Gustav, dansk politiker, 212, 302, 381, 387.
Pedersen, Helga, dansk justitsminister, 94, 97, 302.
Pella, Giuseppe, italiensk ministerpræsident, 124 ff, 219, 223 f, 233, 294 f, 297, 371, 379.
Péron, Juan Domingo, argentinsk præsident, 85, 198, 200, 296.
Persien: Agrarforhold, 200. Alkohol- og opiumforbud, 85. Forfatning, 80, 82, 197, 202, 205, 375. Oliekonflikten, 3, 86, 89, 90, 290, 299. Pol. partier, 88, 371. Regering, 87 f, 295. Skatter, 91. Statsfinanser, 299. Udenrigshandel, 204. Udenrigspolitik, 3, 9, 86, 89, 90, 290, 296, 373, 377. Udrensning, 88, 199, 294, 371, 375, 379. Valg, 294.
Peru: Udenrigspolitik, 5.
Pervukin, M., russisk politiker, 88.
Petersen, Carl, dansk trafikminister, 305, 387.
Petersen, Harald, dansk forsvarsminister, 94, 97, 100, 213, 299, 302, 304, 381.
Petersen, Petra, dansk politiker, 381.
Petersen (Røjle), P. N., dansk politiker, 99.
Pferdmengers, Robert, vesttysk politiker, 327.
Piccioni, Attilio, italiensk politiker, 233, 294.
Pieck, Wilhelm, østtysk præsident, 28, 31, 33, 35.
Pijade, M., jugoslavisk politiker, 81.
Pinay, Antoine, fransk politiker, 36, 206, 260.
Pinilla, colombiansk regeringschef, 205.
Pinstrup, Hans, dansk politiker, 99, 381, 387.
Pius XII, 223.
Pleven, René, fransk politiker, 80, 83, 206, 255, 257, 259, 378.
Polen: Arbejdsmarked, 79. Kirken, 85, 299. Priser, 79. Udenrigshandel, 89, 212. Udenrigspolitik, 5, 9, 39, 80, 82, 89, 96, 99 f, 211, 312, 380. Udrensning, 299.
Pontoppidan, F. C., dansk kommandør, 99 f.
Portugal: Pol. partier, 375. Valg, 375. Valuta, 77.
Poulsen, Ellen, dansk politiker, 387.
Poulsen, Johan, færøsk politiker, 210, 381.
Prasad, Rajendra, indisk præsident, 83.

Queuille, Henri, fransk politiker, 80, 206.
Quirino, Elpidio, filippinsk præsident, 375.

Raab, Julius, østrigsk regeringschef, 197.
Radford, Arthur W., amerikansk admiral, 201.
Raft, Carsten, dansk politiker, 387.
Rakosi, Matyas, ungarsk premierminister, 207.
Rankovič, Alexander, jugoslavisk politiker, 81.
Rasmussen, Gustav, dansk diplomat, 303.
Reuter, Ernst, vestberlinsk overborgmester, 85, 299.
Reventlow, E., dansk diplomat, 385.
Reynaud, Paul, fransk politiker, 202, 206, 251.
Rhee, Syngman, sydkoreansk præsident, 203, 205 f, 291.
Richaud, fransk ærkebiskop, 253.
Rhodesia: Forfatning, 85.
Ridgway, Matthew B., amerikansk general, 92, 95 f, 98, 201, 203.
Robertson, Walther, amerikansk viceudenrigsminister, 206.
Romita, Giuseppe, italiensk politiker, 224 f.
Romulo, Carlos P., filippinsk FN-delegeret, 89.
Roosevelt, Franklin D., amerikansk præsident, 112.
Rosenberg, Ethel, amerikansk kommunist, 205.
Rosenberg, Julius, amerikansk kommunist, 205.
Ross, Alf, dansk jurist, 12.
Rubattel, R., schweizisk forbundsrådspræsident, 379.
Rumænien: Udenrigspolitik, 312, 372. Udrensning, 197.
Rusland: Se Sovjetunionen.
Rytter, Aage L., dansk handelsminister, 94, 97.

Saar, 80, 85, 201, 206, 298, 374, 376. Forfatning, 201.
Saburov, M., russisk politiker, 88.
es-Said, Nuri, iraqsk politiker, 82 f.
Salem, Salah, ægyptisk officer, 205.
Salisbury, engelsk Lord-President, 207.
Salter, A., engelsk materielminister, 296.
El Salvador: Udenrigspolitik, 1.
Salvemini, Gaetano, italiensk historiker, 110 f.
Saragat, Giuseppe, italiensk politiker, 220 ff, 225.
Sastroamidjodo, indonesisk premierminister, 295.
Ibn Saud, konge af Saudi Arabien, 375.
Saud Ibn Abdul Aziz, konge af Saudi Arabien, 375.
Saudi-Arabien: Regering, 375. Udenrigspolitik, 9.
Scelba, Mario, italiensk indenrigsminister, 221, 223, 233.
Schmidt, Hans, dansk politiker, 382.
Schreiber, Walter, vestberlinsk overborgmester, 374.
Schumacher, Kurt, vesttysk politiker, 31, 37.
Schuman, Robert, fransk udenrigsminister, 28 ff, 35 f, 376.
Schuster, italiensk kardinal, 223.
Schweiz: Arbejdsmarked, 167. Pol. partier, 379. Regering, 379. Skatter, 379. Udenrigshandel, 171 f, 198, 275 f, 384. Udenrigspolitik, 5, 84, 198, 380. Valuta, 77, 174.
Schwerdt, Otto, tysk SS-officer, 386.
Schäffer, Fritz, vesttysk finansminister, 83, 321, 323, 373.
Schärf, Adolf, østrigsk vicekansler, 197.
Semionov, Vladimir, russisk højkommissær i Tyskland, 38, 202.
Sforza, Carlo, italiensk udenrigsminister, 122, 220 f, 232.
Sharett, Moshe, israelsk premierminister, 82, 378.
Shvernik, N., russisk politiker, 88.
Siam: Udenrigspolitik, 206.
Silone, Ignazio, italiensk politiker, 221, 224.
Siroky, Villem, tjekoslovakisk premierminister, 84, 90, 298.
Sjåstad, Gustav, norsk jurist, 18.
Skiöld, Per Edvin, svensk finansminister, 81.
Skrzesezewski, Stanislaw, polsk udenrigsminister, 89.
Smørum, Jens, dansk landbrugsminister, 305.
Somaliland: Forfatning, 3, 7, 232 f.
Sonnino, Sidney, italiensk udenrigsminister, 107.
Sovjetunionen: Agrarforhold, 293, 337 ff. Atomenergi, 371, 379 f. Femårsplan 1951–55, 338 ff. Forbrug, 293, 338 ff. Forfatning, 80 f, 197, 199. Investering, 335 f, 338 ff. Konjunkturer, 335A. Krigsfanger, 198, 372. Militærvæsen, 90, 198, 293. Omsætning, 338, 341. Pol. partier, 88, 90. Priser, 92, 338 f, 342 f. Produktion, 88, 293, 335 ff, 373. Regering, 90, 199, 291, 297, 379. Skatter, 293, 338, 343. Statsfinanser, 12, 293, 295, 338. Udenrigshandel, 71, 83, 87, 89, 204, 213, 281 f, 291, 295, 300, 339, 356, 362, 368, 384, 387 f. Udenrigspolitik, 1 f, 4 f, 6, 8, 12, 26 ff, 80 ff, 85 ff, 94 ff, 112 ff, 126, 132, 197 ff, 232, 255 ff, 290 ff, 298 f, 301, 308, 310 ff, 312, 315 f, 319, 324 f, 327, 329, 371 ff, 384. Udrensning, 81, 83, 197 ff, 202, 290, 379. Valuta, 339.
Spaak, Paul Henri, belgisk politiker, 298.
Spanien: Militærvæsen, 298, 374. Pol. partier, 90. Udenrigshandel, 299. Udenrigspolitik, 225, 271, 293, 298, 310, 374, 377. Udrensning, 90.
Stalin, Josef V., 88 f, 112 ff, 118, 255.
Starcke, Viggo, dansk politiker, 208, 304, 384.
Stassen, Harold, amerikansk politiker, 82 f, 85, 298, 376 f, 379.
Steen, Oluf, dansk politiker, 381, 387.
Steensballe, J. P., dansk politiker, 95, 99.
Steensen-Leth, Vincens, dansk diplomat, 385.
Stevenius-Nielsen, H., dansk industrimand, 207.
Stevenson, Adlai E., amerikansk politiker, 298.
Strauss, Jacobus C. N., sydafrikansk politiker, 83.
Streuli, Hans, schweizisk finansminister, 379.
Strøm, Johan, dansk socialminister, 305, 381.
Stæhr-Johansen, Arne, dansk politiker, 386.

Sudan: Forfatning, 80, 85 f, 375. Pol. partier, 378. Valg, 378.
Summerfield, Arthur E., amerikansk postminister, 82.
Sverige: Arbejdsmarked, 167 f. Militærvæsen, 81. Priser, 17, 173. Produktion, 165 f. Skatter, 383. Statsfinanser, 12, 81. Udenrigshandel, 96, 171, 173, 209, 275 f. Udenrigspolitik, 4 f, 12, 84, 92, 94, 201, 209, 211, 302 f, 312, 316 f, 373, 380 f, 383. Valuta, 174 f.
Sydafrikanske union: Forfatning, 86. Pol. partier, 83, 198. Raceproblem, 7 f, 83, 373 f. Udenrigshandel, 169. Udenrigspolitik, 4, 7 ff, 308, 310, 373 ff. Valg, 198.
Syrien: Agrarforhold, 234A. Befolkning, 234, 237 f. Forfatning, 234, 290. Pol. partier, 246. Regering, 290. Statsfinanser, 247. Udenrigspolitik, 7, 311.
Sørensen, Poul, dansk socialminister, 210 f, 382.
Söhnlein, Wolfgang, tysk politiofficer, 386.

Taft, Robert E., amerikansk politiker, 79, 152, 154, 202, 204, 292.
Teitgen, Pierre-Henri, fransk politiker, 206.
Terkelsen, Emil, dansk generaldirektør, 212.
Tesdorph, E., dansk politiker, 387.
Thagaard, Wilhelm, norsk prisdirektør, 14, 18, 20 f, 24.
Thisted-Knudsen, Poul B., dansk politiker, 387.
Tholstrup, Knud, dansk politiker, 383 f.
Thomas, J. P. L., engelsk marineminister, 90.
Thorez, Maurice, fransk politiker, 198.
Thorneycroft, Peter, engelsk handelsminister, 298.
Thors, Olafur, islandsk statsminister, 297.
Thors, T., islandsk FN-delegeret, 3.
Tillon, Charles, fransk politiker, 260.
Tito, Josiph Broz, 81, 86, 90, 113 f, 118, 121 ff, 205, 297 f, 372, 375.
Tittoni, italiensk udenrigsminister, 108.
Tjekoslovakiet: Investering, 298. Priser, 202. Regering, 84, 90 f, 298. Udenrigshandel, 209, 368. Udenrigspolitik, 5, 9, 80, 89, 91, 380. Udrensning, 201. Valuta, 202 f.
Togliatti, Palmiro, italiensk politiker, 122, 220, 223 f.
Togoland: Forfatning, 11.
Torre, Andrea, italiensk diplomat, 107.
Trieste, 103A. Agrarforhold, 110. Befolkning, 103 ff, 119. Pol. partier, 119, 121 ff. Udenrigshandel, 110. Valg, 122 f.
Truman, Harry S., amerikansk præsident, 1, 80 f, 150, 153, 200, 375.
Trumbeč, Ante, jugoslavisk politiker, 107.
Tunis: Forfatning, 6 f.
Tuomiaja, finsk statsminister, 375.
Tyrkiet: Udenrigspolitik, 6, 87, 123 f, 204, 271, 371, 377.
Tyskland: Udenrigspolitik, 106, 111 ff.
Tyskland (Vest-): Agrarforhold, 322 ff. Arbejdsmarked, 55 ff, 59 ff, 167 f, 273, 318, 328 ff. Befolkning, 55, 318. Betalingsbalance, 56 ff, 61. Byggeri, 57, 61, 273, 320. Demontering, 27 ff, 318, 324 ff. Erstatninger, 27 ff, 324 ff. Fagbevægelse, 329 f. Flygtninge, 55, 85, 207, 318. Forbrug, 322. Forfatning, 26 ff, 89, 199, 206, 318 ff, 328. Investering, 59, 273 f, 326, 328, 331. Kirken, 31. Konjunkturer, 55A, 273, 318A. Krigsforbrydere, 32. Militærvæsen, 28 ff, 83, 87 f, 255, 293, 372, 374, 376, 378. Mindretal, 100, 206, 209, 383. Monopoler, 29, 326 ff. Nationalindkomst, 55, 321 ff. Omsætning, 57, 61. Pengemarked, 59 f, 318 f, 321, 324, 330 f, 380. Pol. partier, 28, 30 ff, 36 ff, 81 ff, 90, 200 f, 291, 296 f, 324, 327, 330, 372 ff, 377. Priser, 57 f, 318, 320, 328 f. Produktion, 55 ff, 165 f, 273 f, 297, 319 f, 322, 324 ff, 380. Produktionsforbud, 33, 37, 324 ff. Rationering, 318, 320. Regering, 28, 371 ff. Saar, 80, 298. Skatter, 29, 59, 86, 204, 318, 320 f, 328, 331. Socialpolitik, 301. Statsfinanser, 83, 86 f, 90, 99, 320, 323, 376. Statsindgreb i erhvervslivet, 56, 59, 66, 85, 274, 318, 320 f, 323 ff, 331 ff, 379. Told, 334, 387. Udenrigshandel, 33, 37 f, 56 ff, 66, 72, 85 f, 171, 195 f, 274 ff, 278, 281, 321, 323 f, 328, 331 ff, 362, 368, 387. Udenrigspolitik, 27 ff, 80, 82 ff, 99 f, 197 f, 200 ff, 255, 291, 293 f, 296, 299 ff, 320, 325 ff, 332 ff, 371 ff, 376 ff. Udrensning, 81 ff, 88, 91, 198. Valg, 31, 296 f, 374, 377. Valuta, 55 ff, 77, 174, 199, 274, 296, 319 f, 332 ff, 376.
Tyskland (Øst-): Agrarforhold, 81, 204. Arbejdsmarked, 205. Erstatninger, 27,

291, 295. Forfatning, 26 ff, 32 f. Kidnapping, 32. Kirken, 204. Militærvæsen, 29 f, 33, 35 f. Nationalisering, 377. Pol. partier, 79, 81, 85, 204. Priser, 373. Rationering, 200, 202. Regering, 28, 292. Skatter, 204. Statsfinanser, 295. Udenrigshandel, 33, 86, 291, 295. Udenrigspolitik, 28, 31 ff, 38 f, 80, 85, 90, 204, 255, 291, 293 ff, 299, 371, 377 f. Udrensning, 79, 81, 204, 255, 291. Uroligheder, 38 f, 205.
Törngren, R., finsk udenrigsminister, 290, 375.

Uher, Jindrich, tjekoslovakisk vicepremierminister, 84.
Ukraine: Udenrigspolitik, 9.
Ulbricht, Walther, østtysk vicepremierminister, 81, 205.
Umberto, konge af Italien, 226.
Undén, Østen, svensk udenrigsminister, 4, 84, 312, 317.
Ungarn: Investering, 290. Pol. partier, 201. Regering, 290. Udenrigspolitik, 107 f, 111, 312, 372. Udrensning, 82, 207. Valg, 201.
Uruguay: Udenrigshandel, 198. Udenrigspolitik, 1, 198.
U.S.A.: Agrarforhold, 45, 150, 152, 157 f, 162 f, 268. Arbejdsmarked, 45, 47 f, 84, 157, 160, 162 f, 175, 264 f, 297, 347 f, 350. Atomenergi, 378 f. Betalingsbalance, 47, 49, 163 ff, 352 f. Byggeri, 44 ff, 157, 160 f, 178, 265 f, 347 f, 350. Forbrug, 44 ff, 156 f, 178 f, 261 ff, 345 f. Hjælp til udlandet, 66, 83 f, 87, 163 ff, 200, 271, 290, 292 f, 297 f, 352 ff, 372, 375 ff, 379 f. Investering, 44 ff, 156 ff, 176, 178 f, 261 ff, 345 ff. Konjunkturer, 44A, 156A, 176, 178 ff, 261A, 345A. Militærvæsen, 45, 79 f, 84, 90 f, 156 ff, 163 ff, 178, 200 f, 211, 262 ff, 270 f, 294, 298, 345 f, 371, 374, 377 f. Nationalindkomst, 44 ff, 81, 156 ff, 160 f, 261 f, 265, 345 f, 350. Omsætning, 47, 156 f, 160, 348 ff. Pengemarked, 44 f, 47, 49, 82, 160, 179, 265, 267, 350 ff. Pol. partier, 79, 150, 152 ff, 292, 298, 372. Priser, 17, 44, 47 f, 81, 157, 160, 163, 265, 350. Produktion, 44 ff, 81, 88, 158 ff, 176, 265 ff, 347 ff. Regering, 82 f. Skatter, 49, 179, 201, 267 f. Socialpolitik, 268. Skibsfart, 150 f. Statsfinanser, 12, 44 f, 49, 80, 84, 146, 156 ff, 178 f, 200, 206, 262 ff, 270 f, 290, 292, 294, 296, 345 f, 372. Statsindgreb i erhvervslivet, 90, 100, 149 ff, 269, 292. Subsidier, 268. Told, 84, 149 ff, 269. Udenrigshandel, 47, 50, 75 f, 100, 149A, 160, 163 ff, 169 f, 190 f, 198, 265, 268 ff, 278, 292, 297 ff, 350, 352 f, 356, 362, 368, 372, 381. Udenrigspolitik, 1 f, 5 f, 8, 12, 26 ff, 79 ff, 96, 100, 103, 107 ff, 112 ff, 221 f, 248, 255 ff, 268 ff, 290 ff, 308, 310 ff, 318 f, 324 ff, 371 ff, 384. Udrensning, 79 f, 84, 132 f, 197 ff, 205, 209, 375. Valg, 372. Valuta, 49, 76 f, 142 ff, 149, 153, 163, 352 f, 357.

Vanoni, Ezio, italiensk finansminister, 223, 231, 294.
Van-Tam, Nguyen, vietnamesisk regeringschef, 200, 203, 379.
Vietnam: Forfatning, 257, 290, 372. Regering, 379. Udenrigspolitik, 8, 312.
Villemoes, J., dansk politiker, 211.
Vishinsky, Andrei, russisk viceudenrigsminister, 4 f, 88, 94, 298, 315, 372.
Voigt, Erik, dansk politiker, 98.
Voigt, Palle, dansk redaktør, 209.
Voroshilov, K. E., russisk præsident, 88, 375.

Weber, Max, schweizisk finansminister, 379.
Weeks, Sinclair, amerikansk handelsminister, 82, 158.
Werhahn, Herman Josef, vesttysk industrimand, 327.
Werhahn, Peter Wilhelm, vesttysk industrimand, 327.
White, H. Dexter, amerikansk politiker, 375.
Wikborg, Erling, norsk FN-delegeret, 3.
Wiley, Alexander, amerikansk politiker, 80.
Wilson, Charles E., amerikansk forsvarsminister, 79, 82 f, 377 f.
Wilson, Maitland, engelsk general, 112 f.
Wilson, Woodrow, amerikansk præsident, 107 ff.
Winterton, John, engelsk general, 126.
Würmeling, Frantz-Josef, vesttysk politiker, 327.
Wyszynski, polsk kardinal, 299.

Yemen: Udenrigspolitik, 9.
Yoshida, Shigeru, japansk premierminister, 90.
ben Yussef, Sidi Mohammed, sultan af Marokko, 258, 295.

Zahedi, Fallah, persisk premierminister, 294 f.
Zaisser, østtysk sikkerhedsminister, 292.
Zapotocky, Antonin, tjekoslovakisk premierminister, 84, 91, 293.
van Zeeland, Paul, belgisk udenrigsminister, 35.
Zhdanov, A. A., russisk vicepremierminister, 81.
Zorin, russisk FN-delegeret, 90.
Zverev, A. G., russisk finansminister, 293.

Ægypten: Agrarforhold, 234A. Arbejdsmarked, 235. Befolkning, 234 f, 237 f. Forbrug, 236. Forfatning, 82, 89, 205, 234. Pengemarked, 244 f. Pol. partier, 82 f, 88, 246, 297. Sundhedsforhold, 235 f. Udenrigshandel, 89. Udenrigspolitik, 9, 80, 82 f, 85 f, 200 f, 232, 247, 292, 375. Udrensning, 88, 297.

Østrig: Arbejdsmarked, 167. Pol. partier, 86, 197, 375. Priser, 167. Produktion, 166. Regering, 376. Statsindgreb i erhvervslivet, 172. Udenrigshandel, 171 f, 209, 275 f. Udenrigspolitik, 8, 84 f, 103 ff, 121, 198, 202, 204, 291 f, 296, 298, 312, 375 ff. Valg, 86. Valuta, 167, 172, 174.